E
454
859
I 52
Bol
1765
10

CATON THEODORIAN

BUJOREȘTII

Bol
1765

674
FONDUL DOCUMENTAR

9-2
52

CATON THEODORIAN

BUJOREȘTII

COMEDIE DRAMATICĂ IN PATRU ACTE

EDIȚIA A DOUA

BIBLIOTECA MUNICIPALA
— CLUJ —
FONDUL DOCUMENTAR
204592
18 1995
2 2009

CVLTVRA NAȚIONALA

CATON THEODORIAN

BUJOREȘTII

S'A EDITAT ȘI TIPĂRIT
DE CVLTVRA
NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI 1924

Drepturile rezervate

AMINTIRII LUI ILARIE CHENDI

DISTRIBUŢIA LA INTÂIA REPREZENTAŢIE

FOTIN BUJORESCU, 68 ani . . .	*D-nii R. Bulfynsky*
DOCTORUL SCARLAT CHIRU, 65 ani	*G. Ciprian*
AMOS, 37 ani	*C. Radovici*
LOCOT. MATEI CĂRBUNEANU, 28 ani	*A. Atanasescu*
IULIUS SPRINGER, 36 ani	*C. Duţulescu*
BARBU ŞOICULESCU, 63 ani . . .	*Barbelian*
IORGU BAŞTEA, 62 ani	*I. Dumitrescu*
ANIBAL PĂSĂREANU, poet	*I. Manu*
PLUTARC GANEA, cântăreţ	*M. Constantinescu*
EUGEN BLEBEA, pictor.	*V. Valentineanu*
NUNUCĂ ŞOICULESCU, ELEV IN ŞCOALA MILITARĂ	*P. Iancovescu*
FACTORUL POŞTAL	*G. Georgescu*
PĂTRU	*G. Meliţeanu*
GHIŢĂ	*C. Constantinescu*
MARIN GRĂDINARUL	*V. Romano*
PROFIRA BUJORESCU, 54 ani . .	*D-nele A. Mărculescu*
OLGA, 22 ani	*Agepsina Macry*
ANGELICA ZLĂTEANU, 40 ani .	*Eug. Ciucurescu*
MARIUŢA ŞOICULESCU, 50 ani .	*D-rele M. Ignătescu*
LUXIŢA BAŞTEA, 60 ani.	*Gina Bălănescu*
ELENCUŢA	*M. Ciuntu*
MITRANA.	*S. Sonia*
LINA	*E. Romanescu*
O SLUJNICĂ.	*C. Obreja*
FECIORUL	* * *

Acţiunea se petrece între anii 1890—1895.
Imbrăcămintea vremii aceleia.

Director de scenă: D-l *P. Gusty*.
Prim-regisor: D-l *V. Enescu*.

Jucată întâia oară pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti, la 25 Martie 1915

ACTUL ÎNTÂIU

In casa din București a lui Fotin Bujorescu. Odaie spațioasă mobilată bogat. Ușă largă în fund cu tapițerie grea. Uși în dreapta și în stânga. Două garnituri de mobilă de stiluri deosebite, cu îmbrăcămintea albă pe deasupra. Etagere, selete, statui, oglinzi mari. Se văd rămășițele unor rechizite funebre; lângă ușa din fund, pe un scaun, resturi de panglici negre; în colțul opus o jerbă de flori uitată; pe scânduri flori risipite, ghirlânzi rupte ș. a. In pereți portretele în ulei ale moșilor și strămoșilor lui Bujorescu, de care se vorbește la scena a zecea.

La ridicarea cortinei servitorii deretică prin casă, ca după mort.

SCENA I-a

MITRANA, PĂTRU, LINA, GHIȚĂ

MITRANA, oftând. Cine ar mai fi zis că în loc să punem flori o să umblăm cu zăbranicul!.. Cine ar fi crezut că o să se prăpădească, așà, un flăcău tânăr și frumos!

PĂTRU. Dintr'un fleac... din nimic... ca un puiu de găină!

GHIȚĂ. Omul ca oul, moș Pătrule... cioc, și se scurge. Rămâi cu cojile, și pe urmă le arunci și pe alea!

LINA. Adevărat! Da' păcat!.. Păcat de un băiat tânăr cum erà bietul conașul Ionică! Scâncește încet.

MITRANA. Și milos! Pe mine nu mă auzià odată văitându-mă, fără să-mi pună un bănușor în palmă... Numai franci!

PĂTRU. Da! Erà darnic! Eu n'apucam să zic că-mi place o haină mai veche, că mi-o și dădeà.

LINA, oftând. Dar îi închise Dumnezeu ochișorii și înțepenì mâna cea darnică!

GHIȚĂ. Ochișorii! (Înțepat.) Eu unul am și uitat cum îi erau ochii...

LINA. Ce cioarele! Niște ochi albaștri închiși, ca viorelele, cu priviri zâmbitoare și dulci...

GHIȚĂ, mușcându-și buza. Hai!.. și dulci! Că nu te-or fi îndulcit Lino, de-i ții minte așà de bine?

MITRANA. Ne-ar și stà să uităm. Ochii ceia, ce străluciau ca luceferii... și încălzitori și deștepți...

LINA, cu uitare de sine. Și mângâioși! Ah!..

GHIȚĂ, stând din lucru și privind-o lung. Și mai ce? (Aspru.) Și mai ce?

LINA. Ce caști ochii așà la mine? Spun și eu ce-am văzut!

PĂTRU. Și cum se îmbrăcà de frumos!

MITRANA. Tot haine scumpe cu căptușeli de mătase.

Au isprăvit de dereticat.

GHIȚĂ. Jiletci de plisă...

LINA. Și rufăria!..

GHIȚĂ, atins. Eu rufăria nu i-am văzut-o... că nu sunt spălătoreasă.

MITRANA. Niște pânzeturi subțiri ca de păianjen și *moligrane* de ibrișim... Cămăși de noapte împărătești! Prin multe case am slujit eu, dar rufărie așà n'am văzut...

LINA. Și ce bine îi stà în cămășile alea de noapte... cu gulerul brodat... răsfrânt pe pieptul alb... (Văzând pe Ghiță încruntat.) pe gât.

GHIŢĂ, înţepător. Dar buni ochi ţi-a mai făcut ţie mă-ta Lino... şi mult trebue să-l mai fi privit!..

LINA Aş! în treacăt... dimineaţa, când îi duceam cafeaua cu lapte... Ce! par'că tu nu vedeai când îi duceai hainele? Şi când... când venià seara cu câştig dela cărţi... ori când... când îl mulţumeam cu serviciul... par'că tu nu ştii bacşişurile? Nu ţi le dam ţie?

PĂTRU, încet, Mitranei. Ce mai puiu de lele!

MITRANA, încet, lui Pătru. Tânără şi ea!

GHIŢĂ, Linei, îndesat. O să ţi-o fac eu ţie odată, să mă ţii minte!

LINA, linguşitoare. Da' ce-am zis omule? Eu să nu-mi jelesc stăpânu'?

GHIŢĂ. Bine, bine... ăi vedeà tu dacă ne-om cununà!

PĂTRU. Că nu v'ăţi şi încăerà acuma! Nici nu-l scoaseră bine pe mort din casă... Şade ruşine.

GHIŢĂ. Da nu ne certăm, moş Pătrule.

LINA, Mitranei. Trebue să dereticăm şi prin odaia mortului...

MITRANA. Da... şi de grabă. Numai candela să nu greşeşti s'o stingi cumva, Lino; candela trei zile are să ardă.

LINA. Atâta lucru oiu ştì şi eu, mamă Mitrano.

GHIŢĂ, încet, Linei. Ce-ai făcut cu costumul ăla pe care-l aveà când a căzut bolnav? L-ai pus bine?

LINA, în taină, lui Ghiţă. Ascuns... după dulap.

GHIŢĂ, acelaş joc. Du-te de-l du d'acolo, să nu deà peste el hoţii ăştia!

LINA, cu vicleşug, încet. Ce nu fac eu pentru tine!

GHIȚĂ, încet, făcându-i cu degetul. Pentru ochișorii mei!.. Șerpoaico!

LINA, Mitranei. Atunci mă duc, mamă Mitrano, să deretec în odaia răposatului...

Lina iese. Se ivește în pragul ușii din fund factorul poștal cu un pachet de invitații îndoliate.

SCENA II-a

PĂTRU, MITRANA, GHIȚĂ, FACTORUL

FACTORUL, după ce a bătut la ușe, intrând și privind în juru-i. Maică luminată! maică precistă! Când am citit am crezut că-mi vine damblà! Om cât muntele, înalt ca bradul, roșu ca mărul și fără noruleț pe față! Da' nimic mai e omul frățioare!

MITRANA. Nimic din nimic, domnule factor... praf și pulbere!

FACTORUL. Cum s'a putut întâmplà una ca asta?

PĂTRU. Ei, sabia de foc a lui Dumnezeu!..

GHIȚĂ. Trăsnet.

MITRANA. Două văitături și o horcăeală...

FACTORUL. *Apoplixie*! Ti-ti-ti! Ce-o fi pe capul bieților boieri?

PĂTRU, cu un gest. Ei! (După o tăcere.) Ai adus poșta? Scrisori?..

FACTORUL. Sunt niște gazete... Dar eu... (Intinde pachetul cu bilete.) cu astea venisem...

PĂTRU. Ce e cu ele?

FACTORUL. Mi-a zis domnul *ampluiat* să le aduc înapoi, că au rămas câteva fără mărci. Așà, nefrancate, nu se pot duce...

GHIŢĂ. Altă comedie acum! Că nu ne-or veni boierii la logodnă să dea de mort...

FACTORUL. Ce logodnă?

PĂTRU. Ori dumneata nu ştii? Astă seară am fi avut logodna coniţei ălei tinere. De-aia l-au şi scos pe mort din casă.

MITRANA. Săraca'n de mine! Asta ar fi colac peste pupăză şi semn rău...

PĂTRU. Zău c'aşà... că beleaua nu vine singură.

SCENA III-a

PĂTRU, MITRANA, GHIŢĂ, FACTORUL, LINA

LINA, intrând din stânga, încet lui Ghiţă, făcându-i cu ochiul. S'a făcut...

MITRANA. Ce e?

GHIŢĂ, cu prefăcătorie. Nimic...

FACTORUL. Eu astea le las aicea... Puneţi-le mărci şi trimiteţi-le iară.

PĂTRU. Când să le mai trimitem! Când mai ajung? Câte zici că sunt?

FACTORUL. Cam vreo şaptezeci, optzeci...

PĂTRU, scotocindu-se în buzunar. Mărci de câte cinci bani trebue?

FACTORUL. Da.

PĂTRU. Poftim dumitale patru franci şi dă-le la poştă d'adreptul... Noi nu mai avem când le trimite... Să nu dăm de vreun năcaz?

FACTORUL, luând banii. Bine şi aşà... (Vrând să iasă, vede coşul cu lumânări.) Bună pomană o să mai fie mâine, ca pentru, ca să zic aşà, un om mare!

GHIŢĂ. Ce crezi dumneata!

PĂTRU. Păi că om mare a și fost cuconașu' săracu!

FACTORUL. Ori c'așà e! Ce *fonție* aveà?

PĂTRU. Ce-i trebuià *fonție* dumnealui? Naveà *fonție*... Dar aveà o sumă de *dicorății*... mergeà în lume și la balurile dela palat...

FACTORIUL. Atunci o să fie și vreun aghiotant de-ai regelui.

LINA. Se prea poate și chiar cred... Dacă-l pofteà regele la balurile lui!

GHIȚĂ. Erà viță de boier mare!..

PĂTRU. Bujoresc mă rog! (Arătându-i portretele din pereți.) Ia te uită la portretele astea... Numai buni și străbuni vestiți... Ia te uită veșminte, găteli, fireturi și uniforme!

MITRANA. Așaa! Să-i auzi dumneata pe boieri... eu nu știu să-ți spun... viță bătrână; au avut rude miniștri, generali și chiar cu de-aia... cum le zice?.. *deplomați* se înrudesc. Cucoana Angelica Zlăteanca, vara boierului, e la palat d'alea... de duc coada rochei reginei... Cum le zice?

FACTORUL. Damă de onoare o fi!

MITRANA. Ei, ei... așà.

FACTORUL. Imi pare rău că n'o să pot fi și eu... la ora trei am cursa a patra, tocmai prin Făgădău (Din prag.) Păi bună seara, Dumnezeu să-l ierte pe răposat și noroc bun domnișoarei.

Iese prin fund.

SCENA IV-a

PĂTRU, MITRANA, GHIȚĂ, LINA

MITRANA, potrivind fețele mobilelor. Ia vezi la ceas Ghiță, că eu nu cunosc... O fi o jumătate de ceas de când au pornit?

GHIŢĂ, descifrând cu greu. Cinci, zece... cinci-sprezece... douăzeci şi... şi opt de minute!

PĂTRU. Mai va atunci, că e mult până la Bellu pe picioare. Se aude clopoţelul.

GHIŢĂ. Cine o fi?.. Că dumnealor nu pot fi încă..

PĂTRU, urcând spre fund. Că n'o fi vreunul din ăi care n'au primit bileturile!

GHIŢĂ, alergând să deschidă. Ba la asta te poţi aşteptă.

După ce a deschis Ghiţă, se iveşte în fund locotenentul Cărbuneanu. Ghiţă îi ajută să-şi scoată pelerina.

SCENA V-a

CĂRBUNEANU, MITRANA, PĂTRU, GHIŢĂ, LINA

LINA, şoptind, cu mirare, lui Ghiţă şi lui Pătru. Ginerile!

CĂRBUNEANU, pe gânduri. Nu l-am înţeles deloc pe doctorul! Vorbe frânte, fără nici un înţeles; că e mai bine să mă întorc acasă, că n'are cine primi. N'am priceput nimic... (După un timp). Mai aveţi vreo treabă?

MITRANA. Ba isprăvirăm.

Slugile dau să iasă. Ghiţă după ce a urcat puţin se întoarce. Lina rămâne într'un colţ. Mitrana şi Pătru se opresc deoparte.

GHIŢĂ. Fu adineaurea acî factorul cu un teanc de bilete... care n'aveau lipite mărci pe ele...

CĂRBUNEANU. Şi ce le-aţi făcut?

GHIŢĂ. I-a dat moş Pătru gologani să lipească altele şi să le dea d'adreptul la poştă...

CĂRBUNEANU. Atunci tot au să ajungă la vreme...

GHIŢĂ. De, până mâine la două... nu cred; şi una lume n'o să ştie că astăseară nu mai e logodnă!

CĂRBUNEANU. Adevărat... Atunci să stea unul din voi la poartă şi să vestească pe cei ce ar veni.

LINA. Dar lumea care o venì pentru mort?

CĂRBUNEANU. Logic!.. (Enervat.) Ce încurcătură! (După puțină gândire.) Dar e încă veme. Invitațiile pentru logodnă erau făcute la nouă și jumătate.

PĂTRU. Vine lumea și mai de vreme, boierii din apropiere, prietenii mai de aproape...

CĂRBUNEANU, plictisit. Bine! (După un timp.) Duceți-vă... Slugile ies.

SCENA VI-a

CĂRBUNEANU, singur, apoi GHIȚĂ

CĂRBUNEANU, neastâmpărat, fără să-și poată găsì loc, se plimbă, își aprinde o țigară, se așează pe un scaun, se ridică iar, își dă cu mâna prin păr, ia o gazetă, o lasă. Ce aer misterios aveà doctorul! Nu; mi-a ascuns ceva. (Se aude clopoțelul) Cine o fi? (Se ivește Ghiță.) Ia vezi c'a sunat cineva. Ghiță iese și se întoarce repede.

GHIȚĂ, anunțând. Conu Iorgu Baștea cu cucoana! Se ivesc în fund Iorgu și Sultana Baștea, aducând o coroană pe care o lasă în sală. Ghiță iese.

SCENA VII-a

CĂRBUNEANU, IORGU BAȘTEA, DOAMNA BAȘTEA, apoi GHIȚĂ

IORGU BAȘTEA, cu o fizionomie de împrejurare. Înțeleg durerea dumitale domnule Cărbuneanu. Nenorocirea aceasta ne-a încremenit și pe noi...

DOAMNA BAȘTEA. De sigur că cucoana Profira, conu' Fotin, trebue să fie zdrobiți! Nici n'o să încercăm a le turburà durerea... Am dorì numai coroana aceea... (Cu privire întrebătoare.) In ce odaie e mortul? Am vrea să-l vedem, sărmanul...

CĂRBUNEANU, stânjinit. Mortul e... e la Bellu.

DOAMNA BAȘTEA. Cum? Ingropat!

IORGU BAŞTEA. Dar invitaţiile... ori n'am cetit eu bine!.. sunt pentru mâine...

CĂRBUNEANU. Ba da, pentru mâine; însă, pân'atunci, corpul a fost dus la capela cimitirului.

IORGU BAŞTEA. O! dacă ştiam!

DOAMNA BAŞTEA. Ar fi trebuit să se preciseze... nu v'am fi deranjat.

CĂRBUNEANU. Cred că pricepeţi zăpăceala noastră... In ziua când erà hotărîtă logodna... Bătrânii au crezut că mortul nu mai puteà să rămână în casă... Familia trebue să se întoarcă îndată dela cimitir... Dacă vreţi (Sunând.) poftiţi în salon, vederea dumneavoastră, prieteni dintre cei mai buni, — o să le facă mult bine. Eu... eu sunt acì tocmai spre a primì pe amicii cari ar puteà venì în acest timp.

DOAMNA BAŞTEA. Aşà o să facem. O! biata cucoana Profira! (Intră Ghiţă.)

CĂRBUNEANU, lui Ghiţă. Aprinde în salon... (Cărbuneanu conduce pe soţii Baştea în salonul din dreapta, planul întâiu, şi se întoarce în scenă.) Ce balamuc! Oh! de ar trece clipele astea odată!

Se aude clopoţelul. Intră, iar, Ghiţă.

CĂRBUNEANU. Să nu mai primeşti pe nimeni. Ori pentru ce ar venì!

Ghiţă urcă, dispare în fund. Se aude în sală vocea doamnei Zlăteanu: *Cum se poate! Cum se poate să aflu tocmai acum! Să nu-mi trimeteţi o vorbă!?*

SCENA VIII-a

DOAMNA ZLĂTEANU, CĂRBUNEANU, apoi DOMNUL şi DOAMNA BAŞTEA, la sfârşit GHIŢĂ

DOAMNA ZLĂTEANU, intrând fără a se anunţà, vijelioasă, în roche de bal. Ghiţă îi face loc şi o salută.

Dacă se poate să aflu tocmai după ce l-au scos din casă!.. Matei... dumneata cel puțin să-mi fi trimis o vorbă... Ce dracu! suntem rude!

CĂRBUNEANU. V'am căutat... Nu erați acasă.

DOAMNA ZLĂTEANU. Să mă fi căutat la palat!

CĂRBUNEANU. Credeți-mă, doamnă Zlăteanu, că asta ne-a furat și nouă mințile. Nenorocirea a căzut năpraznic... ne-a zăpăcit pe toți.

DOAMNA ZLĂTEANU, frângându-și mâinile. Adusesem o bijuterie mititică, vream s'o sărut în treacăt și să-i fac urările mele afectoase, căci la logodnă n'aș fi putut să rămân... astăseară avem o recepție la legația Austro-Ungară, de unde nu puteam lipsì... Ce ar fi zis ministereasa... doamna Förster! Și când colo ce aud!

CĂRBUNEANU, zâmbind, pentru sine. Ce afectare!

DOAMNA ZLĂTEANU. Ce ar fi zis ministru!

CĂRBUNEANU, sieși. Ia uite la ea!

DOAMNA BAȘTEA, intrând în salon. Îți auzii glasul, madam' Zlăteanu... Ce prăpăd!

IORGU BAȘTEA. Condoleanțele mele profunde. Ați pierdut un nepot scump...

DOAMNA ZLĂTEANU. Nepot de vară, ce e dreptul, dar la care țineam foarte mult! (Privindu-și ceasornicul). O!... e târziu... se începe recepția!

DOAMNA BAȘTEA. N'așteptați să se întoarcă dela cimitir?

DOAMNA ZLĂTEANU. Nu pot s'o fac să aștepte pe doamna Förster!

IORGU BAŞTEA, sieşi. Ce ţi-e şi cu ăştia din diplomaţie!

DOAMNA ZLĂTEANU. O să viu mâine; viu de sigur... Bietul Ionică! (Ştergându-şi ochii). Dar nici nu vă întrebai frate: de ce a murit?

CĂRBUNEANU. Congestie cerebrală, provocată de o indigestie.

DOAMNA ZLĂTEANU. Işi cam încărcà stomacul.

DOAMNA BAŞTEA, încet, doamnei Zlăteanu. Şi cam chefuià!

IORGU BAŞTEA, în taină, cucoanelor. Viaţă destrăbălată...femeile!

DOAMNA ZLĂTEANU, acelaş joc. Jocul de cărţi, nopţile pierdute, abuzurile! (Tare.) O! întârziez... Fii bun, Cărbunene, şi spune-le cătă parte iau la nenorocirea lor... cum le înţeleg durerea... şi scuză-mă că n'am putut să rămân astă seară lângă ei... Deoarece n'am luat încă doliul, nu pot lipsì dela recepţie. Trebue să mă fac că nici nu ştiu până mâine. Ce vreţi? Protocolul! Nu ştiţi dumneavoastră ce e protocolul şi cum trebue să te porţi în diplomaţie! Nu poţi greşì cu un centimetru!..

Soneria. Apleacă urechea. Intră Ghiţă.

GHIŢĂ. Boierii noştri!

Iese în fund.

DOAMNA BAŞTEA, scoţându-şi batista. Nu găsesc cuvintele ce să le spun...

IORGU BAŞTEA. Tăcerea dureroasă e mai potrivită.

DOAMNA ZLĂTEANU, sieşi. Trebuià s'o şterg mai repede. O să se formalizeze ministrul!

Cărbuneanu urcă spre a primì pe cei ce vin. Se ivesc în fund cucoana Profira la braţul doctorului şi Olga la braţul lui Bujorescu.

Un timp de tăcere. Doamna Baştea se sileşte a plânge. Doamna Zlăteanu sare de gâtul cucoanei Profirei şi o îmbrăţişează lung, cu afectare. Cucoanele sărută pe Olga, care plânge stăpânit şi conduc pe jalnice la scaune şi canapele. Cărbuneanu se ocupă de Olga. Bujorescu îl fixează puţin. Ghiţă iese.

SCENA IX-a

CĂRBUNEANU, DOMNUL şi DOAMNA BAŞTEA, DOAMNA ZLĂTEANU, BUJORESCU, CUCOANA PROFIRA, OLGA, DOCTORUL

CĂRBUNEANU, încet Doctorului. Mi s'a părut un an, doctore... Acuma te rog să mă dumireşti...

DOCTORUL, acelaş joc. Explicaţia o să ţi-o dea el, dragă.

DOAMNA BAŞTEA, plânge şi strânge mâna coanei Profira, care s'a lăsat pe o canapea. Înţeleg marea dumitale durere, o împărtăşesc şi sufăr din tot sufletul cu dumneata...

O mângâie.

CUCOANA PROFIRA, după ce a privit-o puţin, începe a plânge contenit, între sughiţuri. Mi-a pierit un ochiu!

IORGU BAŞTEA, lui Bujorescu, îmbrăţişându-l, la uşe. Primeşte condoleanţele noastre frăţeşti, dragă cucoane Fotine, şi Dumnezeu să-ţi întărească inima...

BUJORESCU. Ieri ací, azi acolo, mâine 'n pământ... şi iacă-tă, ăsta e omul!

DOAMNA ZLĂTEANU, sieşi. Recepţia... Doamna Förster!.. Cine naiba mă aduse! (Intinzând mâna lui Bujorescu.) Vere dragă... nu-ţi rămâne decât să te resemnezi şi să te gândeşti la cei rămaşi... la Olguţa, la verişoara Profira, la fericirea copiilor dumitale. (Intorcându-se spre Cărbuneanu.) Matei are să ştie cum să înlocuiască în inima dumitale pe copilul aşà de scump pe care-l plângi astăzi!

Cărbuneanu îi întinde mâna. Bujorescu i-o dă fără grăbire.

BUJORESCU, ridicând mâinile spre cer. Cel de pe urmă Bujoresc!.. ultimul vlăstar al unei viţe de boieri mari!.. Cum se sting neamurile bătrâne ale ţării!

IORGU BAŞTEA. Ce pierdere!

CUCOANA PROFIRA, prăpădită. Pentru viaţă să fi trăit el... şi mai bine n'ar fi fost de neam!

BUJORESCU. Menirea lui eră să perpetueze un soiu strălucit de bărbaţi viteji cari şi-au scris numele în cărţile neamului, cari şi-au pus vieţile în slujba ţării!

DOCTORUL, sieşi. Urîtă boală mai e şi asta!

DOAMNA ZLĂTEANU, nerăbdătoare, sărutând pe cucoana Profira şi pe Olga. Mâine dragă verişoară... dragă fetiţo... am să fiu lângă voi... Acuma sunt silită să plec... Venisem numai în treacăt, fără să ştiu, şi m'aşteaptă generalul pentru a... ca să... (Se încurcă. Doctorului încet.) Nu ştiu cum le-aş spune că suntem aşteptaţi la recepţia diplomatică dela legaţia austriacă!.. Generalul trebue să fie furios că am întârziat!

DOCTORUL, spre a o ajută. Cucoanele au să se culce, le trebue odihnă, întărire.

DOAMNA ZLĂTEANU. Atunci... pe mâine scumpele mele, dragile mele, bietele mele!..

Imbrăţişându-le, îşi scoate batista şi se şterge la ochi. Iese încet, vrând să pară foarte tristă, dar dela uşe începe să alerge şi nu-şi poate stăpâni un oftat de uşurare.

CĂRBUNEANU, Doctorului încet. Ard de nerăbdare să aflu aceă comunicare.

DOCTORUL. Iţi spusei... o să ţi-o facă el.

DOAMNA BAŞTEA, de lângă jalnice. Atunci vă lăsăm şi noi!

CĂRBUNEANU, Doctorului, încet. De ce numi spui dumneata?

DOCTORUL, luându-l de mână, încet. Aşteaptă puţin, dragă... o să afli dela el... Sunt lucruri!...

IORGU BAŞTEA, cucoanelor. Incercaţi a căpătà în somn puţină liniştire... niţică uitare...

CUCOANA PROFIRA. Astfel de lovituri se simt toată viaţa.

Plânge, şi Olga, prăpădită, i se lasă în braţe alintând-o tăcut.

DOCTORUL. Voi nu mai staţi acì, sunteţi istovite... duceţi-vă la culcare.

Doctorul şi Cărbuneanu ajută pe cucoana Profira şi pe Olga să treacă dincolo, dreapta, planul întâiu. In pragul uşii doamna Baştea şi Iorgu Baştea le încurajează cu o mângâiere, apoi se 'ntorc de spun noapte bună lui Bujorescu şi ies conduşi de stăpânul casei. După ce au ieşit, Bujorescu apucă uşor de braţ pe Cărbuneanu.

SCENA X-a

BUJORESCU, CĂRBUNEANU, DOCTORUL, apoi PĂTRU

BUJORESCU, lui Cărbuneanu. Noi doi mai avem de regulat ceva.

CĂRBUNEANU. Te ascult, cucoane Fotine, sunt nerăbdător chiar.

BUJORESCU. Ar fi trebuit să-ţi vorbească doctorul, să te prevină cel puţin.

DOCTORUL. Care erà graba?

BUJORESCU. Fiecare cu ideile lui. D'aia te-ai şi codit dumneata.

DOCTORUL. In nădejdea că te vei gândì mai bine, c'o să-ţi iei seama. Apoi nici nu e momentul!...

BUJORESCU. Mă rog, mă rog, ţie ţi-a lipsit totdeauna simţimântul familiei, al tradiţiei... Ne deosebim!

CĂRBUNEANU. Nu pricep nimic.

DOCTORUL, dând din cap. Ai să te pliroforiseşti repede, dragă...

CĂRBUNEANU, lui Bujorescu. Poftim de vorbeşte cucoane Fotine. M'am făcut numai urechi.

BUJORESCU. Dumneata nu te-ai gândit încă la unele greutăţi ce s'au ridicat acum împotriva cununiei dumitale cu fata mea?

CĂRBUNEANU. Greutăţi? Acum?.. De ce acum?

DOCTORUL, lui Cărbuneanu. Ascultă, ascultă... să vezi ce mă pusese să-ţi spun.

BUJORESCU. Nişte piedici foarte serioase... ce trebuesc învinse numaidecât.

CĂRBUNEANU. Piedici! tocmai acum, pe pragul logodnei? După ce dumeata ţi-ai luat toate informaţiile, ţi-ai dat consimţimântul şi mi-ai spus, mereu, ginere?

BUJORESCU. Ca să-ţi spun în câteva cuvinte căpitane, moartea băiatului meu mă împiedică să-mi mai dau fata unui om care, cu toate calităţile lui, are şi un cusur.

CĂRBUNEANU. Cum?

DOCTORUL, sărind dela locul lui. Fleacuri! N'are nici un cusur. Asta pot să ţi-o spun eu care l-am văzut gol din cap până în picioare. Nici nu se mai află băiat bine clădit şi sănătos ca el. Şi copiii pe cari i-o da el... halal! La asta ar trebui să te uiţi mai bine decât...

BUJORESCU, tăindu-i vorba. Lasă neroziile Scarlate... (Lui Cărbuneanu.) Eu, domnule, nu-mi pot da fata unui om fără nume...

CĂRBUNEANU. Fără nume!? Domnule Bujorescu, să mă ierți... dar dumneata cauți să mă jignești par'că!

DOCTORUL, liniștindu-l. Lasă-l să spună și ascultă cu răbdare... cu filozofie. Nu te impresionà... Îți trebuie un car de răbdare cu el.

BUJORESCU. Mă rog, mă rog... fără supărare. N'am zis că e vreo pată pe numele dumitale... nici nu m'am gândit. De numele meu e vorba. Eu, dragoste, nu pot consimți să se stingă vechiul nume de Bujorescu... Cât timp aveam pe băiat, putusem aprobà căsătoria dumitale cu Olga. Te-am primit cu brațele deschise, nu te poți plânge. Ai o carieră frumoasă... renume bun, ești cinstit... știu, știu... ești sănătos, cum zice doctorul, și puțin îmi păsà de ți-ar fi zis Neacșu ori Vladu. Copilul meu aveà să-mi dea nepoți de Bujorești, dela el așteptam urmașii, nu dela dumneata. Acuma s'au schimbat lucrurile...

CĂRBUNEANU. Domnule Bujorescu, cu tot respectul ce port bătrâneților dumitale, dă-mi voie să-ți spun că trebue să-mi pun auzul la îndoială. Astfel de vorbe din gura unui om cuminte!

BUJORESCU. Te rog... te rog, nu te pripì și ascultă. Bujoreștii țin, cum știi, că ți-am mai spus, și cum îți repetai, — foarte de mult. Uite-te dumneata la portretele alea... (Arătându-i-le pe fiecare în parte.) Colo căpitanul Luca Bujor, vestit în oastea lui Mircea Bătrânul, care i-a hărăzit zece sate și dela care a rămas moșia Bujoreștii ot sud Gorj...

DOCTORUL, ironic. Deschideți urechile și ascultă... ascultă că e interesant.

BUJORESCU, urmând cu gravitate. Colo comisarul Preda Bujorescul, pe care Vlad Țepeș l-a

trimis ambasador, sol cum se ziceà pe atunci, la Ştefan cel Mare...

DOCTORUL, glumeţ. Inseamnă-ţi căpitane... să nu uiţi cumva.

BUJORESCU, Doctorului. Ai să taci odată soitariule? (Doctorul dă din cap a pagubă. Lui Cărbuneanu.) Dincolo al doilea Preda Bujorescu, aghiotant al lui Mihai Viteazul şi părcălab de Suceava, pe când Mihai stăpânià ţara Moldovei. Ici vistierul Stroe Bujorescu... care a ţinut pe o Văcăreancă şi a fost chiar şi ministru de finanţe în zilele lui Şerban Vodă Cantacuzino. Alături logofătul...

DOCTORUL, trâgând de mână pe Cărbuneanu. Bagă pe urechi, logofete...

BUJORESCU, apăsând asupra cuvintelor, după ce a săgetat c'o privire mânioasă pe Doctor. Logofătul Radu Bujorescu, fost căpitan de seimeni care şi-a găsit moartea la Finta, răsboindu-se la umăr cu Matei Basarab. Toate chipurile stau zugrăvite şi în pridvorul bisericii noastre din Bujoreşti...

DOCTORUL, glumeţ, lui Cărbuneanu. Niste schimonosituri! Mai bine că nu le-ai văzut, Cărbunene, că ţi s'arătau pe urmă şi prin vise.

BUJORESCU, dârz. Nu mă mai întrerupe, Scarlate, că te trimit dincolo la femei. In viaţa ta n'ai fost în stare să stai serios două minute...

DOCTORUL. Da ce zic eu frate? N'am voie să-mi laud şi eu neamurile?

BUJORESCU. Dec! De unde neamurile tale? Tu eşti văr de al Profirei, Chirulesc din Bărăţie, dela Bucureşti, negustor zavistic şi ajuns. (Urmând, lui Cărbuneanu.) Ascultă... că pentru dumneata vorbesc. Pe vremea fanarioţilor Bujoreştii au stat la ei acasă

și s'au mulțumit să fie, nepristan, o sută de ani, unii vătafi ai plaiului Vulcan, alții dregători însemnați în județ...

CĂRBUNEANU. Dar nu înțeleg de fel...

BUJORESCU, făcându-i semn să asculte. Bunicul meu, paharnicul Nicolae Bujorescu (I-l arată.) uite-l colea... fu, neclintit, mare paharnic al lui Vodă Bibescu și mai târziu, subt Cuza, eră ponderator, cum se ziceà senatorilor la început. Iar în Gorj nu s'a uitat încă dreptatea pe care a împărțit-o douăzeci de ani, ca președinte de tribunal (I-l arată.) Nicușor Bujorescu, taică-mău. Cât despre mine domnule... aici, în București, am săpat numele părinților și străbunilor mei prin multe fapte bune... Am ridicat o cișmeà în dealul Spirii, țin trei paturi pe numele strămoșilor la spitalul Dobroteasa, am zidit școala din Bujorești care îmi poartă numele și tot mai am de gând...

CĂRBUNEANU, enervat. Și eu sunt piedeca?

BUJORESCU. Am avere care vroi să știu cui o las și nădăjduiam să-mi văd numele purtat mai înainte de copiii copiilor mei, în vecii vecilor. Dar altfel a vrut Dumnezeu. Ce pot eu acuma dinaintea puterii lui?.. Să-mi dau fata după dumneata câtă vreme te chiamă Cărbuneanu? Un Bujoresc moș de Cărbuneni? Nix, dragoste, nu se poate.

CĂRBUNEANU. Să mă ierți, cucoane Fotine, dar Cărbunenii nu sunt nici ei după drumuri... Au fost toți oameni de omenie, plugari harnici și făpturi întregi... Tata e negustor cinstit în Craiova, eu am învățat carte bună și dumneata înainte de a-mi acordà mâna Ol... fetei dumitale, ai scormonit pământul...

BUJORESCU. Ştiu, ştiu, ştiu... onorabil, onorabil. Ce? am zis eu ceva? D'aia îţi şi dădeam pe fata mea... Dar atunci trăiă băiatul!

DOCTORUL. Naţi-o frântă că ţi-am dres-o!

CĂRBUNEANU. Eu te-aş rugă să înlături gândurile astea, cum să le zic... de mărire, cari te trudesc pe dumneata acum şi să-ţi luminezi calea, cucoane Fotine. Fericirea copiilor dumitale cred că te-ar despăgubì de lipsa unui nepoţel cu numele strămoşesc.

BUJORESCU. Bune ar fi toate câte mi le spui, bune... nu zic. Dar eu socotesc că e un semn al cerului în nenorocirea ce s'a abătut peste mine astăzi. Dumnezeu vrea ca neamul Bujoreştilor să nu se stingă. Orb de aş fi şi tot aş vedeà. Dumnezeu mi-a luat pe Ionică spre a-mi deschide ochii. Dacă murià după ce se cununà Olga cu dumneata, n'ar mai fi rămas nimic de făcut. Dumnezeu mi-a făcut cu degetul, de sus. l-am văzut. El îmi zice: «Fă aşà»... şi eu aşà trebue să fac.

DOCTORUL, *râzând, pentru sine.* Ei cum erà să-i spun eu toate bazaconiile astea bietului băiat!

BUJORESCU. Dar poate că totul nu e încă pierdut...

CĂRBUNEANU, *muncindu-se.* Mărturisesc că nu ghicesc unde vrei să ajungi dumneata, cucoane Fotine. Vorbele acestea cad ca o grindină pe capul meu.

BUJORESCU. Nu, nu, nu, — nu aşà. Nu te uluì. Stai de te gândeşte, adună-ţi mințile, o să te luminezi...

CĂRBUNEANU, *după puţină gândire.* Oricât m'aş trudì, nu văd ţelul dumitale.

BUJORESCU. Fiindcă nu te-ai gândit destul de bine...

DOCTORUL, văzând frământarea ofițerului, compătimitor. Dragă Cărbunene! (Lui Bujorescu, revoltat.) Dar nu-l chinuì așà omule!

CĂRBUNEANU. Mă zăpăciți... Mă înnebuniți. (Slăbind glasul.) Te rog, cucoane Fotine, gândește-te că eram pe pragul unei fericiri binecuvântată de dumneata cel dintâiu.

BUJORESCU. Să mă ierți. Nu. Fără condiție ca mai înainte, nu se mai poate.

DOCTORUL. Fotine... om de Dumnezeu, nu te gândești la inima băiatului ăstuia? Ce-l tot chinuești așà, cu încetul? Dacă ți-ai pus, vâră cuțitul și sfârșește odată.

Cărbuneanu e foarte abătut; deschide ochii mari fără a înțelege.

BUJORESCU. Ești zevzec? Dar ce? eu sunt tâlhar?! Eu îi voi binele, binele tuturora.

CĂRBUNEANU, cu exaltare. E adevărat cucoane Fotine! Dumneata te joci cu mine ca un călău cu victima lui. Dumneata îți faci o adevărată plăcere dându-mi lovituri peste lovituri și de ce, nu știu! (Cu hotărîre). Ce este, domnule Bujorescu? Ce urmărești dumneata? Spune te rog repede și hotărît... nu mai pot răbdà!

BUJORESCU. Te credeam mai iscusit, drept să-ți spun... dar fiindcă nu te taie capul o să-ți vorbesc ritos: nu-ți rămâne decât să-ți schimbi numele... Fă-te Bujorescu, și-ți dau fata.

CĂRBUNEANU, pleacă fruntea, stă un moment mut, își biruie indignarea și spune răspicat. De astă dată buzele dumitale rostesc niște cuvinte cari mă încremenesc, domnule Bujorescu. Ca dumitale să-ți treacă

prin minte asemenea lucru trebue... trebue să ai o foarte proastă idee despre mine. Să-mi schimb numele? Dar pentru ce?.. Apasă ceva asupra acestui biet nume moștenesc? Și, apoi, am eu dreptul să-l leapăd, să-l șterg cu buretele ca pe o pată soioasă? Ce ai dumneata cu numele acesta? El e al unui biet bătrân tot așà de onorabil ca și dumneata, coane Fotine, și dacă eu aș aveà slăbiciunea să te ascult, tot nu cred că ți-aș puteà fi pe plac, căci m'aș izbì de pieptul bătrânului meu care nu mi-ar îngăduì niciodată să săvârșesc o faptă aproape netrebnică.

DOCTORUL, bătându-l pe umăr. Vorbești ca un copil vrednic, de adevărat român.

BUJORESCU. Vorbe late, Cărbunene...late și nejudecate! Pentrucă chiar raționamentul dumitale îmi dă dreptate mie. Dacă tatăl dumitale și dumneata vreți să vă păstrați numele, e un cuvânt mai mult ca eu să țiu la al meu. Nu e nici o supărare. Târgul filonichie n'are. Nu ți-am pus cuțitul în beregată, nu te-am silit. Vrei să rămâi Cărbunean? Treaba dumitale. Dar și eu voi să rămân Bujoresc și-mi place ca urmașii mei să-mi poarte numele. Am dreptate? Nu? Vezi că taci! Nici n'ai ce-mi răspunde. In toată țara asta românească o să găsesc eu un om de omenie care să vrea să-l cheme așà, fără să i se pară o rușine a luà numele pe care l-au purtat cu cinste atâția strămoși, boieri iubitori de țară...

DOCTORUL, foarte mirat. Asta e nouă! Ce-ți mai dă prin cap Fotine?

BUJORESCU. Nu-ți cer poveațe, Scarlate, și te poftesc să nu te amesteci unde nu-ți fierbe oala.

CĂRBUNEANU, după o tăcere. Bine domnule Bujorescu, dar logodnica mea... fata dumitale... la dânsa nu te gândești?

BUJORESCU. Neam de neamul meu, domnule, nu și-a întrebat fetele la măritiș. Olga va primi vorba mea cu supunere, așà cum primiau mai de mult și mumele, bunicele și străbunicele noastre... Vrei să te încredințezi? Incearcă!..

CĂRBUNEANU. Acesta e ultimul dumitale cuvânt, așadar?

BUJORESCU. Dacă cumva ce mi-ai spus o fi fost ultimul dumitale răspuns. Dar să ți-o spun verde: încep să văd că nu-ți iubiai logodnica.

CĂRBUNEANU, cu înflăcărare. Nu atinge și coarda aceasta, coane Fotine. Dacă n'aș iubi-o nici n'aș mai fi stat să te aud isprăvind vorbele cu cari m'ai pălmuit până acum. Mai mult n'am ce-ți spune.

BUJORESCU. Văd că te joci bine cu cuvintele; dar vorbă multă sărăcia omului...

Tușește.

CĂRBUNEANU. Cu alte cuvinte dumneata mă alungi, mă dai afară.

BUJORESCU. Hm! hm!.. De ce să te dau afară? Până acum nici nu mi-ai dat un răspuns categoric, dacă e vorba. Ai să te mai gândești, știu eu, noaptea aduce povețe. Acuma e ceasul când trebue să-mi caut și eu puțină odihnă, să mă liniștesc. De douăzeci și patru de ceasuri nu fac decât să mă sbucium și dumneata pui vârf la toate.

CĂRBUNEANU. Eu?

BUJORESCU. Da, da, da... dumneata. Uiți cum ai fost primit în casa mea. (Tușind.) Și nici nu sunt bine ... ieșirea asta noaptea mi-a redeșteptat vechiul meu catar. (Sună. Intră Pătru). Adu-mi siropul pe care mi l-a prescris ieri doctorul Lateș. (Pătru iese.

Lui Cărbuneanu). Noapte bună. Sper c'o să te gândești mai matur!.. Iți dau timp de o săptămână.

DOCTORUL, încet lui Cărbuneanu, care se codește. Primește... n'ai încotrò...

CĂRBUNEANU, doctorului, încet. Pentru a puteà vedeà pe Olga... (Sieși.) Spre a-mi răscumpărà nesocotința!.. O! da, am spus vorbe mari și nu m'am gândit destul la Olga. Dacă mi-ar cere ea, aș fi dator.

BUJORESCU. Ei?

CĂRBUNEANU, cu greu, abătut. Imi voiu da toate silințele, domnule Bujorescu, să înlătur urmările cuvintelor dumitale...

BUJORESCU. Va să zică primești?

CĂRBUNEANU. Nu primesc decât săptămâna acordată, înțelegând că-ți trebue timp și dumitale. Plec foarte rănit de-aici... Sper, însă, că vei fi bun a ține seama de starea în care mă lași, și că nu vei rămâne în această hotărîre nenorocită.

BUJORESCU. Să nu te legeni pe închipuiri. Du-te de te gândește, mai bine. Sună.

DOCTORUL, încet lui Cărbuneanu. Lasă-l acum...

CĂRBUNEANU, plecându-se. Am respectul să vă salut... Iese abătut.

DOCTORUL. Tu ai să te culci, nu e așà? (La semnul afirmativ al lui Bujorescu.) Atunci mă duc și eu. Cucoanele trebue să fi adormit!

Intră Mitrana spre a lua o sticluță cu săruri, uitată de Olga.

BUJORESCU. Noapte bună.

DOCTORUL. Pe mâine...

Iese prin fund.

SCENA XI-a

BUJORESCU, MITRANA

BUJORESCU, după ce s'a plimbat puțin prin odaie, Mitranei. Ce fac cucoanele?

MITRANA. Plâng!

BUJORESCU. Tot nu s'au culcat?

MITRANA. Stau amândouă prăpădite, și plâng...

BUJORESCU, oarecum înduioșat. Femei! Slabe... ce să le faci!..

MITRANA. Bietu' conașu! Unde e dumnealui acuma!

BUJORESCU, mișcat. Taci. (După o pauză văzând pe Mitrana că scâncește.) Taci! Du-te de te culcă, spune-le să se culce. (Tușește.) Dar ce o fi făcând Pătru de nu mai vine cu doctoriile alea?

MITRANA, ștergându-și ochii. Mă duc să-l trimit. Sărut mâinile... Noapte bună.

Iese în dreapta.

SCENA XII-a

BUJORESCU singur, apoi PĂTRU

BUJORESCU, măsoară odaia în lung și larg, încet, obosit, tăcut, își frânge mâinile. O clipă de slăbiciune, își șterge o lacrimă. Eh!.. da ce, sunt muiere! (Se scutură. Vrea să se gândească la altceva. Se așează la biurou, deschide un ziar, cetește). *Comunicatul ministerului... Noi medici definitivi... Sprâncenescu... Lazăr Totescu... Mișcarea în magistratură... Vasile Torbu... Ion Gentilu... Țuțeanu.* Ce nume anoste!

Intră Pătru cu sticla de doctorii. Bujorescu ia alt ziar și cetește.

PĂTRU. Poftim doctoriile.

BUJORESCU. Desfă sticla... binișor! (Întoarce ziarul, cetește.) *Situația guvernului... Oameni de nimic...* (Ia alt ziar. Cetind). *Numiri în județul Tulcea... Lampadaridi la plasa... Costi Papadopol... Christodulo... Ibraim Themo...* (Râzând trist.) Uite cine o să ne românizeze nouă Dobrogea! (Pătru îi dă flaconul pe care l-a scos din cutie, e învăluit într'un prospect.) Ia să vedem, ce mi-a dat doctorul Lateș? Ăsta e doctor mare... profesor! (Cetind prospectul, atent.) *Dacă tușiți... dacă vă doare pieptul, plămânii... dacă suferiți de nădușeală...* (Intrerupându-se și pipăindu-se la piept.) M'am și încălzit! (Se șterge cu batista, tușește, urmează a ceti.) *De astmă, șuerătură în gât.* (Își pipăie gâtul.) Nu... eu n'am de-alea! (Cetind) *de înnec...* Nici năduf n'am! (Cetește.) *Dacă vreți să vă întăriți boșogii... să nu ofticați.* (Lui Pătru.) Măăă, dar tare doctor e ăsta! (Urmând a ceti.) *Atunci întrebuințați ceaiul... bomboanele... siropul munților Bujor.* (Vârâ nasul în prospect. O pauză..) Bujor! (Privește sticla mai deaproape.) Bujoor! (Cetind.) *Siropul munților Bujor, preparat din extractul concentrat al ceaiului munților... special... tuse... răgușeală... greutăți.* (Altă pauză.) Bujoor! (Cetind.) *Prețul unui flacon... la toate farmaciile... unde nu se găsește cu ramburs doi lei șaptezeci... Ceai... bomboane.* (Pe gânduri, intrigat, cetind.) *Adresa... farmacia Amos Bujorescu... Huși.* (Sare în sus.) Bujorescu! (Luminat, voios, lui Pătru.) Auzișî tu, Pătrule?

PĂTRU. Auzii cucoane!

BUJORESCU. Auzișî bine?.. Bujorescu, farmacist din Huși... (Stând să se gândească, cu mâna la gură). Adică de unde și până unde Bujorescu?

PĂTRU, pentru sine. Nu e numai un câine ciont de coadă!

BUJORESCU. Alți Bujorești nu mai sunt,

nici n'au mai fost. Atunci e din neamul meu; o rudenie, o rebedenie. Nici că 'ncape vorbă! N'au murit Bujoreștii, care va să zică; nu s'au stins. Dumnezeu mi-l trimite. Nu se stârpește așà, cu una cu două, un neam de boieri de-ai țării. Il cheamă Bujorescu! Ăsta e!.. al meu e!.. (Pătru a destupat sticla și-i întinde lingurița cu doctorie; Bujorescu o dă peste cap, apoi zice:) Am pus mâna pe el. L-am prins!

CORTINA

ACTUL AL DOILEA

La Bujoreşti. O odaie mare dintr'o casă românească. Deschizătură largă în fund ce dă într'un foişor cu stâlpi. Două uşi în dreapta, una în stânga. Mobilier românesc, bogat: chilimuri, scoarţe, sofale, tablouri, panoplie de arme. Peste parmaclâcul deschis priveliştе în grădină şi perspectiva satului pe valea Gilortului.

SCENA I-a

OLGA, CUCOANA PROFIRA

Olga la masa din dreapta cu o cusătură în mână, mamă-sa alături învârtind un şir de mătănii. Cucoana Profira după ce şi-a privit fata câtva timp, se apleacă şi o mângâie.

CUCOANA PROFIRA. Haide, o vorbuliţă, o ciripire, — să nu te mai văd tristă aşà. Nu mi-e mie inima destul de amărîtă? Haide, fă-ţi curaj...

OLGA, îmbrăţişând-o. Oh! cât eşti tu de bună, mamă dragă, şi eu ce mult te iubesc. Dar unde vezi tu că sunt tristă? Sunt pe gânduri...

CUCOANA PROFIRA. Nu mai fi.

OLGA. Nici nu mai sunt, uite...

CUCOANA PROFIRA. Aşà, maică dragă şi să nu-ţi prinzi mintea la nebuniile lui Fotin, nunta voastră tot o să se facă...

OLGA. Asta n'o mai cred eu mamă, tata când îşi pune ceva în cap nimeni nu-i mai scoate.

CUCOANA PROFIRA. Știu că nu e lesne să-l muți dintr'ale lui, dar nici eu nu sunt de mămăligă. Crezi tu c'o să-l las să te nenorocească?..

OLGA. Tata nu vrea să mă nenorocească, mamă dragă. Tata mă iubește ca și tine de mult. Mă iubește din toate puterile inimii lui; niciodată nu mi-a spus o vorbă aspră și fericirea mea îi e scumpă. Tocmai d'aceea mă gândesc cu grijă la hotărîrea ce a luat; el nici nu bănuește că norocul meu poate fi amenințat.

CUCOANA PROFIRA. E un încăpățânat, un tiran...

OLGA. Nu, mamă, e un om de demult...

CUCOANA PROFIRA. Ba e cum îți spun eu, — un tiran. Dar nici eu n'am să mă las.

OLGA. Sărmana de tine!

O mângâie.

CUCOANA PROFIRA. Ehei, ai să vezi tu. Dacă s'ar fi amestecat din capul locului, n'aș zice, dreptul lui ar fi fost. Dar după ce și-a dat cuvântul, a plăcut pe băiat și l-a primit de ginere, — nu mai are cuvânt.

OLGA. El, însă, n'a lăsat ca logodna să se facă...

CUCOANA PROFIRA. Dar nici pe Matei n'a îndrăznit să-l dea afară din casă.

OLGA. Fiindcă Matei a ascultat poveţele noastre și nu i-a dat încă un răspuns definitiv. Ia să-i fi spus că nu-și poate schimbà numele!

CUCOANA PROFIRA. Cu toate astea când l-om încolți și s'o simți la strâmtoare, să vedem ce-o să se facă?.. Are să înghită și pace.

OLGA. Iți faci păreri, mamă dragă. In clipa

când Matei i-ar declarà sus și tare că nu poate luà un nume străin, s'a isprăvit...

CUCOANA PROFIRA. Pentru ce s'a isprăvit? Ce o să mai poată face pe urmă? Par'că are alt ginere în palmă, și încă unul pe care să-l cheme Bujorescu? De unde? N'o să aibă încotrò.

OLGA. Totuș dumneata par'că n'ai băgat de seamă că el urmărește ceva, are un plan pe care ni-l ține ascuns. Iți place dumitale liniștea asta a lui neturburată. Stă de scrie mereu și primește scrisori dela Huși, unde n'avea nici o cunoștință! Și nu vorbește decât în pilde și cu înțelesuri. Dumneata n'ai băgat de seamă?

CUCOANA PROFIRA. Sminteli bătrâne.

OLGA. Nu, tata are o socoteală, urzește ceva. Ai să vezi, mamă.

CUCOANAPROFIRA. Am pus pe Scarlat să-l sondeze, o să ne spună el.

Se ivește doctorul.

SCENA II-a

OLGA, CUCOANA PROFIRA, DOCTORUL

OLGA. Uite-l pe unchiu.

Cucoana Profira îl întâmpină bucuroasă. Doctorul intră prietenos, zâmbindu-le cu blândețe.

DOCTORUL. Ați văzut ce dragoste l-a apucat de mine pe Fotin? Nu mă mai slăbește un minut de lângă el...

CUCOANA PROFIRA. In ce ape se scaldă?

DOCTORUL. Dacă s'ar scăldà, ar fi bine, că Gilortul e recișor și apele lui mai bune decât o cură de hidroterapie la popa Kneip. Dar unde pot eu să-l duc la scaldă vreodată. (Cu părere de rău.) El își ia băile în casă...

CUCOANA PROFIRA. Asta e acum!

DOCTORUL. Mai mult decât sigur, căci la el e o boală . . .

CUCOANA PROFIRA. Lasă gluma, Scarlate.

DOCTORUL. Nu e nici o glumă. Boala asta are niște manifestări foarte ciudate. Sunt la primele mele observări. Acuma iese dintr'o fază de mutenie în care mi-a fost cu neputință să pătrund.

OLGA. Tocmai ce spuneam mamei.

DOCTORUL. De trei zile a izbucnit într'un fel de veselie simptomatică, ce m'a făcut să fiu atent. Joi, după masă, în loc să se culce ca altă dată, m'a luat cu el la plimbare și eră de o expansiune uimitoare. Mirosia florile, contemplă priveliștele, își mângâia vitele și la despărțire mi-a zis: «Mi se pare că toate au să se isprăvească cu bine». Iar aseară, înainte de culcare, mi-a șoptit pe un ton misterios și grav: «Mâine, Scarlate, mâine o să fie o zi mare pentru mine».

CUCOANA PROFIRA. Luminează-i mințile, Doamne!

OLGA, dând din cap. Eu cetesc altfel în vorbele acelea. Nu vezi cât de suspect sună?

Se mută pe canapea și cade pe gânduri. Doctorul și cucoana Profira rămân în planul întâiu, la masa din dreapta.

DOCTORUL. Am vrut eu să-l ispitesc, să-l descos, să-i smulg o vorbă deslușită, dar n'a mai fost chip. Atunci ca să-l văd unde bate, i-am zis: «Ghicesc; te-ai hotărît, în sfârșit, să-ți binecuvintezi copiii. Bravo Fotine. Nici nu poți face o faptă mai înțeleaptă. Matei e un băiat plin de calități, frumos, tânăr, sănătos», — și așà și pe dincolo.

CUCOANA PROFIRA. Ei? ei?

DOCTORUL. Şi-i tocam, şi-i tocam! «Matei e aşà, Matei e altmintrelea, nici n'am văzut un tânăr mai trupeş, mai bine zidit. Tu ştii cum cunosc eu oamenii Fotine; eu pe Matei, îl văd gol de un an de zile la baie în Bucureşti şi la scaldă aici. Iţi dau zapis: băiatul ăsta e mai trainic ca fierul şi o să-ţi facă o prăsilă de nepoţi...».

CUCOANA PROFIRA, cam nerăbdătoare. Lasă băile, frate, şi vino la chestie.

DOCTORUL. Nu, verişoară, asta e un lucru important. Un tată trebue să ştie ce fel de sănătate are un ginere şi eu, ca neam, ca prieten, de, ca doctor vechiu, am fost dator să-i spun că merge la sigur cu Matei.

CUCOANA PROFIRA. El, el ce-a spus? Aia voiu să ştiu.

DOCTORUL. Ei, răspunsul lui, asta e asta! M'a ascultat, m'a lăsat să isprăvesc, şi pe urmă m'a pocnit: «Ce, adică tu crezi că altă fericire pe lume nu e pentru fata mea decât dac'o luà pe Cărbuneanu?»

OLGA, care a ascultat cu atenţie, zâmbind cu amărăciune. Bietul tata!

CUCOANA PROFIRA. Nu mai e în toate minţile lui.

DOCTORUL. Dumneata par'că n'ai fi trăit cu el. Fotin e om de ispravă, nu e rău din firea lui; a fost un soţ şi un tată foarte bun, (Olga ascultă atentă; suspină uşor.) dar sufere de boala măririlor şi de mania numelui strămoşesc. Cât a trăit băiatul, ce-a zis el? Nimic. Consimţise. Ne făceà un mare hatâr că nu dădeà el pe ginere, dar ni-l făceà. Acuma, întorcân-

du-se lucrurile, el și-a luat iar în mâini frânele și-l vedeți cu câtă învierșunare luptă pentru fala numelui moștenit.

CUCOANA PROFIRA. Crezi, dar, că nu mai e nici o speranță?

DOCTORUL. De... e greu verișoară. Bătut n'o să mă dau eu; dar mi se pare c'ar puteà și ofițerul s'o mai slăbească.

OLGA, venind lângă ei. Să-și schimbe numele, vrei să zici, unchiule? Dar nu te gândești la ce s'ar expune astfel; cum l-ar privì lumea, ce s'ar zice? Că s'a vândut pe bani.

DOCTORUL, pe gânduri. Dè!

CUCOANA PROFIRA. Ei, n'ar zice lumea, ar ști lumea; am spune noi...

OLGA. Ş'apoi bătrânul lui care se pune deacurmezișul! De ce să nu-i stimăm mândria de a dorì să se fălească cu copilul care i-a făcut cunoscut numele lui obscur?

DOCTORUL. Ce e de făcut atunci?

CUCOANA PROFIRA. Spune tu...

DOCTORUL. Dè! când ai aface cu un om ca Fotin!...

OLGA. Nu e ușor, știu. Totuș nimic nu ne împinge. Planurile tatii nu se pot îndeplinì bătând din palme. Un Bujorescu n'are de unde scoate spre a mi-l da mie, și pe omul de vânzare care să primească a împrumutà numele nostru, nu-l văd.

CUCOANA PROFIRA. Firește...

DOCTORUL. Așà e, nu zic, dar...

OLGA. Deaceea eu cred că mai bine ar fi să așteptăm. Am să văd pe Matei, o să vorbesc cu el,

o să ne consultăm împreună... Cine știe dacă noi doi n'om găsi o deslegare mai ușoară, mai mulțumitoare, mai pașnică decât o luptă aprigă cu tata și o opunere violentă, cum văd că pregătiți voi.

DOCTORUL. Ce fel?

OLGA. Deocamdată nu știu nici eu. N'am nimic bine definit și sigur. Mi-a străfulgerat ceva, ca o lucire de idee bună și o țiu. Nu-mi cereți să v'o împărtășesc și lăsați-mă s'o mai cern. Aș vrea să cruț pe bietul tata, să nu-i pricinuesc mâhniri la bătrânețe.

DOCTORUL, mângâind-o. Ce copil bun!

OLGA. Dați-mi vreme să reflectez mai bine. Stați liniștiți. Iar tu dragă mamă, fii îngăduitoare cu tata care nu se mai poate schimbà astăzi, și rămâi încrezătoare în mine.

DOCTORUL. Tu ai fost totdeauna o fată ciudată și de multe ori m'am întrebat eu cui te-i fi izbind din neam! Nu mă mir că vorbești așà; mă tem însă, Olguțo, că planurile tale să nu fie ale unei copile.

CUCOANA PROFIRA. Și mie mi-e frică.

OLGA. Bine... se poate; eu nu vă garantez. Dar până nu vă voiu spune eu să mai mișcați, v'aș rugà să vă potoliți, unchiule...

Se aud pași din stânga.

DOCTORUL, făcând semn cucoanei Profira să se facă a se spune. Bine, fie cum vrei tu. Să așteptăm, ș'om vedeà. Intră Bujorescu din stânga.

SCENA III-a

CUCOANA PROFIRA, OLGA, DOCTORUL, BUJORESCU

BUJORESCU. Dați-i înainte, dați-i înainte vă rog, convorbirea trebue să fie interesantă. Sfatul vostru de trei, în secret, e totdeauna interesant.

CUCOANA PROFIRA. Tu cam ai secrete de noi.

BUJORESCU. Eu am spus totdeauna că Profira mea nu e femee proastă. Vezi cum a ghicit! Am... da, am un secret. Dar care foarte curând n'o să mai fie secret. Secretele când sunt o gândire matură şi înţeleaptă a unei minţi limpezi, ce aduce fericirea familiei, — acelea sunt secrete morale şi se deosebesc de tainele încolţite la întuneric şi prin colţuri, cum mi se pare că se cam întâmplă de câtăva vreme pe-aici.

DOCTORUL. Ţi se pare.

BUJORESCU. Mi se pare? Hm! Uite, dac'aş întreba-o pe Olga, ea nu mi-ar tădăguì că voi umblaţi cu ocaua mică şi căutaţi s'o trageţi şi pe ea în plăsmuirile voastre. Dar nu voiu să fac din fata mea o trădătoare. Eu de ea merg la sigur, şi deaceea nici nu voiu s'o întreb. Nu e aşà Olguţo?

O bate uşor cu palma pe obraz.

OLGA, încurcată. Eu, tată...

BUJORESCU, întrerupând-o. Nimic; nici o vorbă. Ştiu eu că tu nu poţi minţi... Măcar de m'aş înşelà! Cu voia dumneavoastră acum aş vrea să rămân singur cu doctorul. (Merge de mângâie pe Olga şi spune o vorbă bună Profirei.) Nu-i aşà că nu vă supăraţi?

OLGA. Ne supunem dorinţelor dumitale, tată.

BUJORESCU. Sunt bucuros că-mi înţelegi gândurile şi-mi pare bine că nevasta şi fata mea nu vor să mă supere.

Olga şi Profira se retrag în dreapta. Bujorescu care ţine în mână sticla cu sirop învelită într'un ziar, ia de braţ pe Doctorul şi-l duce la sofaua din stânga.

SCENA IV-a

BUJORESCU, DOCTORUL

BUJORESCU. Mă, doctore, mai ai tu vreo idee de medicină?

DOCTORUL. De, vere, eu zic că tot a mai rămas ceva în căpăţâna asta pleşuvă. Nu mă prea dau eu pe oricine...

BUJORESCU. Bine; atunci ia spune-mi ce crezi tu despre?..

DOCTORUL, întrerupându-l. Despre vechiul tău catar pulmonar? Nu, dragul meu. Tu n'ai avut niciodată încredere în mine şi noi suntem înţeleşi de mult că pentru consultaţii nu stăm de vorbă.

BUJORESCU. Mai întâiu că nu ne-am înţeles niciodată asupra lucrului ăstuia. Dovadă că tu singur, şi foarte adesea, îţi dai părerea despre sănătatea mea, a fetei şi nevestei mele, (Râzând.) a presupusului meu ginere şi a tuturor fiinţelor pe cari le întâlneşti la baie. La toţi le constaţi câteo racilă despre care nu te întreabă nimeni.

DOCTORUL. Poate... câteodată, când uit, sau e ceva ce mă izbeşte prea deaproape, ori văd lucruri ce-mi sar în ochi... Aş necinsti ştiinţa dacă le-aş tăceà...

BUJORESCU. Ei, vezi? Şi eu nu-ţi fac nici o vină dintr'asta. Dimpotrivă te ascult cu interes şi cu plăcere; dar să nu te superi că pentru căutarea casei am alt doctor. Tu ştii că doctorii cei mari refuză singuri a-şi căută familia, neamurile, pe cei de aproape, pe cei ce le sunt dragi...

DOCTORUL. E adevărat...

BUJORESCU. Dar nu e vorba de asta. Altceva vream să te întreb adineauri...

DOCTORUL. Anume ce?

BUJORESCU. Nu bagi tu de seamă ceva la mine?

DOCTORUL, privindu-l lung. Nu. (Punându-şi ochelarii.) Stai să-mi pun ochelarii. (Luându-l de mână şi întorcându-l cu spatele, apoi iar cu faţa spre el). Nu bag de seamă nimic.

BUJORESCU. Nimic? Nimic? Nu te izbeşte nimic?

DOCTORUL, care-l cercetează mereu prin ochelari. Nu. Eşti îmbrăcat ca în toate zilele, miroşi a odicolon ca de obiceiu, n'ai întinerit de fel şi duhneşti a tutun ca un salahor.

BUJORESCU, risipind fumul dela ţigară. A! Iartă-mă, uitasem că tu nu suferi tutunul.

DOCTORUL. Şi tu ai face bine să-l mai laşi dacă vrei să scapi de catarul tău.

BUJORESCU, prinzându-l. Incă o consultaţie gratuită! Ha! ha! ha!

DOCTORUL, bătându-se cu palma peste gură. Pardon... mă luă gura pe dinainte. Nul şi neavenit. Asta trebuiă să ţi-o spună profesorul Lateş, şi doctorul tău curant.

BUJORESCU. Bine, bine... Dar, va să zică, bagi de seamă că fumez?

DOCTORUL. De mult bag de seamă că te otrăveşti...

BUJORESCU, făcându-i cu degetul. Iar!... (Doctorul se bate peste gură.) Şi cu toate astea nu bagi de seamă că nu mai tuşesc aproape de fel.

DOCTORUL, cu mirare. Adevărat? Asta n'am observat-o. Ei, dacă n'ai fumă, n'ai mai tuşi nici atât. (Bătându-se iar peste gură.) Ei, gura... n'ai ce-i face.

BUJORESCU. Şi nu eşti curios să afli cum de mi s'a potolit tusea?

DOCTORUL. Ba da, de sigur.

Vorbind au străbătut scena şi au trecut la masa din dreapta. Bujorescu pe scaun. Doctorul în picioare.

BUJORESCU. Atunci uite-te ici. (Îi arată cutia cu sticla de sirop.) vezi tu cutia asta?

DOCTORUL. O văd.

BUJORESCU. Ghiceşti ce e într'însa?

DOCTORUL. Presupun.

BUJORESCU. Ce?

DOCTORUL. Vreo doctorie?

BUJORESCU. Ce doctorie?

DOCTORUL. Ei, asta e, — de unde vrei să ştiu?

BUJORESCU. Nici nu bănuieşti?

DOCTORUL. Vreun sirop.

BUJORESCU. Tocmai. Dar ce sirop?

DOCTORUL. Ei, multe siropuri sunt: Laroche... gudron... chloral... morfină...

BUJORESCU. Şi mai?

DOCTORUL. Raifort... poligală. Stai.... Ramy! Nu, că n'ai tuse măgărească...

BUJORESCU. Ăla o să-l iei tu. Treci înainte. Altceva?

DOCTORUL. Că n'o să-ţi înşir toată farmacopea. Nu sunt spiţer.

BUJORESCU, tresărind. Spiţ! (Cu aerul de mai înainte). Ceva nou, nou, nouţ!

DOCTORUL. Eu nu sunt doctor de moda nouă.

BUJORESCU. Va să zică nu ghiceşti?

DOCTORUL. Nu frate, isprăveşte.

BUJORESCU. Atunci să-ţi spun eu, căci e tocmai pentru tine.

DOCTORUL. Eu nu tuşesc.

BUJORESCU. Dacă te doare pieptul...

DOCTORUL. Na, că e bună; pieptul meu să-l ai tu!

BUJORESCU. Când năduşeşti...

DOCTORUL, pipăindu-şi fruntea. Unde vezi tu că năduşesc?

BUJORESCU. Dacă ai astmă, şuerătură în gât?

DOCTORUL. M'a ferit Dumnezeu!

BUJORESCU. Dacă vrei să-ţi întăreşti plămânii, să scapi de năduf...

DOCTORUL, privindu-l foarte mirat. Da ce, nu ţi-e bine Fotino?..

BUJORESCU. Dacă vrei să nu te ofticezi...

DOCTORUL, cu îngrijorare. Fotiine!

BUJORESCU. Ia bomboanele, siropul, ceaiul munţilor... Bujor.

DOCTORUL, surprins. Bujor! Şi asta ţi-e doctoria?

BUJORESCU. Chiar. Şi pun rămăşag că nici prin gând nu-ţi trece de cine e doctoria cea minunată.

DOCTORUL. De vreun şarlatan.

BUJORESCU. Ba să mă ierţi. E de un învăţat, de un meşter, de un drăguţ!..

DOCTORUL. Il şi cunoşti pe iscusitul tău de descoperitor?

BUJORESCU. Ii cunosc doctoria şi asta mă face să mi-l închipuesc.

DOCTORUL. Nu mai spune Fotine! Ei cine e grozavul acela?

BUJORESCU. Prostule, ai fi putut să înțelegi, e farmacistul... Bujorescu.

DOCTORUL, tresare, dă înapoi și cade pe un scaun. Bujorescu!

BUJORESCU. Da, chiar, Bujorescu. Precum vezi, un om învățat, un făcător de leacuri strașnice, un farmacist vestit și care poartă vechiul și neperitorul nostru nume!

DOCTORUL, temându-se de răspuns. Ei și?

BUJORESCU. Și? Și... pentrucă e un om cu atâtea calități, l-am chemat la noi. Ne scriem de mult... I-am spus că doctoria lui mă vindecă văzând cu ochii, și l-am poftit. Astăzi agerul, istețul acesta de băiat, va fi... oaspele nostru.

DOCTORUL, vrând să nu înțeleagă. Spre a-i mulțumi.

BUJORESCU. Mai întâiu ca să-i mulțumesc. Pe urmă ca să-l văd, să-l prezint Olguții, și să înlesnesc fetei un măritiș cum se cade.

DOCTORUL. Ce ești nebun Fotine? Vrei să-ți dai fata unui spițer?

BUJORESCU. Inainte de toate nu dau fata după un spițer ca oricare, ci după un învățat. Dacă spițerul e om însemnat, cu faimă și nume, nu mă uit.

DOCTORUL. Fotine, vino-ți în minți.

BUJORESCU, ridicându-se dela masă. Atât aveam să-ți spun. Dar să faci bine să nu sufli nici o vorbă Profirii ori Olguții. Nu voiu să știe nimic până ce n'oiu vedeà pe băiat și nu l-oiu cântărì.

DOCTORUL, părăsindu-și locul, înciudat, pentru sine. Ce văzut! Ce cântărit! Dacă ți-ai pus tu în cap nici dracu nu-ți mai scoate. (Tare.) Bună veste îmi dai dragă, te felicit. Dar am să-ți spun și eu o noutate:

eu îmi iau catrafusele din casa dumitale și până nu ți-or ieși fumurile, nu mă mai vezi. Vrea să iasă.

BUJORESCU, ținându-l de haină. Ba să-mi faci plăcerea să stai aici, pentrucă uite, se poate întâmplă să-ți cer și ție vreo povață asupra sănătății băiatului. (Pufnind de râs.) Că, vezi, mi-a scris că a fost cam bolnav.

DOCTORUL. Ba, ție, adevărat că ți-ar trebui un doctor bun. Nu de ăștia ca mine și ca Lateș, dar unu de boli la cap... fiindcă ai început să aiurezi. Să știi că nu mă mai amestec. Capul face, capul trage. Ce-o ieși: tu să rabzi.

BUJORESCU. Bravo! Așà. Bine că-ți aduseși aminte că vorbești cu Fotin Bujorescu. Eu (Uitându-se la ceasornic.) atât aveam să-ți spun pe ziua de azi. Până la cinci când vine trenul, pun și eu capul puțin. Nu uità: nici o vorbă cucoanelor.

Se ivesc din dreapta Profira și Olga.

SCENA V-a

BUJORESCU, DOCTORUL, CUCOANA PROFIRA, OLGA

CUCOANA PROFIRA, intrând. Fotine dragă, mă întorsei să-ți spun că astăzi o să sosească Matei.

BUJORESCU. Domnu' Cărbuneanu, adică.

CUCOANA PROFIRA. Domnu' Cărbuneanu... căruia i-ai îngăduit să-și petreacă zilele de permisie la noi.

BUJORESCU. Să poftească, de ce nu? Să vină. Cred că în aste cinci zile o să aibă vreme să se gândească și să dea un răspuns scurt și cuprinzător. Vine la vreme: o să se poată grăbi.

OLGA. Tot cu subtînțelesuri vorbești tată.

BUJORESCU. Vorbesc cum am vorbit totdeauna, fată. Şi fiindcă vă simt arzând de dorinţa să mă vedeţi plecat şi să rămâneţi singuri la sfat, mă grăbesc să vă spun că nu mi-am făcut tabietul şi mă duc să trag un pui de somn, măcar de un sfert de ceas. Acum trăncăniţi. Dă să iasă.

CUCOANA PROFIRA, sună. Intră servitoarea. Să meargă trăsura la gară că vine domnu locotenent.

BUJORESCU, întorcându-se, în pragul uşii din stânga. Trăsura e dusă... am trimes-o eu să-mi aducă, tot dela gară, un lucru scump, care-mi vine cu trenul... Fii sigură c'o să ţi-l aducă şi pe Cărbuneanu.

Profira rămâne mirată. Bujorescu iese, stânga.

SCENA VI-a

DOCTORUL, CUCOANA PROFIRA, OLGA

CUCOANA PROFIRA. Ce vorbă mai fu şi asta, Scarlate?

DOCTORUL. Dragele mele, am părerea de rău să vă spun că Fotin a turbat!

OLGA, cu accent de imputare. Nene Scarlate!

CUCOANA PROFIRA. Vere!

DOCTORUL. A turbat! Ce am auzit eu acum din gura lui, nu sunt vorbe de om sdravăn. (Olgăi.) Inchipueşte-ţi că ţi-a şi găsit alt mire.

OLGA. Un mire?

CUCOANAPROFIRA. Asta-i erà secretul care va să zică!

DOCTORUL. Dar asta n'ar fi nimic. Inchipuiţi-vă că-l cheamă... Bujorescu. (Mirare din partea femeilor.) Bujorescu! V'aţi mai fi gândit voi, c'o să se mai găsească un om pe pământ care să poarte

numele ăsta atât de scump lui Fotin? Şi, totuş, s'a găsit. Şi, drăcie! nu numai că trăeşte, nu numai că s'a găsit, — dar el nici nu l-a căutat. I-a căzut, uite, aşà, în poală, fără să mişte dintr'un deget...

OLGA. Şi cine e?

DOCTORUL. Domnul Amos este spiţer la Huşi. E inventatorul ceaiului Bujor, un panaceu care pretinde că i-a uşurat catarul. Ce zici Profiro? Aşà e că are cap bun bărbatu-tău?

CUCOANA PROFIRA. Asta nu se poate odată cu capul.

DOCTORUL. Dar despre meseria ginerelui ce ziceţi?

OLGA. Nu mă sperie pe mine meseria. Dacă alesul meu ar fi fost farmacist, nu m'aş fi uitat la asta.

DOCTORUL. Aşa dar?

OLGA. Aşa dar aştept să vorbesc cu Matei şi pe urmă voi şti ce-mi rămâne de făcut.

DOCTORUL. Eu n'am nici o putere. Vă prevestii fiindcă nu putui să ţiu. El mi-a cerut nici să nu suflu.

OLGA. Aş nene; s'a destăinuit tocmai ca să ne pregăteşti şi să-i vină lui mai uşor pe urmă.

CUCOANA PROFIRA. Dar eu o să mă împotrivesc.

OLGA. Fără nici un folos.

CUCOANA PROFIRA. Să ştiu că mă despart şi tot nu-l las să te nenorocească...

Se aud clopoţei de departe. Clinchetul se desluşeşte treptat. Intră Mitrana.

SCENA VII-a

DOCTORUL, CUCOANA PROFIRA, OLGA, MITRANA

MITRANA. Coniță, coniță, o trăsură urcă dealul dinspre curte, mi se pare că sunt boierii din Valea Nucului. Ii primiți?

CUCOANA PROFIRA. Ce zici Olguțo?

OLGA. Cum să nu-i primim când știu că suntem de o săptămână la țară!

CUCOANA PROFIRA. Bine. (Face semn Mitranei că da. Mitrana iese. Doctorului.) Dar întâmpină-i dumneata vere, ca să vadă că nu ne arde de sindrofie, și-om venì și noi pe urmă.

Iese cu Olga în dreapta, planul întâiu. Se ivesc în fund, domnul și doamna Șoiculescu, Elencuța, Nunucă, Anibal Păsăreanu, Plutarc Ganea și Eugen Blebea, conduși de Mitrana, care se retrage pe urmă.

SCENA VIII-a

DOCTORUL, DOMNUL și DOAMNA ȘOICULESCU, ELENCUȚA, NUNUCĂ, ANIBAL PĂSĂREANU, PLUTARC GANEA și EUGEN BLEBEA, apoi CUCOANA PROFIRA și OLGA

DOAMNA ȘOICULESCU, intrând. A, conu' Scarlat. Bine te-am găsit.

BARBU ȘOICULESCU. Cam mirosisem că ești pe aici și-mi pare bine că nu m'am înșelat. Își strâng mâinile.

NUNUCĂ, întinzând mâna doctorului. Salut!

DOCTORUL. Uite! Căprar Ridiche. Mare mi te-ai făcut, Gogoașe!

NUNUCĂ, înțepat, făcându-se a nu înțelege. Mă rog? Pardon! Nu văd nici un căprar.

ȘOICULESCU, împăciuitor. Ei! unde mai sunt eu la vârsta când să amintesc altora de vremurile când mă jucau pe genunchi și-mi ziceau «Gogoașe»!

NUNUCĂ. Glume cam învechite, să mă ierte nenea doctorul...

DOCTORUL. Ce te-ai supărat iuncăre? Ce-o să mă fac eu acuma că te-ai supărat tu, buricu pământului! Nunucă pufneşte.

DOAMNA ŞOICULESCU. Poate să-i primeşti martorii!

Toţi râd, o iau pe glumă. Nunucă la un semn al tată-său se potoleşte.

NUNUCĂ. Da, nene doctore, şi ca om prevăzător ţi-i şi prezint: domnul Anibal Păsăreanu, poet, domnul Plutarc Ganea, artist cântăreţ şi domnul Eugen Blebea, pictor.

DOCTORUL. Imi pare bine, îmi pare bine... Ii măsoară.

ELENCUŢA, care a rămas mai în urmă şi n'a văzut-o Doctorul, lui Nunucă. Mai lasă-mi şi mie unul, să-i cer socoteală că nu m'a băgat în seamă!

DOCTORUL, apucându-i mâinile şi sărutând-o pe frunte. Dacă mi-aţi pus pe generalul năpârstoc în fruntea căprăriei să-mi ia văzul cu fireturile lui de bumbac şi cu moţul ăla înflăcărat! Ei! dar uite ce fată mare te-ai făcut Elencuţo, şi ce frumoasă! (Elencuţa cochetează) De acum încolo de măritat, ai?

Elencuţa se mlădie, măgulită. Doctorul îi poftеşte pe scaune. Tinerii iau loc pe sofaua din stânga, bătrânii, cu Elencuţa, la masa din dreapta.

ŞOICULESCU. Dar conu Fotin? Cucoanele?

DOAMNA ŞOICULESCU. Ginerile?

DOCTORUL. Vărul trebue să se fi culcat puţin. După masă îşi face tabietul. Cucoanelor o să le trimet vorbă şi au să vină. Sună.

ŞOICULESCU. Poate că nu le arde de musafiri şi de vorbă. Bieţii oameni! După o nenorocire aşà de mare!

DOAMNA ŞOICULESCU. Un băiat aşà de distins!

NUNUCĂ. Fala saloanelor Bucureştilor!

DOCTORUL. Durerea lor a fost mare. Graba ce aţi pus să veniţi, ca buni vecini, să le spuneţi o vorbă bună, alintătoare, o să-i mişte. (Intră Mitrana.) Spune cucoanelor că au musafiri. (Doamnei Şoiculescu şi celorlalţi.) Dar ar fi bine, să căutaţi a nu le mai redeschide rana ce sângeră şi să nu mai pomeniţi de băiat.

NUNUCĂ. Da, papà, — nici nu se mai obişnueşte.

PĂSĂREANU. Durerile mari, sunt mute...

BLEBEA, cu afectare. In cadrul simţirilor delicate, o mână profană loveşte ca o bidinea într'un tablou măreţ.

GANEA, cu exagerare. Şi glasurile vulgului, sună falş în armonia cântecului funebru pe care-l înalţă inimile sensibile pentru morţii lor iubiţi!

DOAMNA ŞOICULESCU. Da, da, morţii cu morţii şi vii cu vii! Prezenţa noastră arată bunilor noştri amici ce fel de sentimente ne-au împins să venim. Apoi n'ar fi nici potrivit să vorbim de răposaţi în pragul unei logodne...

NUNUCĂ. Frumoasa domnişoară Olga va fi, deci, soţia distinsului locotenent Cărbuneanu?

PĂSĂREANU. Cea mai de seamă căsătorie de care se vorbeşte!

ELENCUŢA. Şi pe care n'au amânat-o decât împrejurările...

DOCTORUL. O căsnicie nefăcută, e totdeauna un proiect.

ŞOICULESCU. Firește.

DOAMNA ŞOICULESCU, făcând cu cotul Elencuţei, încet. Vorbeşte cu ocoluri... Tot adevărat e că s'a stricat.

Intră din dreapta Profira şi Olga. Musafirii se ridică de pe scaune. Femeile se îmbrăţişează, fetele se sărută. Schimburi de politeţă. Doctorul prezintă pe Păsăreanu, Ganea şi Blebea.

SCENA IX-a

DOCTORUL, DOMNUL şi DOAMNA ŞOICULESCU, ELENCUŢA, NUNUCĂ, ANIBAL PĂSĂREANU, PLUTARC GANEA, EUGEN BLEBEA, CUCOANA PROFIRA şi OLGA

Cucoana Profira, domnul şi doamna Şoiculescu şi Doctorul se aşează la masa din dreapta. Olga, Elencuţa, Nunucă, Păsăreanu, Ganea şi Blebea fac grup, în stânga, la sofa.

CUCOANA PROFIRA. Vă mulţumesc că nu ne-aţi uitat.

ŞOICULESCU. Se puteà! Ba chiar te rog să ne ierţi că n'am venit mai curând. Azi săptămână când aţi trecut pe valea Nucului, v'am recunoscut trăsurile de departe...

ŞOICULESCU. Şi ne-am zis: «Cât de curând mergem să ne vedem vecinii».

ELENCUŢA, din fund, Olgăi. Eu una ardeam de nerăbdare să vin să te îmbrăţişez şi să te felicit.

OLGA. Pentru ce?

DOAMNA ŞOICULESCU. Pentru nunta ta apropiată.

PĂSĂREANU. Omagiile mele domnişoară.

BLEBEA. Viile mele urări.

GANEA. Felicitări respectuoase.

NUNUCĂ. Iar dela mine primiţi regretul profund că nu sunt încă ofiţer ca să-mi fie permis a suspinà la picioarele dumneavoastră.

OLGA. Vă mulțumesc, vă mulțumesc. Chiar și dumitale, domnule Nunucă, îți mulțumesc că nu te-ai făcut încă ofițer, dar...

CUCOANA PROFIRA. Dar de când suntem îndurerați!... Ne-am gândit mai puțin.

ȘOICULESCU, Doctorului. Va să zică nu se mai face?

DOCTORUL. V'a spus verișoara că...

DOAMNA ȘOICULESCU. Da, înțelegem, o amânare. (Lui Șoiculescu, încet.) S'a stricat, s'a stricat.

Tinerii se așează.

NUNUCĂ. Atunci n'o să avem plăcerea să întâlnim astăzi pe domnul locotenent?

OLGA. Dimpotrivă, îl așteptăm. Domnul Cărbuneanu a fost un prieten al lui Ionică. De trei ani petrece toate verile la noi, și astăzi îl așteptăm pentru o săptămână.

DOAMNA ȘOICULESCU, încet, lui Șoiculescu. De ochii lumii!

ELENCUȚA. Numai o săptămână?

OLGA. Cât îi e permisia.

PĂSĂREANU. Atunci tot o să avem plăcerea...

DOCTORUL. Dar dumneavoastră domnilor poet, pictor și cântăreț, domnilor artiști, cu ce prilej prin văgăunile noastre?

DOAMNA ȘOICULESCU. Domnii sunt cunoscuții, prietenii lui Nunucă din București. Tatsău a crezut că pentru educația artistică a băiatului, o vară la țară, împreună, poate fi folositoare.

ȘOICULESCU. Și cum oaspeții noștri sunt niște tineri foarte amuzanți, am reușit să unim agreabilul cu utilul.

OLGA. De domnul Păsăreanu am cetit ceva într'o revistă, o poezie întitulată...

Nu găseşte.

NUNUCĂ. «Intinde-ţi aripile»; un capod'operă!

OLGA. Pe care o să ne faceţi plăcerea să ne-o recitaţi...

TINERII. Să auzim! Să auzim!

DOCTORUL. Să auzim. Tăcere.

PĂSĂREANU, se ridică, se răsuceşte, tuşeşte şi începe:

Intinde-ţi aripile, haida,
Asvârlă-te 'n văzduh odată...

(Dar se încurcă, şi, fâstâcindu-se, îşi cere scuze). Iertaţi-mă, dar eu după ce le public în reviste, le uit.

Hohote de râs.

BLEBEA. Adică le îngropi.

PĂSĂREANU. Pentrucă nu le pot spânzurà în pereţi ca voi.

DOCTORUL, lui Şoiculescu. Ierte-mă tinerii, dar eu nu pricep ce fel de educaţie pot face nişte artişti unui viitor soldat.

Apare în pragul uşii din stânga Fotin Bujorescu care ascultă.

ŞOICULESCU. Un poet îi...îi...

Nu găseşte.

NUNUCĂ, cu emfază. Ii înalţă simţimântul patriotic!

DOAMNA ŞOICULESCU. Cântăreţul îi... îi... îi... Se încurcă.

NUNUCĂ, acelaş joc. Ii înnobilează sufletul şi-l face să vibreze.

GANEA, înfoindu-se. Un imn scris de un poet mare pe o muzică de un cântăreţ vestit, înflăcărează, excită, dă avânt...

OLGA. «Intinde-ți aripile!» Minunat. Dar un pictor?

EUGEN BLEBEA, cu încrezare și gesticulând. Pictorul... cu penelul său delicat, înmuiat în diamantele dimineții, în rozul amurgului, dă viziunea apoteozelor trandafirii, stropite cu luciri de oțel!

SCENA X-a

DOCTORUL, DOMNUL și DOAMNA ȘOICULESCU, ELENCUȚA, NUNUCĂ, ANIBAL PĂSĂREANU, PLUTARC GANEA, EUGEN BLEBEA, CUCOANA PROFIRA, OLGA, BUJORESCU, apoi MITRANA

BUJORESCU, după ce a ascultat, intrând. Iar în timp de pace ce face pictorul cu penelul?

ELENCUȚA. Oh! îmi dă mie lecții... de pictură.

Toți râd. Bujorescu își salută musafirii și intră în cercul lor

DOCTORUL. Eu, deși nu mai dau consultații rudelor și prietenilor, totuș v'aș da o povață. Luați un profesor de scrimă băiatului, puneți-l să facă băi reci, întăriți-i mușchii cu gimnastică, și dați dracului artele că cu alea nu mai luăm noi Transilvania. (Merge și pipăe musculatura lui Nunucă.) Mult aș mai da să te văd eu la baie, tinere. Aș pune capul că ai multe cususuri.

BUJORESCU. Feriți-vă de el la baie că are un afurisit de ochiu ce nu scapă nimic. Pe care nu l-a făcut Dumnezeu perfect, să nu se arate gol înainte-i că e stingere.

NUNUCĂ. Ba eu mă fac forte oricând poftește dumnealui.

DOCTORUL. Atunci n'aveți decât să mergeți.

PĂSĂREANU. Unde?

GANEA. Incotrò?

DOCTORUL. La baie.

BLEBEA. Să ne îmbăiem! Ha! Ha! ha!

Nunucă, Păsăreanu și Ganea râd sgomotos.

BUJORESCU. Nu vă speriați. Băi reci la Gilort. (Râzând.) Doctorul a făcut o instalație europenească, cu cabine...

CUCOANA PROFIRA. A netezit crivina și a făcut ca o plajă.

ȘOICULESCU. O fi pus și saramură în apă!

NUNUCĂ, râzând. Trebue să fie nostim.

ELENCUȚA. Dar costume?

DOCTORUL. Avem; și de rezervă chiar.

BUJORESCU. Câteodată mergem și noi și privim cu binoclurile de pe mal.

CUCOANA PROFIRA, tristă. Mergeam. Anul ăsta n'am mai fost!..

BLEBEA. Ce pitoresc trebue să fie!

DOCTORUL. Atunci, dacă vă place la toți, n'avem de cât să mergem. E numai la doi pași, ziua e caldă și baia igienică.

NUNUCĂ. Eu cel dintâiu ca să mă reabilitez.

PĂSĂREANU. Eu vroi să-mi văd costumul.

Vorbesc la olaltă.

ELENCUȚA. Dacă sunt elegante, merg și eu cu Olguța.

OLGA. In despărțământul femeilor.

NUNUCĂ, bătând din palme. Să vie costumele.

DOCTORUL, sunând. Stați că vi le aduce acuma.

Intră Mitrana.

BUJORESCU, glumind. El tot zice de mine că sunt într'o ureche. Dè, judecați dumneavoastră care din noi e cel scrântit!

DOAMNA ȘOICULESCU. Ba mie-mi place. Imi închipuesc că suntem la Constanța. Mergem și noi să privim de pe plajă!

DOCTORUL, Mitranei. Adu costumele și pe cele de rezervă. Unul de damă, (măsurând pe Elencuța.) mijlociu.

MITRANA, pentru sine. Iar baie! Acuma pune și pe musafiri să ia baie!

Iese în dreapta.

ELENCUȚA. O partidă minunată. Cu ce drag o să mă bălăcesc în undele Gilortului. Păcat că n'avem privitori!

DOAMNA ȘOICULESCU. Cum, nu suntem noi?

ELENCUȚA. Ei, nu, spectatori necunoscuți, cari să te urmărească de departe și să le simți lentilele arzând pe piele.

BLEBEA. Păcat că nu mi-am adus paleta. Dar tot o să iau un desemn. (Lui Nunucă.) O să fur pe domnișoara Olga și o să fac, pe urmă, o marină.

MITRANA, intrând cu costumele. Al domnului doctor, al coniții, al boierului, — poftim.

Imparte costumele.

BUJORESCU. Eu rămân acasă.

CUCOANA PROFIRA. Eu nu iau baie.

DOCTORUL. Și eu o să stau printre privitori astăzi. Dar, ca arbitru, o să mă așez mai pe aproape.

MITRANA. Ăsta micuț, s'ar potrivi bine domnișorului.

Nunucă îl ia și-l măsoară.

NUNUCĂ. Bun.

MITRANA, dând un costum frumos Elencuței. Asta pentru domnișoara, e nou. O să-i facă saftea.

ELENCUȚA. Elegant, dar e prea montat... n'o să înțeleg nimic!

PĂSĂREANU. Nici eu...

BLEBEA. Dați unul mai decoltat domnișoarei, că-mi strică tot efectul modelului.

GANEA, lui Păsăreanu. Tot așà de închis o fi și al duduii Olga?

DOCTORUL. Ei, gata?.. Mergem?..

DOAMNA ȘOICULESCU. Mergem.

Își iau costumele pe mână. Olga merge de-și pune pălăria, aduce și pe a Cucoanei Profira. Pornesc.

DOCTORUL, din fund, oprindu-i. Dar să știți, trecerea dela bărbați la femei nu e permisă!

PĂSĂREANU. Oh!

GANEA. Vai!

NUNUCĂ. Asta nu se mai obișnuește în țările civilizate!

Tinerii protestează.

DOCTORUL. Cui îi place!

Ies sgomotos prin fund, trimit saluturi lui Bujorescu care a rămas în scenă și-i privește de pe urmă. Mitrana a rămas de o parte.

NUNUCĂ, de pe cărare. La revedere domnule Bujorescu.

GANEA, de departe. Respectele noastre!

Dispar.

SCENA XI-a

BUJORESCU, MITRANA, apoi SLUJNICA

BUJORESCU după ce s'a așezat într'un jeț, cu spatele întors la Mitrana, pe gânduri, frecându-și fruntea. Acì ești Mitrano?

MITRANA. Aici boierule. (Coboară.) Ai dormit bine? Să-ți aduc dulceață...

BUJORESCU. N'am poftă. Lasă, mi-a fost somnul greu. Numai vise, nacote încâlcite și nedesluşite. Mai știi tu să tălmăcești, bătrâno?

MITRANA. Cum să nu, boierule?

BUJORESCU. Mi se arătà mereu un flăcău costeliv, chipeş, spițelat, vorbăreț, ce se făceà un pitic, ghindoc, lătăreț și pocit. (Mitrana dă din cap pe gânduri și ascultă.) Aci-l vedeam într'un mundir de tunar, oacheș, spătos, înalt; acì erà galben, scofâlcit, bălos și cocoșat. In toate nacotele astea mereu mi se îmbinau două chipuri deosebite și necontenit îmi răsărià o scufie roșie și un cap de diavol. (La spusele acestea chipul întunecat al Mitranei se înseninează.) Ce să fie bătrâno? Ha? Să-mi spui drept și să nu minți...

MITRANA. Nici n'am de ce minți... boierule, că rău nu e. La început mă temeam, dar îmi venì inima la loc. La vise după urmă se judecă și când visezi draci: pace, dragoste și sănătate se arată. Gândurile negre ale dușmanului în bale și în spurcăciune se topesc...

BUJORESCU, înveselit. Nu minți tu?

MITRANA. Ochii să-mi sară boierule și să n'am parte de Oniţa, că e de măritat și nădejdea la milostenia dumitale îmi stă.

BUJORESCU. Bine, bine, atunci (Ii dă o piesă de cinci lei.) Na! (Mitrana iese. După aceea, privind ceasornicul, pentru sine.) La patru vine trenul... La cinci au să fie aici. Acuma să te vedem domnule ofițer: îți mai dă mâna? Intră în fuga mare din fund o slujnică de curte.

SLUJNICA. Cucoane! cucoane! a venit un domn dela Târgu-Jiu și întreabă de dumneata.

BUJORESCU. Ce domn?.. Nu ţi-a spus cum îl chiamă...

SLUJNICA. Ba da. Zice că-l cheamă domnu Amus şi că e spiţer...

BUJORESCU. Dela Târgu-Jiu! Cum se întâmplă asta? (Şieşi.) Ah! cum îmi tăcâie inima! (Slujnicei.) Cu ce a venit?

SLUJNICA. Cu o birjă.

BUJORESCU. Ia-i bagajele şi poftește-l repede înăuntru.

SLUJNICA, ieşind. Bagajuri n'am prea văzut. Numai niște cutii. Iese.

BUJORESCU, frecându-şi mâinile. In sfârşit!.. Dar cum îmi svâcneşte pieptul!.. Ce dracu de mă fâstâcesc aşà!

SCENA XII-a

BUJORESCU, AMOS

AMOS, intră, ţinând în mână o cutie de carton legată cu sfori, e îmbrăcat într'o haină de doc, cenuşie, cu şapcă de drum, plin de praf. Mă rog de iertare... cu domnul Fotin Bujorescu am onoarea?

BUJORESCU. Da, domnule Amos. Potim de şezi. Eu sunt acela care te-a făcut să vii din fundul Moldovei, fără să-ţi fi explicat de ce. Dar acum ai să afli şi n'are să-ţi pară rău.

AMOS. Vă foarte mulţumesc, pentru buna primire ce-mi faceţi (Ducând mâna la şale.) căci eu am pornit aicea abià întremat, după două luni de zăcere...

BUJORESCU. Nu arăţi. Dar chiar bolnav de-ai fi fost, aici nici n'ai să te mai simţi (Slujnicei.) Du bagajele dumnealui în iatacul de lângă dormitorul meu.

Slujnica ia cutiile, tartanul şi iese în stânga planul întâiu.

AMOS. Mulțumesc... mulțumesc.

BUJORESCU. Dar cum se face că vii dela Târgu-Jiu și înaintea trenului cu care te așteptam?

AMOS. Apoi, mă rog de iertare, eu am plecat din Huși ieri dimineață cu personalul la orele șase și pusesem de gând să hodinesc peste noapte la București; să pornesc deacolo dimineața cu expresul care ajunge la unsprezece în Craiova; luam deacolo personalul și ajungeam la Cărbunești tocmai astăzi la patru. Dar pe urmă m'am răsgândit: Bucureștii, trăsuri, hoteluri, bacșișuri, — cheltuială de pomană. In gara de Nord m'am schimbat în trenul de Vârciorova. Am mers toată noaptea — cam rău am mers! — până la Filiași. Am preschimbat deacolo trenul de Târgu-Jiu și înaintea prânzului am descălecat în mândra dumneavoastră reședință, pentrucă în gară la Cărbunești mi s'a spus că nu se găsesc birji.

BUJORESCU. Foarte rău ai făcut, trebuiă să-mi bați o depeșă și ți-aș fi trimis trăsura, cum am trimis-o și acum.

AMOS. De ce să fac deranjuri? Nu... Nici așà n'a fost rău. Am dormit puțin la Târgu-Jiu, am dat o raită pe la farmacii, de mi-am plasat produsele cari nu sunt destul de cunoscute prin Oltenia, am luat o birjă și iată-mă... Acum sunt cu totul și cu totul la serviciile dumneavoastră.

BUJORESCU. Țiu să știi domnule Bujorescu... domnule Amos...

AMOS, întrerupându-l. Da, Amos... Amos, că mie chiar numai Amos îmi zic toți.

BUJORESCU. Că numele dumitale l-am cunoscut într'o împrejurare îndoit de norocoasă: pe

când umblam după o doctorie bună, care să-mi liniștească o tuse îndrăcită, și în clipele când căutam disperat pe omul care să poarte numele nostru comun.

AMOS. Că-s prea fericit de aceasta.

BUJORESCU. Te-am cunoscut după doctorie. Dumneata trebue să fii un om cu multă învățătură, harnic și meritos.

AMOS. Mă onorează cuvintele dumneavoastră.

BUJORESCU. Sunt fericit să constat că un absolvent al școalei noastre de farmacie a putut da pe un meșter ca dumneata.

AMOS. Aceasta nu-i tocmai astfel. Eu am umblat pe la alte școli și mai înainte de toate am făcut medicina la Buda-Pesta.

BUJORESCU. La Pesta? Medicina? Strașnic!

AMOS. Știință care nu mi-a prea zâmbit. Am lăsat-o, pentrucă boalele mă interesau mai puțin decât bolnavii mei, pentrucă prea mă furau gândurile la căpătâiele pacienților și făceam diagnoze mai mult sufletești decât trupești. Nu făceà de mine; am văzut singur. După aceea, cu puține subsidii de acasă, am mers de-am făcut dentistica în Filadelfia...

BUJORESCU. A! ești umblat! Bravo!

AMOS. Dar nici titlul acela nu l-am folosit și am luat școala dela capăt. M'am întors la Viena. Am făcut farmacia și, drept e, acolo am absolvit *magna cum laudae.*

BUJORESCU. Bravo! Bravo! Ești, care va să zică, farmacist dela Viena... Bine, foarte bine, dragoste. Aș puteà ști însă, domnule Bujorescu, domnule Amos...

AMOS. Amos, da, că așà îmi zic mie toți cunoscuții, familiar, și mai cu seamă domnii mari din urbea Hușilor, tot Amos îmi zic.

BUJORESCU. Aș puteà să știu, dragă Amos... (Intrerupându-se.) nu pot chiar de pe acuma...

AMOS. Ba chiar de pe acuma domnule, că nu e supărare.

BUJORESCU. Ai puteà să-mi spui dumneata, ce fel de Bujoresc ești?

AMOS. Că eu, mult onorate domnule, sunt de prin Ardeal.

BUJORESCU. Cam de pe unde de prin Ardeal? Nu mi-ai puteà spune?

AMOS. Cum să nu pot, că asta nu se uită. Eu sunt de prin Petroșani, unde tatăl meu e încă vame.

BUJORESCU. Uite de ce te întreb. Pentrucă numele dumitale îmi dă mult de gândit. Un frate al Predăi Bujorescului, Mihăiță Ceaușul, străbun de ai mei, încă de subt Mihai Viteazul, a rămas în țara ungurească unde marele domnitor îi dăduse niște sate nemețești în țara Hațegului. Acel neam al meu s'a însurat acolo cu o fată a unui Kéndéfi. Copiii lor, nemeși Ardeleni, și-au zis Böjöry, și s'au calvinit ca toți nemeșii din Hațeg. Ai fi viță de-a lui Mihăiță Ceaușu?

AMOS, cu oarecare mulțumire. Cine știe, se poate, se poate...

BUJORESCU. Nici n'are cum fi altfel. Petroșanii sunt în țara Hațegului și dumneata de acolo. Mândrește-te tinere... (Privindu-l, pentru sine.) Tânăr nu prea e el. (Tare.) Fălește-te! Ești viță de boier mare, veritabil Bujoresc... Vino să te îmbrățișez.

AMOS, lăsându-se, cu sfială. Bunăvoința dumneavoastră mă umple de mângâiere și de bine.

BUJORESCU. Acum, dragă...

AMOS. Amos, Amos, spuneți-mi Amos, deadreptul.

BUJORESCU. Da, Amos, unui Bujoresc adevărat îi pot zice pe nume; dragă Amos, spune-mi te rog, cam ce vârstă ai dumneata?

AMOS, râzând. Că numai muierile își ascund vârsta. Eu sunt cam ofilit, dar n'am vârstă bătrână. Sunt doar de treizeci și șapte de ani.

BUJORESCU. Bun, bun! Ești tocmai copt pentru însurătoare.

AMOS, foarte mirat. Pentru însurătoare?

BUJORESCU. Adică pentru... pentru afacerea pe care vreau să ți-o încredințez. Ești însurat?

AMOS. Nuuuu, nu, nu mi-arde mie de însurătoare.

BUJORESCU. Ai... așà... cum să-ți spun?.. vreo amantă?.. vreo ibovnică?.. o țiitoare, de!..

AMOS. Ce să am?... Matracucă?... Nu, n'am avut niciodată de acelea și nici n'am umblat după blestemății.

BUJORESCU, pentru sine. Conservat. Admirabil! (Tare.) Atunci, bani îți trebuiesc?

AMOS. Banii sunt greu de făcut, trebuiesc oamenilor; eu însă mă mulțumesc cu ce am.

BUJORESCU. Eu vreau să te fac bogat, să-ți dau zestre grasă, case, moșii, de toate, — și să te însor.

AMOS. Pe mine? Dar eu nu vânez fericirea și n'am visuri înalte.

BUJORESCU. De ce să n'ai? Am să te fac bărbatul unei fete frumoase, tinere, de douăzeci și doi de ani, învățată, supusă: să-ți schimbi traiul...

AMOS. Domnule Bujorescu, dumneavoastră faceți glumă și eu mă uluesc, spun drept. Nu vă rădeți de mine, vă rog.

BUJORESCU. Cum să râd?.. Se poate?.. Te întreb foarte serios. Primești?..

AMOS. Mă luați prea repede, nu mai aștept eu noroace de astea, acum eu sunt și în cură medicală de întremare...

BUJORESCU. Intremare? Dumneata poate că ești puțin ostenit, de lucru prea mult, de muncă. Asta nu e nimic. In două săptămâni, aicea, ai să te simți altul, ai să renaști... Iar la anul pe vremea asta, am să te văd pe genunchi cu copilașul acela care îmi trebuie, pe care îl doresc fetei aceleia... Nu ți-o spun deocamdată, dar ai s'o vezi curând.

AMOS. Copil! Vreți și un copil! (Râzând.) Asta nu se poate garantă.

BUJORESCU. Dar garantez eu. Mi-e destul să te văd, să te cântăresc, să te privesc și dau în scris. Un om bine păstrat, ca dumneata, care n'a avut amante, care nu s'a ținut de ticăloșii, e idealul soțului dorit.

AMOS. Ar trebui să fie și idealul meu.

BUJORESCU. In dumneata, dragă Amos, dorm energii nebănuite, puteri de cari nici nu-ți dai seama. Ai să vezi.

Se aud din fund râsete, vorbă, și se ivesc Doctorul, doamna Șoiculescu, Șoiculescu, Elencuța, Nunucă, Ganea, Păsăreanu, Blebea, Cucoana Profira și Olga.

AMOS. O să-mi dați voie să mă mai gândesc.

BUJORESCU. Nici o gândire. Decât, o să fie o mică întârziere... o piedicuță; nu-ți pot spune. In sfârșit, dacă bărbatul pe care-l ochisem înaintea dumitale nu mi-o primì condițiile, vă pun cununiile, s'a isprăvit. Acum vino cu mine să-ți schimbi haina asta.

Ies în stânga.

SCENA XIII-a

CUCOANA PROFIRA, OLGA, DOCTORUL, ELENCUȚA ȘOICULESCU, DOAMNA ȘOICULESCU, NUNUCĂ, PĂSĂREANU, GANEA, BLEBEA

BLEBEA, intrând cu un album în mână. Admirabil! Ia priviți, domnișoară, ce schiță minunată. O adevărată nimfă care îmi va servì pentru un mare tablou. Aveți, domnișoară, niște forme desăvârșite, sculpturale!

ELENCUȚA. Dar eu?

BLEBEA. Oh! și dumneata... Dumitale ți-am mai spus și 'n alte împrejurări. Pe dumneata te-am prins pe când împroșcai cu apă pe Nunucă, peste bariera de despărțire a sexelor și îmi vei servì la o minunată aquarelă. Aceste două crochiuri sunt tot ce am făcut mai reușit de când pictez. Niciodată n'am avut o inspirație mai frumoasă.

OLGA. Adevărat! (Cu ironie.) Ești un artist desăvârșit!

BLEBEA, se înclină măgulit și se îngâmfă. E părerea tuturora!

PĂSĂREANU. Eu am compus un sonet «Zânele valurilor».

NUNUCĂ. N'ai scris nimic, nu e adevărat.

PĂSĂREANU. Il am în cap, mi l-a inspirat înnotul maestru al domnișoarelor.

Le imită mișcările și se împiedică; se retrage rușinat, cerându-și scuze dela Olga, care-l măsoară zâmbind.

GANEA. Eu plec cu inspirația acasă, unde voiu rechemà viziunea turburătoare de astăzi și muzica glasurilor ce m'au fermecat.

DOCTORUL, care până acì a stat de vorbă la ușă, cu cucoana Profira și soții Șoiculescu, intrând. Eu am făcut constatări științifice: toți aveți câte o meteahnă. (Băieții se miră.) Da... Nunucă, dumneata ai piept de găină.

Nunucă se pipăie și lasă nasul în jos.

NUNUCĂ. Barem să fi fost de cocoș!

ȘOICULESCU. Ți s'a părut, doctore.

DOCTORUL, sentențios. Am constatat. (Lui Păsăreanu.) Dumneata ești puțin rahitic.

PĂSĂREANU. Asta mă împiedecă de a poetizà?

DOCTORUL. Nuu, de fel.

PĂSĂREANU. Atunci puțin îmi pasă. N'are cine mă vedeà. Poezia e frumoasă și dela distanță...

DOCTORUL, lui Blebea. Dumneata ai o deviație, o curbătură a șirei spinării.

BLEBEA, râzând. Bun, deci, pentru o înaltă funcțiune publică?

DOCTORUL. Perfect.

BLEBEA. O voiu tentà.

DOCTORUL, arătând pe Ganea. Dumnealui sufere de varice.

GANEA. Bogdaproste că nu mi-ai găsit gălușți în gât!

NUNUCĂ. Dar domnișoarele?

DOCTORUL. Fetele?.. Fetele sunt bune de măritat...

TINERII. Aaaa!

DOCTORUL. Insă cu nici unul din voi patru.

TINERII. Ooo! (Indignați.) Nene doctore!
Inaintează în planul întâiu cu toții. Intră Bujorescu și Amos.

SCENA XIV-a

CUCOANA PROFIRA, OLGA, DOCTORUL, ELENCUȚA, ȘOICULESCU, DOAMNA ȘOICULESCU, NUNUCĂ, PĂSĂREANU, GANEA, BLEBEA, BUJORESCU, AMOS

BUJORESCU. V'ați săturat de scăldat?

ȘOICULESCU. Noi am privit.

DOAMNA ȘOICULESCU. E o priveliște ce întinerește. Eu deaceea mă și duc în toți anii la Constanța.

CUCOANA PROFIRA, repede Olgăi, la o parte, văzând pe Amos. Dar ăsta?

OLGA. Cine să fie?..

BUJORESCU. Cucoanele mele și domnilor, vă prezint pe domnul Bu... Se întrerupe.

AMOS. Amos, farmacist la Huși, mă recomand.

BUJORESCU. Autorul ceaiului, pastilelor și siropului Bujor, minunatelor produse contra tusei, astmei, înnecului, ofticei... cu cari eu am și început să mă fac bine.

DOCTORUL, cucoanei Profirei, încet. Hii!.... Spițerul! Il măsoară lung.

CUCOANA PROFIRA, acelaș joc. Ginerile! Imi vine să țip!

OLGA, acelaș joc. Stăpânește-te, mamă.

ȘOICULESCU. Noi o să ne ducem. Vă mulțumim de plăcerea ce ne-ați procurat cu inovația dumneavoastră.

DOAMNA ȘOICULESCU. O să facem și noi așà ceva la moșie. A fost admirabil.

ELENCUȚA. Sper că o să veniți și dumneavoastră să vedeți.

BLEBEA. De data aceea voiu luà schița celor de pe plajă.

PĂSĂREANU. Iar eu voiu turnà un madrigal.

GANEA. Și eu voiu cântà din mandolină.

NUNUCĂ. Atunci baia o s'o luăm noaptea, la lună: e mai poetic pentru o serenadă.

DOCTORUL, taie scena și vine la Amos. După ce l-a mai măsurat puțin. Dumneata n'ai vrea să faci o baie?

BUJORESCU. Ești nebun? Iar baie?

DOCTORUL. Eu am privit și m'a bătut soarele; acum m'aș răcorì și eu. (Lui Amos.) Mergi dumneata să-mi ții tovărășie?

AMOS. Dar unde?

TINERII. La Gilort.

AMOS, Doctorului. Țineți mult?

DOCTORUL. Foarte mult.

TINERII. Un costum!

Doctorul sună. Intră Mitrana.

DOCTORUL. Sau mai bine hai să-ți dau eu unu.

AMOS, cu supunere. Ca să nu vă refuz...

Doctorul îl trage spre ieșirea din dreapta, planul al doilea. Se aud clopoțeii dela trăsură. Intră o slujnică. Doctorul iese ducând pe Amos, după ei iese și Mitrana.

SLUJNICA, intrând. Trăsura boierilor e gata.

CUCOANA PROFIRA. Vizita dumneavoastră ne-a făcut multă plăcere, ne-a mai înveselit...

Din dreapta, se întoarce Doctorul ținând de mână pe Amos, cu un costum de baie, femeesc, pe mână.

BUJORESCU. Ce este asta?

Musafirii râd.

AMOS, cu resemnare. Musafirii trebue să facă plăcerile gazdelor.

DOCTORUL. Bravo! Hai cu mine. Să vezi ce bine o să-ți facă. (In treacăt, lui Bujorescu, încet.) Așteaptă să-ți spun eu ce fel de ginere ți-ai ales. (Lui Amos.) Hai spițerule... hai dragul neicăi.

Amos se lasă dus, nedumerit, sfios, prin cărarea ce i-o fac musafirii și în râsetele tinerilor. Nunucă îi oferă brațul.

CORTINA

ACTUL AL TREILEA

Fațada conacului din Bujorești. Uși ce dau în cerdacul cu stâlpi. Vrejuri de viță și de hameiu ce urcă până sus. Grădina. Copaci de amândouă părțile și 'n dosul casei. Aceeaș perspectivă pe valea Gilortului. A doua zi de dimineață.

SCENA I-a

CĂRBUNEANU, OLGA

Cărbuneanu, în ținută de casă, dă târcoale cerdacului, se plimbă agitat, aprinde o țigară și fumează nervos. Puțin după aceea se ivește în cerdac Olga, pășind pe vârful picioarelor și vine până la parmaclâc. Când se apropie, Cărbuneanu, care n'a văzut-o, sare de pe bancă și o întâmpină.

CĂRBUNEANU, cu avânt. Bună dimineață, Olga! Cu ce nerăbdare te așteptam!

OLGA. Și eu... și eu Matei. N'am dat geană în geană așteptând să se facă ziuă ca să putem sta de vorbă mai curând. Ce vești mi-aduci?

Coboară.

CĂRBUNEANU. Vin gata de orice jertfă, Olga. Chiar de ceeace credeam că n'am să pot niciodată. Și numele mi-l părăsesc.

OLGA. A!... Pe tatăl tău l-ai convins, așadar?

CĂRBUNEANU. Vai! nu, draga mea! A fost cu neputință. M'a săgetat c'o privire de mânie pe care n'am s'o pot uită vreodată și mi s'a părut

că ghicesc și o lacrimă pe genele lui uscate până acum. Ziceà că nu mai are copil...

OLGA. Ai puteà trece peste voia lui?

CĂRBUNEANU. Impasul e grozav, știu; dar altfel ce ai zice tu despre mine?

OLGA. Cu vremea însă, după aceea... mai târziu, nu s'ar îmbunà el?

CĂRBUNEANU. M'aș amăgì când aș crede; nu, nu m'ar iertà nici la moarte. E dintr'aceia care-și îngroapă morții c'o singură lacrimă. I-am stors-o: sunt îngropat pentru el...

OLGA, pe gânduri, cu amărăciune. Și lacrima aceea scumpă și rară din cauza mea!

CĂRBUNEANU. Nu vorbì așà, Olga! Ce vină ai tu?

OLGA. Cu toate astea trebue să înlăturăm posibilitatea unei căsătorii împotriva dorinței tatii...

CĂRBUNEANU. Nici vorbă.

OLGA. El trebue să trăiască cu iluzia că neamul Bujorești lor n'are să se mai stingă și să se legene pe visul ce nu i se mai poate izbândì...

CĂRBUNEANU. L'am auzit, știu... de-aceea și eu trec peste toate și mă supun.

OLGA, întrerupându-l. Da, dar vezi tu, Matei, îmi stă pe inimă și lacrima aceea amară de care-mi vorbișì. Lacrima bătrânului tău, pe care mi se pare c'o văd atârnând, grea, pe geana cea albă, stând să-i închidă pleoapa. Mă gândesc și la el...

CĂRBUNEANU, trecându-și mâna pe frunte, mișcat. Dar eu nu mă gândesc, crezi?

OLGA. El, în simplitatea lui frumoasă, se împotrivește ca tu să-ți lepezi numele, care e tot bunul

lui pe lume, și din aceasta mai trăește sărmanul. Fără să-l cunosc, mândria lui îmi place, și mă mișcă... și-mi insuflă respect.

CĂRBUNEANU. Unul cere, celălalt nu dă... Fiecare vrea să păstreze ceeace i se pare, sau îi e, scump.

OLGA. Noi, copiii acestor doi moșnegi, cari mult de trăit nu mai au, cari se duc cu prejudecățile lor, ne găsim astfel la o cotitură spăimântătoare: ori sunt soția ta fără voia tată-meu și-l zdrobesc, ori tu calci peste cuvântul bătrânului tău, și-l îmbrânceșți în groapă. Care din noi doi, cu inima ușoară, ar puteà rostì o asemenea osândă... mai ales după ce...

CĂRBUNEANU. Olga! Olga!.. imputările tale mă dor de moarte. M'am mustrat singur de ajuns. Tu nu știi prin ce am trecut eu, ce zile și ce ceasuri am petrecut (Cu greutate și umilință.) după aceea... De ce îmi mai amintești?

Se ivește în cerdac cucoana Profira care vrea să strige pe Olga. Se oprește și, răzimată de stâlpul cerdacului, ascultă.

OLGA. Te cred Matei, dar tocmai deaceea îți cer să nu șovăești. Am fost doi copii amândoi. Ne-a cuprins o uitare și, stând prea aproape de gura prăpastiei, am alunecat în adânc. Astfel am zis dragoste actului celui mai puțin vrednic să-i poarte numele și confundând numirile am... am păcătuit! Cine știe dacă nu ne primim pedeapsa acum!

CĂRBUNEANU. Cu ce glas spui aceasta, Olga?! Dar dragostea ta mi-e pierdută!

OLGA. Nu, Matei. Pentrucă vinovați nu suntem nici unul din noi. Ne credeam unul al altuia... Acum, însă, e timpul să ne făurim o iubire primenită, nouă, — și aceasta n'o putem face decât

într'o despărțire... (La gestul lui Cărbuneanu.) o despărțire vremelnică, se înțelege, în care timp eu voiu fi, de formă, soția domnului aceluia.

CĂRBUNEANU, prinzându-i mâinile, înfrigurat. Aceasta nu. Fără tine n'aș mai puteà trăi nici o clipă. Viața mea n'ar mai aveà rost.

Vrea s'o îmbrățișeze, ea îl ține cu o privire dojenitoare. El se dă înapoi, stânjenit.

OLGA, mustrător, dar blând. Aceleași tresăriri, Matei? Aceleași avânturi nesocotite?.. Unde am ajunge așà?.. Nu te gândești? Mai bine ascultă-mă. Până acum tata nu s'a hotărît. Așteaptă să vorbești tu spre a se decide. Il și aud. Știind cum pot eu să-l ascult, mă va da acelui domn Bujorescu pe care întâmplarea i l-a pus înainte.

CĂRBUNEANU. Cum poți să prevezi aceasta, Olga! Dacă m'ai iubì cât de puțin încă, n'ai fi în stare.

OLGA, după o mică tăcere. De azi încolo într'alt chip trebue să înțelegem iubirea, Matei. Ți-am spus. Eu credeam că tu mi-ai cules cuvintele câte unul, și acum par'că le-așì vedeà risipite pe jos.

CĂRBUNEANU. Nu... vorbește, vorbește; nu știu ce spun.

OLGA, urmând. Eu, însă, nu-l voiu acceptà decât cu anumite condiții și pe un preț mare. Veniturile, banii, îl vor despăgubì cu prisos.

CĂRBUNEANU. Dar noi?...

OLGA. Noi ne vom reface iubirea la izvorul bucuriei altora, fără s'avem voie a ne plânge. Eu mă voiu păstrà neatinsă iubirii aceleia, ideale. Moștenitorul dorit de tata nu va venì și, atunci, el singur va consimțì să mă despart. In clipa aceea tu vei

primì dela mine, o inimă curățată, înfrumusețată, mai în stare de o iubire mare, decât, crede-mă, mai e acum!

CĂRBUNEANU, după ce s'a frământat o clipă. Dar dacă domnul acela nu primește?

OLGA. O! de asta să n'ai grije. Un biet necăjit care vânează norocul și umblă după averi! Pe un pumn de aur asemenea oameni se cumpără cu suflet cu tot. (Cu o privire rugătoare.) Numai tu să mă sprijini!

CĂRBUNEANU, învingându-și slăbiciunea. Da, bine zici tu, jertfa aceasta nici nu se poate măsurà cu lovitura ce-am da-o bătrânilor ascultând numai glasul dorinței, numai îndemnul simțurilor. Mă judeci capabil de un sacrificiu mare, mi-arăți un urcuș minunat. N'am să te desamăgesc.

Cucoana Profira înaintează ascultând din ce în ce mai atentă.

OLGA. Nici nu se puteà să nu sfârșești prin a-mi vorbì astfel, Matei. Răspunsul tău îmi îndoiește puterea. Acuma noi ne logodim fără tristețe, și subt scutul legământului acestuia o să ne purtăm viața fără greu și cu curaj sporit.

Cărbuneanu îi sărută mâna cu respect.

CĂRBUNEANU. Ce frumoasă ești vorbindu-mi așà, Olga! Cum strălucesc ochii tăi de curăție!

OLGA. Și când vei plecà d'acì, deseară, mâine,— să mergi deadreptul acasă la tatăl tău și să culegi într'o năframă boaba aceea de diamant care trebue să-i fi ostenit pleoapa. S'o păstrezi ca pe un talisman care să-ți poarte noroc și să ne țină tari. Noi o să ne vedem rar de azi încolo și n'o să ne scriem decât spre a ști dacă viețuim: dar dacă vom fi credincioși iubirii, o să trăim mai viu în amintirea noastră, iar vremea o să treacă fără să simțim.

CĂRBUNEANU. Așà, așà voiu face, fii sigură.

OLGA. Să-mi dai veşti şi de el...

CĂRBUNEANU. Olga! (Ii sărută mâinile îndelung.) Tu mă redai tatălui meu. Ai un suflet mare. Mă voiu silì să fiu vrednic de tine spre a meritâ fericirea.

Cucoana Profira, care a coborît scena, e lângă ei.

SCENA II-a

OLGA, CĂRBUNEANU, CUCOANA PROFIRA

CUCOANA PROFIRA. Ce am auzit? Copii? Ce-aţi făcut voi! Ce vreţi să faceţi?

OLGA. Rău, dragă mamă, că ai pândit, că ai ascultat!

CUCOANA PROFIRA. N'am pândit, Olga: nici prin minte nu mi-a trecut. Mă aduce grija... Toată noaptea te-am simţit neliniştită. Nu ştiam ce e cu tine. N'am aţipit decât la ziuă şi când m'am trezit fără să te văd în patul tău, mi-a sărit inima.

CĂRBUNEANU, respectuos. Şi totuş, de cele auzite nu ne puteţi certă pe nici unul.

CUCOANA PROFIRA. Sunteţi nişte proşti nişte copii nebuni! V'aţi pierdut cumpătul. Să vă stricaţi voi fericirea pentru nişte zminteli bătrâne! Asta nici moartă! Mă duc să-i spun lui Fotin, să-i deschid ochii, să-l trezesc odată.

OLGA. Nu mamă, nu...Să nu faci nimic. Nici un pas. Şi să nu-l turburi. Noi începem să fim fericiţi; ar trebuì să-ţi pară bine şi ţie.

CUCOANA PROFIRA. Fericire e asta, să staţi despărţiţi? Nu, nu, şi iar nu. Trebue să pun pieptul, să fac tot ce-mi va sta prin putinţă spre a-l desmeticì.

OLGA. Eu cred că dumneata tot mă mai iubești, mamă...

CUCOANA PROFIRA. Cum să nu te iubesc, fetiță proastă! O desmiardă.

OLGA. Atunci crede și tu că fericirea cea mare nu e aceea pe care o gustă toată lumea la fel. Dacă eu nu mă plâng, de ce te frămânți tu astfel?

CUCOANA PROFIRA. Nu pot; nu-mi cere asta. Pot să-i tăinuesc secretul vostru, dar de-oiu ști că cer despărțenia și gândurile tot o să i le întorc.

Intră din dreapta Bujorescu, însoțit de Marin grădinarul.

SCENA III-a

OLGA, CĂRBUNEANU, CUCOANA PROFIRA, BUJORESCU, MARIN GRĂDINARUL

BUJORESCU, lui Marin, din dreapta. Așà.... să-i spui sfinției sale că-l poftesc să ia dejunul cu noi.

Marin traversează scena și iese prin fund.

OLGA, încet, cucoanei Profirei. Eu mă duc mamă. N'am nimic de vorbit cu tata.

Intră în casă. Cărbuneanu e strâmtorat. Face câțiva pași spre a ieși și el.

SCENA IV-a

CUCOANA PROFIRA, CĂRBUNEANU, BUJORESCU

BUJORESCU. Ei, dar ce vă risipiți așà, ca potârnichile? Cărbuneanu rămâne.

CĂRBUNEANU. Nu ne risipim...

BUJORESCU. Nu mă așteptam să vă găsesc aici. Sfat mare cu noaptea în cap, precum văd!

CUCOANA PROFIRA. Dar tu ce cusur ai! Când te-ai mai sculat așà de noapte?

BUJORESCU. S'a mai întâmplat. Mie, când îmi merge bine, mi-e somnul ca de copil, mă deştept întinerit şi-mi place să alerg ca la douăzeci de ani. E o dimineaţă de raiu!

CUCOANA PROFIRA. Unde ai trimes pe Marin?

BUJORESCU. După popa Ilie. Ştii că eu sunt cam bisericos. L-am poftit la masă ca să-mi povestească din vieţile sfinţilor. Le-am cam uitat şi vroi să mi le aduc aminte.

CUCOANA PROFIRA. Ce te-a apucat tocmai astăzi, când avem musafiri?..

BUJORESCU. Ce am eu de musafiri! Ce popa nu poate sta cu musafirii la masă? (Pentru sine.) Mi se pare că s'a dat pe brazdă tânărul. Il văd blând ca un miel.

Se iveşte pe uşa principală a casei, Amos. E într'un costum mai curăţel, cu şapca în mână, cam nedumerit.

SCENA V-a

BUJORESCU, CUCOANA PROFIRA, CÂRBUNEANU, AMOS

AMOS, coborând. Mă rog de iertare... Nu mă puteam desmetecì de loc. Şi par'că nici nu mi-aduceam aminte bine unde sunt. (Trecându-şi mâna pe frunte.) Ştiţi, când te trezeşti din somn într'o odaie străină par'că te îndoeşti de tine; te pipăi şi ţi se pare că tot visezi. Eu, în odăiţa mea umbroasă din dosul spiţăriei, mă deştept în fluerăturile mierloiului meu, şi aici n'auzeam nici un mierloiu. N'auzeam nici pe asistent cotrobăind pe dincolo şi nu vedeam perdeaua de creton verde care desparte laboratorul de spiţerie. Scuzaţi... bună dimineaţa... sărut mâinile.

BUJORESCU. Ai dormit bine?

AMOS. Mulțumesc... destul de bine, deși băile reci cam irită.

BUJORESCU, văzând jena dintre Cărbuneanu și Amos. Vă cunoașteți? (Amos privește lung pe Cărbuneanu, salută; Cărbuneanu răspunde; Bujorescu prezintă cu mândrie.) Domnul Amos Bujorescu, (Cu neglijență.) locotenentul Cărbuneanu. Se salută.

AMOS, sărutând mâinile cucoanei Profirii. Aseară, să mă ierte doamna, cum nu mi-a fost tocmai bine după baie, a trebuit să merg numai decât la odihnă. Oare n'am adus vreo supărare cuiva? N'am săvârșit vreo necuviință?

CUCOANA PROFIRA. Nicio supărare; dimpotrivă.

AMOS. Da! Mulțumesc. Atunci v'aș rugà să-mi dați voie... aveți o câmpie frumoasă și eu m'aș duce puțin prin lanuri să culeg flori de câmp. Sunt, pe cât știu, p'aicea, unele specii ce nu se găsesc peste Milcov.

CUCOANA PROFIRA. Mă rog dumitale...

AMOS. Foarte mulțumesc. Mie, florile îmi sunt tare dragi... florile de câmp mai cu seamă.

Se retrage salutând și urcă în parc cu pas domol.

BUJORESCU, lui Cărbuneanu. Am puteà sta puțin de vorbă și noi doi, Cărbunene?

Semn de încuviințare din partea lui Cărbuneanu. Cucoana Profira îl întrerupe.

CUCOANA PROFIRA. Mai înainte aș aveà eu de vorbă cu tine, Fotine; o vorbă foarte serioasă.

Se aude tușind din odaia Doctorului care se ivește în cerdac.

SCENA VI-a

BUJORESCU, CUCOANA PROFIRA, CĂRBUNEANU, DOCTORUL

DOCTORUL, în costum neglijent, de dimineață. Da ce v'a venit să vă sculați cu cocoșii? De-un ceas de când vă tot toacă gura! Tocmai când îmi erà somnul mai dulce! (Tușește.) Mi se pare că am răcit și eu puțin.

BUJORESCU. Ba bine că nu. Băi reci, auzi! O să-ți dea prin piele odată; o să te saturi tu.

DOCTORUL. Aș! N'am nimic. Un praf. d'alea roșiile, soldățești, și până diseară sunt bine (Cu intenție.) Eu nu umblu cu siropuri... Cât despre baia de ieri, cu toată puțina tuse ce mi-a pricinuit, a fost strașnică. Am vrut să mă încredințez de sănătatea musafirului tău și am constatat...

BUJORESCU. Ai constatat! Grozavule! Ei, ce-ai constatat?

DOCTORUL. Ce-am constatat? Dar e prăpădit, domnule... Proeminența sânului stâng, boală de inimă la sigur, afară de alte vițiĭ organice, lesne de ghicit. Vai de zilele lui!

BUJORESCU. Ha! Ha! Ha! Bată-te vina! Il constatași care va să zică! Ei cum de ai îmbătrânit tu doctor de plasă, Scarlate, și nu s'a găsit nimeni să te facă profesor la facultatea de medicină măcar? Ai fi făcut minuni!

CUCOANA PROFIRA. Minunile le faci tu deocamdată. (Cu gravitate.) Iți spusei că avem de vorbă serios.

BUJORESCU. De vorbă? Serios? Noi amândoi! Dar când am mai vorbit noi doi serios, Profiro?

CĂRBUNEANU. Poate prezența mea... îmi dați voie? Vrea să iasă.

BUJORESCU. Despre mine... poți să stai, Cărbunene. Dar pentru că nevasta.... (Privind-o cu zâmbet.) ia uite-te la ea cum s'a înfoiat... pentrucă dumneaei are să-mi vorbească serios, te rog, căpitane să nu te superi... Uite, până dai o raită puțin pe câmp, unde ai să întâlnești și pe domnul Amos, care culege flori, noi o să isprăvim. Adică Profira, cu ce are de spus.

DOCTORUL. Culege flori! Erborizează! S'a sculat și dumnealui va să zică?

BUJORESCU. Omul deprins cu munca nu lâncezește în pat până la prânz (Lui Cărbuneanu.) Du-te de-l întâlnește...

CĂRBUNEANU, ironic. De ce să-l distrag din căutările sale botanice? Mă duc în odaie la mine, mai bine.

Urcă, prin cerdac, în odaia din dreapta.

SCENA VII-a

BUJORESCU, DOCTORUL, CUCOANA PROFIRA

BUJORESCU. Spune repede ce ai de spus, Profiro, că timp de pierdut pe vorbe în vânt n'am. Sfătuire serioasă am eu cu ofițerul.

DOCTORUL. Atunci eu o șterg.

Vrea să iasă.

CUCOANA PROFIRA, oprindu-l. Nu, nu; stai să-mi dai ajutor, căci am să lupt cu dinții și cu unghiile. (Cu exaltare.) Fotine! Ce vrei să faci, Fotine?

BUJORESCU. Iaca na! Ce sunt declamațiile astea pe tine Profiro? Știi că nu te prind!

CUCOANA PROFIRA. Ce caută spițerul la noi în casă, Fotine?

DOCTORUL. Ce mai una alta: vrea să-l facă ginere.

BUJORESCU. A! Asta e? Păi întreabă omeneşte dragă, nu cu sforăituri de actriţă. Vrei să ştii? (Răspicat.) N'auzişi, că-ţi spuse doctorul? Dar nu că vroi numai decât... asta depinde de ce-oiu vorbì, pe urmă, cu ofiţerul.

CUCOANA PROFIRA. Ofiţerul nu-şi leapădă numele.

BUJORESCU. De unde ştii?

CUCOANA PROFIRA. Mi-a spus mie, adineauri.

BUJORESCU. Aşaa? Aşà ţi-a spus? Atunci o să-şi pună pofta 'n cuiu dela fata mea!

DOCTORUL. Şi vrei să dai pe Olguţa fleşcăitului ăluia?

CUCOANAPROFIRA. Prăpăditului, nespălatului, căzăturii, golanului de spiţer!

BUJORESCU. Pentru ce e prăpădit?

DOCTORUL. Păi nu vezi că-i fierbe coliva în piept?

BUJORESCU. Spui tu?

DOCTORUL. Da, eu, eu. N'ai văzut că nici o baie n'a putut răbdà?

CUCOANA PROFIRA. Omori fata, Fotine!

BUJORESCU. Ce tot trăncăneşti! Ce tot trăncăneşti, Profiro? Ţi-a împuiat capul procopsitul de văru-tău, şi tu ca o proastă, îi dai zor. (Cu competinţă.) Dar eu nu văd? Eu n'am ochi? Farmacistul, dragii mei, e un om şi jumătate, cu ştiinţă, harnic... cât pentru sănătatea lui, mă pun chezaş eu.

DOCTORUL. Eu ar trebuì, fiindcă am zis

vorbă mare, să nu mă mai amestec și să pun mâinile la spate, privitor. Dar tu ești nebun de legat, Fotine. Umbli după nepoți, vrei să nu ți se stingă neamul și faci tot ce-ți stă prin putință ca să dai chics. Pe ăsta te bizui tu, omule?

BUJORESCU, apucând pe Doctorul de butoniera hainei. Ții tu minte, acum trei ani, la Râureni, Scarlate? Erai cu mine și nu cred să fi uitat. Văzusem un mălac slab, pipernicit, janghinos... ghicisem în el un soiu rar și ți-am spus: «Ăsta Scarlate, cum îl vezi, așà, ăsta e o spiță de vită număru unu». Tu dai din umeri și zâmbeai... cum zâmbești tu când vrei să privești de sus. Ți-aduci aminte și de vorbele veterinarului? «Nu-l luà boierule, că nu duce nici până la bariera orașului». Nimeni nu da o para pe vită. Țăranul mi-a cerut, crezând că o să tocmesc, treizeci de lei. Atât mi-a cerut, atât i-am dat. Și cu hrană, cu îngrijire, cu pășune grasă și cu țesală, azi e taurul cel mai frumos din cirezile mele. M'am înșelat?

DOCTORUL, pufnind de râs. Păi tot una e?

CUCOANA PROFIRA. Ce-are face iepurele cu scripca!

BUJORESCU, Doctorului. M'am înșelat? Eu asta te întreb?... Nu! Ei atâta vă spun: așà o să fie și cu băiatul ăsta la care vă uitați voi chiorîș.

CUCOANA PROFIRA, râzând. Băiat, ai!

DOCTORUL, făcând haz. Ba copilandru curat!

BUJORESCU. Așà, așà o să fie și cu spițerul nostru. Vă dau zapis și vina mea să fie. Dacă domnu' Cărbuneanu face nazuri, o să se șteargă pe bot.

CUCOANA PROFIRA. Or ce ai vrea tu să învârtești Fotine, pe spițer nu-l poate luà Olguța.

BUJORESCU. Fugi că mor! Ai început să-mi vorbești cam de sus. Uitee... Nici că te mai cunosc! Tuu? Păi, dragă, tu nu știi că mie nu mi se vorbește așà? In douăzeci și cinci de ani când ai mai ridicat tu glasul?

CUCOANA PROFIRA. Da' acum îl ridic și ți-o spun, ca să știi. Nu se poate.

DOCTORUL. Are tot dreptul să se împotrivească.

BUJORESCU, sever. Ba nu, zău! Voi o să mă mânați pe mine, acum, la bătrânețe? Uite colo!

CUCOANA PROFIRA, răspicat. Nu se poate, orice s'ar întâmplà! Ei s'au... s'au și...

BUJORESCU, aplecând urechea. Mă rog? Ce? «s'au și...» Ce? «s'au și».

CUCOANA PROFIRA, încurcată. S'au... s'au.. s'au și pozat împreună...

BUJORESCU. Ei comedie ca asta! S'au pozat, ai! O poză de pe când erau făgăduiți unul altuia. Și ce e cu asta? Tu cu câți nu te-i fi pozat până a nu mă luà pe mine, Profiro?

CUCOANA PROFIRA, încurcată. Eu.... singură cu băieți? M'a ferit Dumnezeu!

BUJORESCU. Ei! Lor le-a plăcut singuri. Niște mucavale de pus pe foc.

DOCTORUL. Ți-e lesne ție, dar fetei nu i-o fi plăcând!

BUJORESCU. Bine, dar voi vă închipuiți că eu mă uit la gurile voastre?

CUCOANA PROFIRA, nervoasă. Fotine! (Cu sughițuri, înnecată.) Fotine!.. Matei a și...

Doctorul tresare, privește temător.

BUJORESCU. Ce a mai și?.. Ce a mai și?..

CUCOANA PROFIRA, cu greu, necutezând. A și... cum să-ți spun? A și... îmi vine greu... a și sărutat-o.

DOCTORUL, sieși. Bogdaproste, că-mi sărise inima.

BUJORESCU, prefăcut. Aaa! A și sărutat-o! A, vezi, asta e grav... e foarte grav. Auzi dumneata! (Pufnind de râs.) Ei și dacă a sărutat-o? Când a sărutat-o? Așà netam nesam? Nu! A sărutat-o când le erà îngăduit. Nu se țineau de logodiți? Dreptul lor... Să le fie de bine. Acum să mă apuc de scandal? Să rad barba popii c'o sărută mereu când vine cu botezul! Să iau pe Scarlat de urechi c'o tot sărută și el! Nu vezi tu, Profiro? Și dacă te-aș întrebà pe tine? Pe tine câți bărbați nu te-or fi sărutat prin baluri, când erai tânără și... ăla cum îi ziceà? pe care vreai tu să-l iei?.. Apostolescu!..Nu s'o fi îndulcit și el? Ce, ai uitat câți craidoni îți dădeau târcoale. Pun capul că ăsta, (arătând pe Doctorul.) te-a sărutat și el la tinerețe...

DOCTORUL. Vezi-ți de treabă, omule!

BUJORESCU. Vär nu-ți erà? Da... vezi, ei au rămas cu sărutările, pe când eu!.. Și slavă Domnului, am trăit biiine!

DOCTORUL. Dar nu-l place fata.

BUJORESCU. Ia întreab-o pe dumneaei, ea m'a plăcut pe mine? N'a plâns? Nu ziceà că se omoară dacă nu și-o luà ipochimenul? Par'că eu n'aflam tot! Și după o săptămână: «Fotine dragă», după o lună «drăguțule», după trei luni «puiule» și așà mai departe. Ba și «îngere» îmi ziceà. Ei ce? Mint? (Cu întristare.) Numai de câțiva ani nu-mi mai

zice înger. Şi ia uitaţi-vă la mine: fost-am eu înger vreodată?

DOCTORUL. Cu tine nu e de vorbit. Tu eşti curat o hahaleră.

CUCOANA PROFIRA, disperată. Fotine, să ştii că te las... mă despart... plec... fug... îmi iau lumea în cap, apuc câmpii!

BUJORESCU. Aaa! Te desparţi? Biiine, — bine; desparte-te; ce te ţiu eu? Şi dacă te mai simţi în corset, te poţi şi mărită. Găseşte-ţi un filfoson şi vă cunun eu. Mai bine tu, decât fata.

DOCTORUL. Fotine, te-ai întrecut. N'ai drept să-ţi baţi joc astfel de durerea unei femei, de două dureri mari ce cresc lângă tine, fără să simţi.

BUJORESCU, mânios. Să mă slăbiţi cu morala. Eu o vorbă am. Dacă locotenentu' nu-mi primeşte condiţiile, isprăvesc cu domnu' Amos. E om care-mi place, de viţă bună... E Bujoresc de a-i lui Mihăiţă Ceauşu!

DOCTORUL. Ha! ha! ha! Dar asta de unde o mai scoseşi?

CUCOANA PROFIRA. E şi boier, ai? Nu e, numai aşà, o brodeală! Ei lasă, Fotine, că e de oaie. Auzi boier!

BUJORESCU. Să ştiţi, să ştiţi, boier sadeà şi mult mai boier decât voi. L-am descusut eu, ce credeţi? (Profira îl priveşte cu zâmbet amar. Doctorul îşi face cruce.) Tată-său e vameş la Petroşani, în ţinutul Haţeguluii... din Bujoreştii cari au ţinut o fată de ungur, din Böjörii...

CUCOANA PROFIRA. Nu că e bună! Bine că-ţi dete în gând s'o scorneşti şi p'asta! Râd şi curcile Fotine.

DOCTORUL. Şi gâştele şi câinii, — râde lumea toată. Mă omule pipăe-te, că e ceva scrânteală la capul tău.

BUJORESCU, răstindu-se. Ei, fiţi voi cuminţi şi să vă fie de bine. Pe mine să mă slăbiţi. Vedeţi-vă de treburi şi lăsaţi-mă pe mine să-mi văd de neam. Asta e (Doctorului.) Fă bine şi cheamă pe locotenentul. Vroi s'o scurtez, că sunt sătul de când îl rabd prin casă, cu pupături, cu fotografii şi cu oftări... O să se aleagă acum.

DOCTORUL, urcând în cerdac. Biiine... tu să le porţi păcatul.

CUCOANA PROFIRA, cătând să-l înduplece. Fotine, gândeşte-te ce faci, Fotine.

BUJORESCU. M'am prea gândit şi am isprăvit. Apare în fund Marin grădinarul.

SCENA VIII-a

BUJORESCU, CUCOANA PROFIRA, MARIN GRĂDINARUL apoi DOCTORUL şi CĂRBUNEANU

MARIN, alergând. Cucoane! Cucoane! Poftim că a fătat bivoliţa cea brează.

BUJORESCU, încântat. Cea... cu taurul din Râureni?

MARIN. Chiar aceea.

BUJORESCU. Bravo! Vezi ce face mălacul meu! Unde e veterinarul să caşte gura cu Scarlat? Hai să-l vedem. (Intâlnindu-se cu Doctorul şi Cărbuneanu care cobor din casă, Doctorului.) Auzişi, iscusitule?

DOCTORUL. Ce?

BUJORESCU. Bivoliţa care a luat pui cu taurul din bâlciu...

DOCTORUL. Mare scofală!

BUJORESCU, lui Cărbuneanu. Mergi cu mine să-l vedem? Vorbim acolo...

Cărbuneanu primește. Urcă amândoi la stânga, în fund, și dispar în grădină.

SCENA IX-a

DOCTORUL, CUCOANA PROFIRA, apoi OLGA

CUCOANA PROFIRA. Ce e de făcut, Scarlate?

DOCTORUL. Crede-mă, verișoară că m'a tâmpit și pe mine încăpățânarea lui. Nu mă mai taie capul nici într'un chip.

CUCOANA PROFIRA. Și fata... fata! (Căutând să nu se trădeze.) Ce e pe inimioara ei!

DOCTORUL. Ce e? Ea e înțeleaptă.

CUCOANA PROFIRA. Scarlate!.. In ce foc se topește! (Aleargă spre capul scării cerdacului și o strigă:) Olguțo. (Olga scoboară din casă liniștită. Profira, plângând, o ia în brațe și începe s'o desmierde). Fata mea! Fetișoara mea! Bombonica mea!

OLGA, cu stăpânire, după ce o mângâie nervos, pe păr. Oh! cât sânge rău îți faci tu mamă! Și numai așà, pentru ce nu vrei să te stăpânești. Dar bine, n'am hotărît? Acum se face timp frumos la noi în casă. Bucură-te.

Cucoana Profira ștergându-și lacrimile, dă din cap cu neîncredere și tristețe.

DOCTORUL. Dar ce ai hotărît tu? Eu bine nu știu încă?

CUCOANA PROFIRA. Ar vrea să...

OLGA, tăindu-i vorba. Te rog, mamă...

CUCOANA PROFIRA. Nu... vream să zic...

OLGA, Doctorului. Ce am chibzuit eu unchiule, ai să vezi dumneata. Şi, om cuminte, ai să găseşti că bine fac.

DOCTORUL. Ai să-l iei... pe acela?

OLGA. Dacă... dacă m'o vrea el, îl iau.

CUCOANA PROFIRA. Dacă te-o vrea el! Bătu-l'ar Dumnezeu! De nasul lui e o cofetură ca tine?

DOCTORUL. Ei, nu, că orice ai zice tu, Olguţo, — e din cale afară.

OLGA. Lasă unchiule, lasă să fie! Numai, liniştiţi-vă şi să nu vă mai aud, căci neastâmpărul vostru, mă turbură, şi-mi taie puterile. Şi, credeţi-mă, fiinţa care are mai multă lipsă de pace, de linişte, de curaj, aici, sunt eu. Te rog mamă, te rog unchiule: înţelegeţi-mă...

CUCOANA PROFIRA, stăpânindu-şi plânsul şi râzând în silă. Uite că tac... uite că mă potolesc... uite că nu mai zic nimic.

DOCTORUL, sărutând-o. Bine, fă cum vrei. Poate că tu eşti mai cuminte decât noi.

OLGA, ştergându-şi repede o lacrimă, în braţele Profirii ce i s'au întins şi ţinând de mână pe Doctorul. Vă mulţumesc, aşà... aşà... e bine (Isbucnind în plâns.) nu face nimic (Doctorul şi cucoana Profira o mângâie. Ea se trage din braţele lor). Psst... tăcere, nimic... lăsaţi-mă să plâng... îmi trebuià... mă uşurez. Lacrimile mă alină, îmi liberează pieptul (Scuturându-se.) şi mă oţelesc (Se aud, în fund, paşii lui Amos care se iveşte din grădină. Olga nu l-a văzut.) Cine e? (Işi usucă repede ochii.) Tata?

CUCOANA PROFIRA. Nu...

DOCTORUL, batjocoritor. Spiţerul dela Huşi...

OLGA. A! (Pentru sine.) Il aşteptam.

SCENA X-a

CUCOANA PROFIRA, OLGA, DOCTORUL, AMOS

AMOS, intră mirosind un mănunchiu mare de flori de câmp, în buchetar de frunze de feregă. Ce flori frumoase! Ştiam eu că aici, în Oltenia, e o floră mult mai bogată decât încolo, prin Moldova. Cel puţin optzeci de specii care nu se găsesc pe acolo.

DOCTORUL. Ce ai ales?

CUCOANA PROFIRA. Flori de câmp? De ce n'ai cules barem din grădină: garoafe, micsandre, micşunele, trandafiri...

OLGA. De ce? Domnul...

Nu ştie cum să-i zică.

AMOS, plecându-se. Amos, Amos, dudue mă rog, că mie aşà îmi spun boierii...

OLGA. Domnul Amos dovedeşte cu asta că are un suflet delicat.

AMOS, răzând. Ei, sufletul, domnişoară!... Eu pe al meu nu mi l-am cercetat niciodată.

DOCTORUL, cucoanei Profirii, încet. Ăsta şi suflet!

CUCOANA PROFIRA, privindu-l, atentă. Ce mutră de marţafoi.

OLGA. Şi ce ai ales dumneata printre florile de câmp, domnule?..

Iar se întrerupe.

AMOS. Spuneţi-mi fără jenă, Amos.

OLGA. Da... bine... domnule Amos!

AMOS. Apoi, stimată domnişoară, stimată societate, eu n'am cules flori de cele frumoase, ci de cele utile...

DOCTORUL, cucoanei Profirii, încet. Sigur! De unde erà să le vadă dumnealui pe cele frumoase.

OLGA, privindu-i buchetul. Uite... maci!

AMOS. Sau *Papaver somniferum*, plantă cu proprietăți soporifice minunate, ce se dă pacientului când are lipsă de somn...

DOCTORUL, cucoanei Profira, încet și râzând. Se crede lucru mare!

CUCOANA PROFIRA, atingând o floare din buchet. Dar asta, dacă știi dumneata, cum îi zice?

AMOS. Crinul de câmp sau *Irris germanica*; e un diuretic *per excellentiam*.

DOCTORUL, râzând. Ha! ha! ha! Ai cules și floare de castravete! (Înțepător.) Tot pentru proprietățile ei?

AMOS. Pe asta am smuls-o din întâmplare, de lângă o floare de mușețel... Nu e de lepădat nici floarea castravetelui, însă. Din ea se face cunoscutul lapte de toaletă cu care cucoanele își spală obrajii, spre a se păstrà tinere și frumoase.

OLGA, întinzând mâna. Ia să văd! N'am privit niciodată de aproape o floare de castravete...

AMOS, vrea să i-o dea, apoi privind-o. Dumneata n'ai ce face cu ea cuconiță, dumneata ești prea curată ca s'o folosești. O retrage. Distrat, o întinde cucoanei Profirii.

CUCOANA PROFIRA, jignită. Adică pentru mine face care va să zică? (Doctorului, încet.) Obraznicul!

AMOS. De o mie de ori, mă rog să fiu scuzat. Mașinalicește... ferind instinctiv pe domnișoara!

CUCOANA PROFIRA, Doctorului, încet. Instinctiv! Îți place?

DOCTORUL, cucoanei Profira. E mehenghiu, e mehenghiu de tot!...

Intră prin fund Bujorescu și Cărbuneanu.

SCENA XI-a

CUCOANA PROFIRA, DOCTORUL, OLGA, AMOS, BUJORESCU, CĂRBUNEANU

BUJORESCU, din fund. Ai văzut ce prăsilă? Ştiu eu pe ce pun ochii, când îi pun! Eu nu mă'nşel niciodată.

DOCTORUL, urcând puţin. Tot de vite e vorba?

BUJORESCU. Şi ţi-e frică că te-om fi uitat? Nu; de câte ori admiram câte una mă gândeam la tine şi-mi ziceam: unde e doctorul să-şi dea şi el opinia. Mai ştii o veste? Vânătul ăla cu care fuseşi deunăzi la Târgu-Jiu: are ticnafes!

DOCTORUL. Dă-i o linguriţă din doctoria ta, ştii (La ureche.) cu care ţi-ai potolit tusea...

CĂRBUNEANU, schimbând vorba. Conu Fotin mi-a făcut un adevărat curs de creştere a animalelor.

AMOS. Trebue să fie o îndeletnicire interesantă şi plugăria!

BUJORESCU. Aşà de interesantă, încât dându-mă după ea, am şi uitat că aveam ceva de vorbit cu ofiţerul.

CĂRBUNEANU. Imi daţi voie, cucoane Fotine, să ofer domnişoarei trandafirii aceştia pe cari i-am rupt în treacăt?

BUJORESCU. De ce nu? De ce nu?... Florile sunt pentru fete, şi băieţii ca să le dea... Slobod, slobod căpitane. (După o pauză, uitându-se la cucoana Profira.) Afară, numai, dacă nu s'o opune nevasta! Ea crede că a dansà cu un tânăr, a se pozà cu el, a... sunt fapte de trimis omul la spânzurătoare (Coanei Profira.) N'ai nimic de zis Profiro? Nu găseşti vreo vină şi trandafirilor?... Să n'avem vorbă pe urmă!

CUCOANA PROFIRA, dând din umeri. Dè... eu sunt femeie proastă, nu ca tine.

Cărbuneanu dă trandafirii Olgăi și-i sărută mâna. Ea îi primește cu o privire recunoscătoare.

OLGA. Ce frumoși sunt!

AMOS, apropiindu-se. In adevăr că minunate flori sunt și astea...

CUCOANA PROFIRA. De sigur că sunt. Nu ca verdețurile alea pârlite, de câmp... zarzavaturile alea pe care ni le tot lăudai dumneata.

BUJORESCU. Dacă le-a lăudat dumnealui, așà trebuie să fie, că dumnealui e om știut.

AMOS, cu modestie. Asta nu-i cine știe ce știință, stimate domnule, lucruri încă neuitate, de prin școală!

OLGA, mirosind florile. Mă duc să le pun în apă. Pe pieptul meu s'ar ofili prea repede poate: așà îmi arde! Urcă în casă.

SCENA XII-a

BUJORESCU, CUCOANA PROFIRA, DOCTORUL, AMOS, CĂRBUNEANU

BUJORESCU, lui Amos. Ei, ce e cu floricelele dumitale, prietene?

CUCOANA PROFIRA, încet, lui Bujorescu. Ne-a împuiat urechile cu explicarea calităților lor spițericești.

DOCTORUL, încet, ținând-o de rău. Nu-i mai spune, verișoară, că dacă l-o auzi o să i se pară un geniu. Atâta îi trebue.

BUJORESCU. Să auzim, să auzim. Trebue să spui lucruri vrednice de ascultat dumneata, care ai învățat așà de multe lucruri.

AMOS. O! zău nu, stimate domnule, treceam

timpul plimbându-mă puțin prin lumea floricelelor sălbatice.

CĂRBUNEANU, zâmbind. Mai mult buruieni!

AMOS. Chiar că buruieni și sunt unele din ele; dar niște buruieni foarte de mare folos omului. Flori binecuvântate. Uite, bunăoară aceasta, domnule locotenent... O cunoașteți?

CĂRBUNEANU, stânjinit. De unde s'o cunosc? Eu am altă meserie...

CUCOANA PROFIRA. Dumnealui e ofițer.

AMOS. Am băgat de seamă.

DOCTORUL. Și ce ofițer! Intreabă-mă pe mine. L'am văzut și pe el la baie! (Sărutându-și mănunchiul degetelor.) Fain băiat!

BUJORESCU aspru, încet, lui Scarlat. Fă bunătate, doctore; m'ai plictisit. (Tare lui Amos.) Doctorul e un glumeț dragă, nu te uită la el... (Incet.) E și cam maniac. N'ai băgat de seamă?

AMOS, măsurându-l cu curiozitate. Da?

BUJORESCU. De ce floare vorbeai. Ia spune-mi și mie.

AMOS. Despre aceasta: șofranul, sau *Crocus sativus*. Dumneavoastră trebue s'o cunoașteți prea onorată matroană!

CUCOANA PROFIRA, Doctorului, încet. Mie îmi vorbește?

DOCTORUL. Da; răspunde-i.

CUCOANA PROFIRA, încurcată. Eu... hm! șofranul îl știu altfel dela băcănie.

AMOS. Totuș acesta e. Gospodinele îl pun în cozonaci spre a da coloare. Alte cucoane, cari vor să-și păstreze formele... talia, îl iau, după pres-

cript medical se înțelege, spre a... spre a... (Se uită prin prejur.) noroc că nu este domnișoara pe aicea... îl iau spre a avortă.

Cucoana Profira se încreţeşte şi-i întoarce spatele.

CUCOANA PROFIRA, jignită, lui Fotin, încet. E rău crescut!

DOCTORUL, acelaş joc. Işi dă în petec!

CĂRBUNEANU, acelaş joc. Ce om simplu!

BUJORESCU, fără a-i ascultă, lui Amos, Spui lucruri cât se poate de hazlii, dragoste, şi-mi placi lucru mare.

DOCTORUL, cucoanei Profira, în şoaptă. Iţi spuneam eu?

BUJORESCU, căutând prind buchet, lui Amos. Mă faci foarte curios. Dacă ai şti despre fiecare floare câte ceva, atunci eşti mai mult decât un învăţat. A! Uite ici o frunzuliţă netedă, deasă, şi fragedă; par'că ar fi de salcâm. Cum îi zice?

AMOS. Aceasta este o specie dintre cele mai delicate: *Dionia musci capa.* Se închide de câte ori o atinge vreo gâză obrasnică şi ucide muştele imprudente care îi supără sensibilitatea. (Râzând.) Mi se pare, însă, că îmbrăţişează mai cu drag când musculiţele sunt femele...

CUCOANA PROFIRA, pufnind, lui Cărbuneanu. E un mocofan!

Cărbuneanu şi Doctorul urmăresc pe Amos şi-şi vorbesc încet.

BUJORESCU, râzând cu mare poftă. Imbrăţişează musculiţele! E şi om de duh!

CĂRBUNEANU, Doctorului, încet. Il încântă cu migdale amare pe cuconu Fotin!

DOCTORUL, lui Bujorescu. Ia un dicţionar de botanică şi ai să le găseşti toate astea.

AMOS. Exact... In buchetul acesta sunt neamuri de flori și ierburi cu rost în medicină și farmaceutică. Mie îmi sunt foarte dragi, căci ele îmi dau pâinea și câteodată mă și mângâie de urît. Deaceea adesea le și cruț, cu greu mă îndur să le rup și câte odată le țin multe zile în pahare până să le osândesc la fierbere...

BUJORESCU. Iți pot spune, domnule Amos, că cunoștința dumitale îmi e din ce în ce mai plăcută.

CUCOANA PROFIRA, Doctorului, încet. Iar mie din ce în ce mai nesuferită.

Olga coboară din casă.

SCENA XIII-a

BUJORESCU, DOCTORUL, AMOS, CUCOANA PROFIRA, CĂRBUNEANU, OLGA

BUJORESCU, văzând pe Olga și aducându-și aminte. Dar până una alta să întrerupem convorbirile științifice și să ne ocupăm de cele practice...

AMOS. Pot fi cumva de folos domniilor voastre?

DOCTORUL, cucoanei Profirii, încet. Uite cum se lipește, plasturul!

BUJORESCU. Nu cu dumneata, deocamdată... cu ofițerul am o vorbă. Ești bun, Cărbunene, să vii puțin cu mine în casă?

CĂRBUNEANU. La ordinele dumitale, cucoane Fotine.

Intră în casă cu Bujorescu.

OLGA, pentru sine. Acum se hotărăște cu mine!

DOCTORUL. M'ați ținut la taifas pe neîmbrăcate până acum și mie îmi e o foame de lup. Nu mai aduce cafelele alea?

CUCOANA PROFIRA. Adevărat. M'am

luat și eu de vorbă... Mă duc să văd ce face Mitrana prin sufragerie.

Doctorul urcă în casă, după ce a mângâiat pe Olga. Cucoana Profira văzând-o că vrea să rămână cu Amos, îi face semn s'o urmeze.

O L G A, cu nerăbdare. încet. Du-te, mamă dragă, du-te și lasă, că știu eu cum să mă port.

Profira tace, oftează, intră tristă în casă prin ușa principală. Amos se înclină și vrea să plece.

SCENA XIV-a

AMOS, OLGA

A M O S, strâmtorat și sfios. Atunci eu... foarte respectuos, vă sărut mâinile... vă salut.

Vrea să plece.

O L G A, oprindu-l cu un gest. Nu domnule, pe dumneata o să te rog să rămâi puțin, să-mi ții de urît. Aici în grădină, uite ce frumos e! Vrei?

Îi arată scaunul dela masa de sub copaci. El o urmează în neștire, șovăelnic și sfios.

A M O S. Apoi eu, coniță dragă, eu mă pricep așà de puțin să vorbesc cu domnișoarele!... Eu sunt deprins numai cu papagalul meu, care zice ce zic eu; cu maimuțoiul meu, care face ce fac eu; cu o broască țestoasă care lăpăie prin laborator și cu... cu florile cari se lasă să le rup când voiu eu. (Olga se așează pe un scaun, Amos rămâne în picioare învârtindu-și buchetul în mână.) Eu, dacă e să vă spun drept, mă și cam tem de fete și m'am ferit totdeauna de ele.

O L G A. Cu toate astea văd că știi foarte bine să-ți spui gândurile, și nu pari de loc fricos stând de vorbă cu mine. Dealtmintrelea nici nu treci prin vreo primejdie și poți fi sigur că eu nu sunt o fată dintr'acelea cari mușcă.

AMOS, jucându-se cu buchetul și râzând. Da... da... nu zic... Dar uite-te, dudue dragă, eu am isprăvit tot ce aveam de spus și dumitale o să ți se urască repede-repede cu mine.

OLGA. Mărturisesc că firea dumitale, cum se arată, simplitatea dumitale, aerul acesta nevinovat pe care îl cetesc pe fața dumitale, îmi dau o deosebită încredere și destăinuirile ce aveam să-ți fac o să mi se pară mai ușoare.

AMOS. Dumneata! Mie? Destăinuiri?

Buchetul îl stânjenește, îl pune pe măsuța de alături.

OLGA, făcându-i semn să stea. Pentrucă n'avem timp de pierdut și trebue să profit de clipele ce ne rămân de stat împreună, fără înconjur, dă-mi voie să te întreb domnule Amos...

AMOS, așezându-se. Că-mi puteți spune chiar și Amos... Așà îmi zic mie toți boierii. Eu sunt un om de rând, și dumneavoastră o cuconiță mare, o domniță chiar...

OLGA. Dumneata nu trebue să uiți că porți un nume vechiu, că, din căutările tatălui meu, te înrudești cu Bujoreștii cari se trag dela Mihai Viteazul...

AMOS, zâmbind. Eu și uitasem de aceasta. Ce mi-ar folosì mie boieria?

OLGA. Și prin urmare trebuie să vorbim (Zâmbind.) ca doi boieri get-beget. Deci dă-mi voie să te întreb, domnule Amos Bujorescu: ce te aduce pe dumneata în casa aceasta?

AMOS. Păi eu bine nu știu, domnișoară... zău că eu singur mă mir.

OLGA. Cum? Tatăl meu, cu care ai purtat corespondență atâta vreme...

AMOS. Eram bolnav...

OLGA. Nu ți-a spus în scrisorile lui pentru ce te chiamă?

AMOS. Nu... zău. Domnia-sa, părintele domniei-voastre, m'a chemat întâiu printr'o telegramă. I-am spus că sunt bolnav, cum și eram. Apoi a început să-mi scrie despre produsele farmaciei mele, de ceaiul meu, pe care domnia-sa l-a încercat; spunea că i-a făcut bine, și am crezut că vrea să mă cunoască, așà, dintr'un capriciu boieresc... M'am simțit foarte onorat că pe lângă rarele scrisori de mulțumire ce am primit dela alții, venià una dela un boier așà de mare. Erà o încurajare deosebită pentru mica mea muncă, o îmboldire, și m'am bucurat. Pe conta domniei-sale, căci așà mi-a scris să fac, am venit îndată ce m'am simțit mai bine după boală.

OLGA. Și aseară, când ai vorbit tatălui meu, altceva nu ți-a mai spus?

AMOS, frecându-și fruntea, după ce și-a adus aminte și surâzând, stânjenit. Ba da... ba da... acum mi-aduc aminte. Mi-a vorbit și de o eventuală însurătoare. Dar asta n'are nici o însemnătate, pentrucă eu nu mă însor. Eu, să iertați domnișoară, n'am umblat niciodată după celea... și v'am spus că eu mă cam și feresc de fete. Ce poate vedeà o fată la mine? De asta mi-am dat eu seama bine...

OLGA. Ai spus acestea tatălui meu?

AMOS. I-am cam spus... dar n'am îndrăznit de tot. Erà și greu. Domnia-sa arătà atâta bucurie că a găsit un om pe care să-l cheme ca pe dânsul și părea așà de îngrijorat de soarta fetei pe care voià să mi-o dea, că am tăcut. De, nu sunt nici eu așà de prost, am înțeles că...

OLGA. Ai înțeles care va să zică?

AMOS. Da... am înțeles.

OLGA. Ce ai înțeles? N'ai vrea să-mi spui și mie? Știi pe cine vrea să-ți dea de soție?

AMOS, jenat. Astea nu le pot vorbì cu dumneavoastră, domnișoară, nu se cade...

OLGA. Ba nu. Te rog să vorbești limpede.

AMOS. Nu mă siliți, vă rog, stimată domnișoară...

OLGA. Aștept din gura dumitale cuvintele pe cari trebue să le rostească un om onorabil.

AMOS. Nici nu sunt altfel, domnișoară! Vă puteți interesà la Huși... Sunt un om cum se cade, și tocmai deaceea, deși eu n'am creștere mare, nu știu cum v'aș puteà spune dumneavoastră...

OLGA, nerăbdătoare. Te rog, domnule Amos, vorbește-mi deschis.

AMOS. Dè!.. Cum să vă spun? Eu — dar poate să mă fi înșelat — din puținul ce mi-a spus tatăl dumneavoastră, am dedus că ar fi vorba de vreo fată care a păcătuit... Iertați-mă, pentrucă mă siliți, cum să vă spun?.. de vreo fată făcută afară din casă... căreia domnia-sa poartă interes... cine știe!.. vreo fată din flori!... Boierii prin tinerețele domniilor lor, călcau și pe dealături. (Intâlnind privirile Olgăi și acoperindu-și fața.) Mă rog să scuzați dacă n'am știut cum să mă exprim mai frumos!

OLGA, răsuflând. Ah! (Hotărîtă.) Ei bine, te-ai înșelat, domnule Amos. Nu e cum ai bănuit dumneata. Nu. Fata pe care vrea să ți-o dea tatăl meu, iacăt-o: eu sunt.

AMOS, căscând ochii. Vai de mine! Cum se poate?

(Se dă înapoi.) Nu se poate! De data aceasta dumneavoastră faceți o mare greșeală.

OLGA. Domnule Amos Bujorescu, eu sunt viitoarea dumitale soție.

AMOS, ducând mâinile la ochi, ca spre a se feri de o lumină mare. Maică prea curată! Dumnezeule mare!

OLGA. Da. Capătă-ți curajul și... bun cum pari, cinstit cum te arăți... cumpănește bine. Tata vrea să mă dea dumitale. Dar dumneata nu pari a fi un vânător de zestre...

AMOS. Dumnezeu să mă ferească. N'am visat niciodată. Eu mă mulțumesc cu ce am... Farmacia, papagalul, maimuțoiul și broasca mea țestoasă îmi ajung.

OLGA. Dumneata nu vrei de mine! Nu mă iubești! Nu mă placi, nu e așà?

AMOS, privind-o cu admirație. Iubite-ar soarele, domnișoară! Că mândră ești, cum aș puteà să tăgăduesc! Dumneata ești o lumină!

OLGA. Dar nu mă vrei?

AMOS. Nici să ridic ochii nu cutez.

OLGA. O mână de ajutor vrei să-mi întinzi atunci?

AMOS. Numai să pot!

OLGA. Să primești a fi soțul meu fără a-mi cere mai mult.

AMOS, uluit. Soțul dumneavoastră! Să primesc, eu!

OLGA. Să fii ca un trimis al lui Dumnezeu, dela care să-mi vină scăparea. Să te mulțumești a mă apără, a mă ocrotì și... și să te cununi cu mine, ca mâine poimâine să nu vie altul care mi-ar puteà

BIBLIOTECA MUNICIPALA
— CLUJ —
204592

cere ceeace n'aș puteà da decât unuia singur! Scapă-mă, domnule Amos Bujorescu. Eu am fost făgăduită locotenentului Cărbuneanu pe care îl vezi aici; am fost logodită cu voia părinților mei, cu îngăduirea tatei și m'am considerat a lui... Intr'o clipă de vrajă, într'un moment de uitare... sorbită de nu știu ce farmec, amețită (Acoperindu-și ochii cu mâinile.) dar trebue să-ți spun, sunt datoare.... înțelegi dumneata?... (Un timp de tăcere. Olga își stăpânește emoția. Amos e aiurit.) am fost a aceluia care aveà să-mi fie soț. Nu știu!... A fost un păcat? Dar într'o zi fratele meu, cel din urmă Bujoresc, se prăpădì într'o clipă și tatăl meu... un om vechiu, oarecum întârziat... tata cerù logodnicului meu să-și lepede numele spre a luà pe al nostru, căci de nu, mă va da celui dintâiu care va primì tocmeala. Omul acesta, cui aparțin astăzi, și-ar lepădà bucuros numele ca să poarte pe al meu de pe acum. Dar o piedică și mai mare căzù dinainte-ne. Are și el un tată... un tată simplu dar mândru... și tatăl lui s'a împotrivit, și nu-l lasă. Bătrânul acela ar murì dacă fiul său, unicul lui copil, s'ar desbrăcà de numele pe care-l poartă dânsul. Bătrânii ne despart, domnule. Ori de nu ne despart, îi ucidem! Norocul, ori fatalitatea, te trimite pe dumneata. Dumneata nu m'ai cunoscut, nu m'ai râvnit, nu mă iubești... nu mă vrei... dumitale îți sunt indiferentă. Dumneata mă poți ocrotì primind să fii soțul care să-mi dea numele, fără a-mi cere altceva.

AMOS, foarte abătut. Înțeleg.... înțeleg domnișoară... înțeleg și aș vrea din tot sufletul să te culeg din valurile ce te înnecă. Dar dumneata îmi ceri un lucru foarte greu, cu neputință chiar... (Olga își împreună mâinile de rugare.) Iartă-mă. Nu pot fi ceea-

ce-mi ceri. Te rog nu te supără, gândește-te... Poate că am și eu un suflet! Nu mă face să-l caut. Poate că (Atingându-și pieptul.) că aici e o inimă!... N'o face să vorbească. Se odihnește așà de bine! Nu... nu pot, oricât aș vrea... Eu plec din casa aceasta, sărac cum am venit, curat cum am intrat... ceva mai turburat, mai puțin orb, mai om de cum am fost, poate... Nu, nu; nu voiu să mă biruie ispita... Eu mă duc de-aici. Vrea să plece.

OLGA, oprindu-l, disperată. Domnule Amos.... domnule Amos... Fii bun, fii îndurător, fii mărinimos, te rog! Nu mă lăsà pradă nenorocirii, nu mă ucide! Dacă dumneata nu asculți ruga mea disperată, dacă te duci, e semn că nu-mi mai rămâne nici o nădejde și... și... (Izbucnind în lacrimi.) și... sunt hotărîtă... îmi iau zilele, pentrucă aceasta mai ușor ar răbdà-o tatăl meu, decât să-i trec peste cuvânt. (Arătând cerdacul pe unde s'au suit Bujorescu cu Cărbuneanu.) Acolo se hotărăște acum soarta mea... Te rog, îmbunează-te, nu te uità în lături, înalță-te peste noi toți și ocrotește-mă... scapă-mă, te rog.

Cade pe o bancă plângând. Amos vrea să meargă s'o împace, pășește, nu cutează, se oprește de un copac, se lasă sdrobit.

AMOS. Săraca fată! Săracul de mine! (După ce a privit-o puțin, merge încet spre Olga, care e prăpădită.) Domnișoară dragă, starea dumitale mă mișcă adânc, mă pătrunde de o durere mare, te compătimesc sincer, aș vrea din tot sufletul, dar... crede-mă... nu știu... nu cutez... nu mă bizuesc... te-aș înșelà poate... și (Innecat.) oricât de cinstit aș fi, nu sunt un sfânt.

OLGA, ridicând capul și ștergându-și ochii. Destul că ești un om cinstit, îți ajunge ca să poți; dela dumneata cerșesc acuma scăparea. Primește-mă subt

scutul dumitale. Imi inspiri o încredere nemăsurată, te simt în stare de nu știu ce înălțătoare fapte... numai cu dumneata nu mi-e frică, și numai în fața dumitale mi-aș lăsà drum lacrimilor. Domnule... prietene... culege-mă din prăpastie... fii bun.

AMOS, foarte mișcat. Prieten! Cuvântul bun pe care ți l-a trimis cineva de sus, cade la vreme. Prieten! Da! (Pipăindu-se.) Nu mai lăcrimà, șterge-ți plânsul... Am să fiu prietenul dumitale.

SCENA XV-a

AMOS, OLGA, BUJORESCU, CĂRBUNEANU

BUJORESCU, ieșind din casă cu Cărbuneanu, străbătând cerdacul și coborînd în grădină. Te-ai gândit bine? Asta e ultimul dumitale cuvânt?

CĂRBUNEANU. E cuvântul datoriei...

BUJORESCU. Vorbe umflate! De numele tatălui dumitale nu se leagă nici o faptă istorică.

CĂRBUNEANU. Dar s'ar rupe niște legături mai trainice decât cele scrise în foile unor hrisoave....

BUJORESCU, înfuriat. Te atingi de cele sfinte? Așà ți-e vorba? Atunci uite ce-am învățat eu din hrisoave (Coboară repede spre Olga și Amos. Cărbuneanu rămâne mai în urmă și se sprijină de pălimarul cerdacului.) Dragă Amos, te fac ginere. Olgo, iată-ți bărbatul...

OLGA, plecând capul, înnecată. După cum ți-este voia tată.

BUJORESCU, lui Amos. Ei, dumneata nu zici nimica? Uite floarea cea mai frumoasă pe care o s'o culegi aici. N'o vrei? Răspunde.

Amos abătut, întreabă din ochi pe Olga care-i face semn să se grăbească a primì. Cărbuneanu tresare.

AMOS, aiurit, cu greutate. A răspuns domnișoara și pentru mine.

BUJORESCU, lui Cărbuneanu, vesel. Ai văzut? Așà se supun fetele în neamul meu. Nu te așteptai la surpriza asta, nu e așà? (Cărbuneanu deschide brațele într'un gest larg, de resemnare.) Acuma, la moment, facem logodna.

CĂRBUNEANU. Mie o să-mi dați voie să vă salut.

BUJORESCU, ridicând din umeri. Voia la dumneata ca la banu Ghica... Călătorie sprâncenată.

OLGA, încet, lui Cărbuneanu. Fii tare.

Ii întinde mâna ce-i tremură și Cărbuneanu i-o sărută repede.

CĂRBUNEANU, smulgându-și cuvântul. O să fiu!

Salută încă odată și se retrage, după ce a făcut o mare sforțare de întoarcere.

BUJORESCU. Jaf în ciuperci! (Intorcându-se spre tineri.) Olgo! tu ești o fată de zahăr. (Imbrățișând pe Amos.) Tu ginere, nepoate, ești un băiat drăguț de tot... Ei, acuma știu și eu că nu mi se mai stinge neamul (Urcă strigând, în culmea bucuriei.) Profiro! Doctore! Haideți odată, că facem logodna. Popa, să vină popa.

Se oprește în cerdac și privește pe tineri cu nesațiu.

OLGA, încet lui Amos. Vezi pentru ce a trebuit?

AMOS, acelaș joc. Numai pentru dumneata a trebuit.

BUJORESCU, din cerdac. Ei, ce mai stați? Giugiuliți-vă, sărutați-vă... Olgo, zi-i pe nume: Amos.

Intră în casă.

SCENA XVI-a

OLGA, AMOS

O L G A, repetând cuvintele tată-său, nejudecat. Amos!

A M O S, tresărind. Amos?! (I se taie glasul. Mică tăcere). Nu. Chemarea aceasta, care-mi erà dragă din gura oricui, nu pot s'o mai aud... Amos fericitul, Amos nepăsătorul, Amos nesimțitorul... a murit.

O L G A. Atât de mare e jertfa ce ți-am cerut?

A M O S, care a rămas covârșit, jucându-se cu buchetul de flori, desprinde o floare, o privește, apoi rostește vibrător. Din întâmplare astăzi, pe câmp, între alte flori, am găsit, domnișoară, și una delicată și bine mirositoare... Nu erau decât două firicele mici, plăpânde, abià înflorite, — biete flori de primăvară întârziate la umbra vremii. La dumneavoastră, aici, le zice mărgăritărel, noi prin Moldova le spunem lăcrămioare... N'am disprețuit-o pentrucă și ea are un dar dela cer: (Rar.) vindecă boalele de inimă. (Dând una Olgăi.) Una dumitale domnișoară, și alta (A privit-o mult, lung. Pregetă. In sfârșit, hotărîndu-se, și-o pune la butonieră, trist.) lui Amos!

CORTINA

ACTUL AL PATRULEA

Odaie spațioasă, cu seră în fund, în casa lui Amos Bujorescu, din București, mobilier scump. In stânga biurou și scaune de piele. La spate după un paravan, bibliotecă. La dreapta sofă, mescioară, scaune. In seră colivia cu papagalul. Maimuța și broasca țestoasă, după un paravan, nu se văd. La ridicarea cortinei Amos, în dreptul paravanului, mângâie maimuța și stă de vorbă cu papagalul.

SCENA I-a

AMOS, OLGA, apoi FECIORUL

OLGA, din dreapta, așezând niște flori într'un vas. De când ne-am întors te-ai schimbat de tot, prietene. Nu mai trăești decât pentru papagal și pentru maimuță...

AMOS. Biata maimuță!... Nici nu mă mai cunoaște. Și papagalul a uitat tot. Numai prost n'a uitat să-mi zică. (Papagalul râde: *Ha! ha! ha!*) Il auzi ce batjocoritor râde?

OLGA. Fiindcă așa l-ai învățat! Ce știe o pasăre!

AMOS. Ba nu, pentrucă am râs și eu odată și vrea să-mi amintească cum râdeam! Și pentrucă l-am făcut prost, acuma îmi întoarce vorba. 'L-auzeai adineauri: «Ești un prost... ești un prost...» Are dreptate el!

OLGA. Oh! prietene, de ce-ți pare rău de ceeace a fost o admirabilă jertfă? Nu ți-am fost eu

mereu ca o soră și nu suntem, noi, niște adevărați frați cari se sprijină unul pe altul? N'am căutat eu să-ți dovedesc toată recunoștința pentru nobila dumitale resemnare și nu fac tot ce-mi zici? N'am mers până acolo, încât nici părinții să nu mi-i vestesc de întoarcerea noastră, pentrucă așà ai dorit?

AMOS. N'am dorit... Eu nu doresc nimic. Te rugasem să nu vestești pe nimeni, cel puțin câteva zile, ca să mă pot desmetici bine, să-mi pregătesc haina minciunii mai potrivit, să mă gândesc mai liber. Cu toate acestea?...

OLGA. Pe el?

AMOS. Da. Trebuià nici... nici dânsul să nu afle! Mai ales dânsul.

OLGA. Dar, prietene... când mi-ai cerut să nu spun că ne întoarcem, el... dânsul... știà. Ceruse să vadă (Cu silință.) copilul. Și... nu puteam... n'aveam dreptul.

AMOS. A, uitasem, așà e... dreptul său... copilul!

OLGA, cu avânt. Copilul care...! Doamne! care întrucâtva, foarte mult chiar... îți datorează viața...

AMOS. Nu-mi datorează nimeni, nimic...

OLGA. Cum nu! Fără dumneata copilul ar fi pierit, și astăzi...

AMOS. Da, astăzi n'ai mai fi avut pentru ce te grăbì atâta să-l chemi...

OLGA. Ce-ai fi voit?

AMOS. Aș fi voit... aș vrea să nu fiu silit a roșì dinaintea omului aceluia. Orice privire a lui m'ar umpleà de rușine.

OLGA. De rușine? Dar fapta dumitale impune

respect și admirație, chiar și ființelor celor mai puțin deprinse a ridică ochii ceva mai sus. N'aș îngădui nimănuia pe lume să glumească pe seama omului care a găsit extraordinarul curaj de a înfruntà primejdia și de a se asvârlì în vâltoarea, unde patru nenorociți se înnecau.

Se aude soneria. Intră feciorul.

FECIORUL. Domnul Iulius.

OLGA. Iulius! Tovarășul dumitale? Știà că venim?

AMOS. Da... Avem puține socoteli de încheiat și noi. (Feciorului.) Să poftească.

Feciorul iese. Se ivește Iulius. Prietenii se îmbrățișează.

SCENA II-a

AMOS, OLGA, IULIUS

IULIUS. Bine ai venit, scumpe Amos; bine ați venit sănătoși.

Salută pe Olga.

AMOS. Cât te doream de mult, Iulius. (Îl prezintă Olgăi.) Domnul Iulius Springher (Cu greutate.) doamna Bujorescu.

Iulius îi sărută mâna și o privește cu mulțumire.

OLGA. Mă bucur domnule, sunt veselă; soțul meu mi-a spus mult bine de dumneata!

IULIUS. O! suntem prieteni vechi, de demult, din copilărie, am îmbătrânit prieteni... Am învățat amândoi la Viena, când făceam medicina.

OLGA. Și ați făcut bună învățătură dumneavoastră amândoi. Am avut ocazie să prețuesc știința prietenului dumitale prin mine însămi, la o boală grea... Prietenul dumitale a uimit chiar pe doctorii din Zürich, cari mă osândiseră...

IULIUS. Nu mă mir de loc, doamnă dragă; Amos a fost studentul cel mai harnic din promoția aceea a noastră și a făcut rău că n'a rămas medic. Ar fi o ilustrație astăzi...

OLGA. Nu mă îndoiesc... Dar veți fi având de vorbă, nu v'ați văzut de mult; doi prieteni vechi și buni când se întâlnesc au să-și spună multe. (Iulius protestează.) N'o să vă stânjenesc. La revedere domnule Iulius. Iese dreapta, planul întâiu.

SCENA III-a

AMOS, IULIUS

AMOS, deschizându-și brațele. Dragă Iulius!

IULIUS, îmbrățișându-și prietenul. Amos!... dragul meu Amos!

AMOS. Ce dor! ce dor mi se făcuse de tine! Cu ce nerăbdare așteptam să te revăd!...

IULIUS. O! dragă, asta s'o zic eu, mai merge... Eu, da, am putut simți despărțirea și-ți mărturisesc că, cu toată bucuria mea de a te ști fericit, lângă o femeie bună și frumoasă... erau zile când îmi părea rău poate, și în zile de acelea când te stăpânește egoismul, mă gândeam cu nostalgie la vremurile cele bune când nu ne despărția nimic!

AMOS. Ce vremuri scumpe!

IULIUS. Cugetam la ceasurile noastre de muncă în laborator... Mi se părea că aud papagalul, că simt mânușița maimuței furișându-mi-se prin păr și smulgându-mi câte o șuviță, tu dându-i peste ghiare și ea țâșnind, speriată, pe coperișul dulapului... Apoi mă revedeam cu tine la mescioara de brad din dosul farmaciei, îmbucând în pripă,

întrerupți de clienți, agudul dela fereastră, răcoarea din grădiniță... (Mișcat.) Știi?

AMOS, cu amărăciune. Se pot oare uită locurile pe unde a trăit prietenia?

IULIUS. Dar după aceea mă mustram singur pentru slăbiciuni de astea, și, punând gândurilor mele aripi, mă luam după voi și vă urmăriam cu închipuirea prin locurile frumoase pe cari le-ați colindat. Cu harta în mână, ziceam: «Uite-i, au ajuns, azi sunt aici, acum au plecat... au sburat dincolo, iacătă-i». Și pe urmă mă culcam liniștit și împăcat!...

AMOS. Bietul meu Iulius! Ce credincios mi-ai rămas tu!

IULIUS. Nu atâta ție ți-am fost credincios, Amos, cât tinereței noastre... Tinereței aceleia, purtată prin școli, prin cărți, roasă prin săli și laboratoare, zilelor și anilor acelora de râvnă și de luptă, după cari orice plăcere, cât de neînsemnată, cât de mică, mi se păreà un deliciu. Și fără a cârtì vreodată, așà am muncit mereu și în lipsa ta, iar astăzi sunt cu prisosință răsplătit văzându-te fericit...

AMOS. Fericit! Cu câtă ușurință se rostește cuvântul acesta!

IULIUS. Ei, Amos!.. tu n'ai să-mi spui acuma că poate să fie fericire mai mare decât a ta. Avere...

AMOS. Oh!

IULIUS. Femeie frumoasă...

AMOS. Ah!

IULIUS. Copil...

AMOS, izbucnind, dintr'odată. Taci Iulius!

IULIUS, tresărind. Ce e? Amos! Ce e cu tine?

AMOS, căutând să se ascundă. Iulius, dragă Iulius...

bunul meu prieten, nu tresări, nu te sperià... nu e nimic. Așează-te ici, stai lângă mine (Iulius îl cercetează fără să stea.) Vino aproape de tot.

IULIUS. Dar ce ai tu, Amos? Nu știu cum îmi vorbești?

AMOS. Cum îți vorbesc? Prietenește ca totdeauna...

IULIUS. Nu... strigătul tău de adineauri par'că erà rupt dintr'o rană. Nu... se petrece ceva.

AMOS. Păreri... îți faci păreri Iulius... sau... sau... exagerezi. Stai...

IULIUS, așezându-se. Iată-mă.

AMOS. Așà... Adus-ai socotelile?

IULIUS. Da.

AMOS. Unde sunt?

IULIUS. Colo... în ghiozdan.

Se duce și ia ghiozdanul de pe biurou; vine scoțând condicile.

AMOS. A! condicile! Dar ce, am să m'apuc să te controlez?

IULIUS. Cum vei vrea.

AMOS. N'am făcut aceasta nici când eram eu singurul stăpân, și o să fac acuma unui tovarăș?

IULIUS. Stăpânul ești tot tu. Eu n'am pus nimic. Toate au fost ale tale.

AMOS. Tu ai pus prietenia și munca...

IULIUS. Par'că tu n'ai muncit! Ai muncit în nouă ani înzecit decât mine.

AMOS. Am muncit deopotrivă. Ia spune... ce avem?

IULIUS, cetind din condică. Venitul apei mineralizate cu al casei: opt mii patrusute optzeci lei;

scăzând chiria și salariul meu, beneficiul e de patru mii treisute patruzeci. Cu o mie mai puțin decât anul trecut... Banii aceștia sunt depuși (Scoțând chitanța.) aici, la consemnații.

Îi întinde chitanța.

AMOS. Ce e asta?

IULIUS. Chitanța.

AMOS. Pe numele meu?

IULIUS. Pe al cui?

AMOS. Dar partea ta?

IULIUS. Mi-am tras-o...

AMOS. Nu, nu, Iulius, suntem buni tovarăși; al tău e al tău, al meu e al meu.

IULIUS. Eu n'am nici un drept... Partea mea sunt salariile.

AMOS. Asta nu se poate. Te rog să mergi și să prefaci chitanța. Vei da suma pe din două. Mie nu mi se cuvine decât jumătate.

IULIUS. Bine dragul meu, îți primesc darul și-ți mulțumesc cu recunoștință. In alte împrejurări mă jur că n'aș fi primit; dar acum, pentrucă, fără să te jignesc... în sfârșit... (Imbrățișându-l.) iartă-mă, deoarece ești bogat...

AMOS. O! nu deaceea, dragă Iulius, nu de aceea. Ci pentrucă ți se cade. Cât despre bogăția mea...

IULIUS. Bine, dar se spun lucruri mari de tot. Doamna ta ar avea o zestre de câteva milioane!

AMOS. E adevărat...

IULIUS. Un venit de aproape trei sute de mii de lei...

AMOS. Și mai adevărat...

IULIUS. Ai dar...

AMOS. N'am nimic! Şi pentrucă ajunserăm acì, să-ţi spun Iulius...

IULIUS. Nu pătrund!..

AMOS. Sunt sărac Iulius! De o mie de ori mai sărac decât am fost... N'am nimic. Toate din jurul meu sunt ale altora, nici haina asta de pe mine nu e a mea, şi o port cu ruşine şi desgust... De averi nici nu mă ating, veniturile le-am consemnat pe numele cui se cuvin. Femeia e a altuia şi copilul al... al lor amândoi...

IULIUS. Amos!... Aud eu bine, ori tu eşti nebun, sărmane?

AMOS. Nebun? Da... plăcută, alinătoare vorbă! De ce nu sunt eu nebun cum ţi-e frică ţie? Nebunul care să încremenească cu ochii la stele... să râdă la oameni...să înfulice dintr'o strachină, cu toată gura, ca un animal, şi să umble ca o nălucă, cu capul gol, pe aleele unui ospiciu, gesticulând dinaintea unui copac ori adunând hârtioarele de pe potecă? De ce nu sunt eu nebunul acela fericit?.. Atunci Dumnezeu m'ar iubì şi pe mine!

IULIUS. Vai! Vai! Ce aud?

AMOS. M'ai privit tu bine pe mine? Dar nu vezi ce schimbat sunt, Iulius? Unde îmi e voioşia mea de odinioară? Unde îmi e portul de laborator? Unde îmi e chiar şi limba, felul de a vorbì de altădată, în care mă exprimam cum ştiam eu şi cu care se învăţaseră boierii şi lumea de prin Huşi? Boierii aceia cari veniau la Amos în spiţerie şi îi ziceau «Amos», prieteneşte şi blând, şi-i cereau de ici o alifie, de colo un ceaiu, de dincolo un praf! Unde e Amos acela? Şi ce caut eu aici?

IULIUS. Dar tu suferi cumplit, sărmane!

AMOS. Cumplit.. Iulius... cumplit! Dar n'am să mă prăpădesc, Iulius. E în suferință o voluptate stranie, pe care nu o ating decât cei cărora le sunt rezervate marile și adevăratele dureri. Nu mă vezi? Trăesc... Dar ajunge. Cât mai stai tu în oraș?

IULIUS. Voiam să plec astăseară.

AMOS. Atuncia du-te... du-te și pe la bancă de schimbă recipisa banilor și ia și pe a mea. Apoi întoarce-te să petrec cu tine ceasurile cele mai grele, căci...

IULIUS. Ce mai este?

AMOS. Acela... tatăl... are să vină să-și vadă copilul.

IULIUS. Nu! asta nu se poate, ar fi prea mult... n'ai să primești... Pune frâu slăbiciunii odată!

AMOS. Pssst... Fac tot, tot ce vrea dânsa.

IULIUS. Și... când crezi că are să vină?

AMOS. Pe cât am înțeles, pe la cinci... Dacă te întorci mai de vreme, o să trecem într'o odaie retrasă și o să simt mai puțin prezența lui în casă...

IULIUS, cu amărăciune. Mai bine n'aș mai fi venit!

AMOS. Ba ce bine că ai venit, Iulius! Imi lipseai așà de mult și descărcându-mă ție, par'că nu mai îmi e așà de greu! Se aude clopoțelul. Se desluşește, din sală, glasul lui Bujorescu vorbind cu feciorul: *Ce mai fac lighioanele alea! Să le dați de mâncare regulat... Dar știri dela copii n'aveți voi?* Feciorul de afară: *Păi boierii s'au întors.*

Bujorescu dă busna în scenă, pe când Iulius se strecoară afară, după ce l-a salutat adânc. Feciorul rămâne în pragul ușii. Amos vrea să se ascundă, dar n'are timp și Bujorescu îl surprinde pe pragul ușii din stânga.

SCENA IV-a

AMOS, BUJORESCU

BUJORESCU, intrând. Cum se poate? Cum se poate să nu ne înștiințați! să nu depeșați! să nu ne scrieți! Am fi venit la gară, v'am fi așteptat cu masa! am fi făcut chef mare! (Către fecior.) Spune servitorului să dea fuga la trăsură să vestească pe cucoana și pe domnul doctor că s'au întors tinerii... (Feciorul iese, Bujorescu venind la Amos). Ginere! (Deschizându-i brațele.) Ginere dragă! Amos! (Amos pășește în silă.) Dă-te încoace ginere să te sărut că nu mai puteam de dorul vostru! Dar ce aveați de gând? Va să zică dacă nu erau lighioanele astea, nici nu aflam curând! (Privindu-l deaproape.) Ei... dar tu ce stai așà și nu vorbești? Nu-ți pare bine că mă vezi?

AMOS, cu silință. Ba da... cum nu? Imi pare bine!..

BUJORESCU. Dar fata? Unde e fata! Dar copilul? Voiu să văd copilul! (Strigând) Olgo!... Olguțo! Pe unde te-ai ascuns.

OLGA, crăpând ușa. Te auzisem tată... bine te-am găsit... viu îndată... mă îmbrăcam.

BUJORESCU, prin întredeschizătura ușii. Intinde fruntea.

OLGA, din odaie. Poftim.

Bujorescu o sărută.

BUJORESCU. Așà... bravo! bine!.. bine v'ați purtat... mi-ați adus flăcăiașul, foarte bine ginere, bravo la amândoi! Haide acum să-l văd și pe el... Unde e?

AMOS. In grădină, cu doica...

BUJORESCU. Hai de grabă. Auzi să rabd eu atâtea luni fără să-l văd și voi să fiți aici de aseară

fără să știu! Tot, nu v'ați mai săturat de dragoste! Ci că vorbește odată, om de Dumnezeu.

AMOS. Scuză-mă te rog, cucoane Fotine, sunt cam indispus... puțin bolnav... obosit după drum. Mă bucur foarte că ne revedem cu bine și... te ascultam pe dumneata!

BUJORESCU. Așà e, eu când încep nu mai sfârșesc, ca o moară. Ia spune-mi... Dar ce să-mi spui, că astea nu merg toate odată! Pe urmă, te descos eu, te descos eu... acuma copilul! Hai la copil. Incotrò?

AMOS, arătând ieșirea din stânga. Prin sufragerie... Pe aici.

BUJORESCU. O să-l pup! o să-l pup! până n'o mai rămâne nimic din el!

AMOS. Să nu-l sperii.

BUJORESCU. Bine zici... o să mă stăpânesc! Dar nu mai pot de bucurie. Frumos te-ai purtat, mi-ai izbândit un vis mare! Știam eu pe ce pun ochii!

Ies în stânga, Bujorescu foarte vesel mângâind mereu pe Amos care e nervos și-și ascunde mereu neplăcerea. Scena rămâne goală câteva clipe. Apoi se aude soneria. Se ivește feciorul.

SCENA V-a

OLGA, CUCOANA PROFIRA, DOCTORUL

OLGA, ieșind din odaia ei, feciorului. Du-te repede de deschide.

Intră cucoana Profira și Doctorul.

CUCOANA PROFIRA, îmbrățișându-și fata. Frumos vă șade! Nu vă e rușine de ingrați. Doi ani par'că ar fi fost o săptămână! Nici un dor de noi, nimic!.. Numai mie mi se frigeà inima! Frumos îți șade Olgo, mamă.

Olga i se aruncă în brațe, iubitoare.

OLGA. Nu te supără mamă dragă, v'aș fi înștiințat, dar a fost o împrejurare, a dorit el... a trebuit să-i fac voia.

DOCTORUL, după ce o sărutat pe Olga. Uite colo. Va să zică el dă poruncile și tu te supui mititică? S'a făcut agurida miere!

OLGA. Nu unchiule... Ce porunci! Erà... erà obosit după drum, cam indispus și îi trebuià puțină odihnă. Nu puteam să-i cer!..

CUCOANA PROFIRA. Odihnă!... Dar de aseară până acuma ce a făcut decât să doarmă?

OLGA. Mamă, nu vorbì... nu știi: omul acesta nu face decât să se chinue.

DOCTORUL. Ce fel de vorbă e asta?

OLGA, cucoanei Profira, încet. Nenea doctorul n'a aflat încă?

CUCOAŃA PROFIRA, acelaș joc. Nici o boabă; nu mi-ai zis să tac?

OLGA, acelaș joc. Atunci bine...

DOCTORUL. Ei... Cum te lauzi nepoată? Așà e că-ți spuneam eu! Ce visează fetele noaptea și cu ce se trezesc dimineața! A învârtit-o, a sucit-o a dres-o, și acum... de Cărbuneanu nici nu mai știm.

OLGA. Da, unchiule!.. n'am uitat vorbele dumitale, din seara nunței, par'că te aud: «Dragă nepoată... acum să fim cuminte, să lăsăm poeziile și să ne uităm pe pământ. Ai un bărbat... bun, rău; ăsta e. Bine ar fi fost să iei pe cel iubit de tine, dar și mai bine ar fi să nu te mai gândești la el.

DOCTORUL. Și n'am avut?

CUCOANA PROFIRA. Iți spun drept și eu speram...

OLGA. Nu mă întrebaţi; nu ştiu...

DOCTORUL. Cum adică, ai să-mi spui că după ce ai trăit cu omul acesta aproape doi ani de zile, după ce-aţi colindat Europa de braţ amândoi, piept lângă piept, inimă pe inimă, după ce din toate părţile nu trimiteai decât scrisori încântate despre el, după ce ai făcut şi un copil cu el — la asta, vezi, nu mă mai aşteptam eu! — după toate astea tot nu l-ai uitat pe Cărbuneanu?

CUCOANA PROFIRA. Spune, Olguţo, mamă... sunt curioasă şi eu.

OLGA. Dumneata ştii mamă.

CUCOANA PROFIRA. Ştiu, ştiu, — dar nu prea ştiu.

OLGA, în şoapte cucoanei Profira. Crezi că e momentul să vorbesc?

CUCOANA PROFIRA, acelaş joc. Cum crezi tu.

DOCTORUL. Ce sunt şopocăelile alea? E ceva ce n'ar trebui să ştiu eu?

CUCOANA PROFIRA. Eu, Scarlate... n'am nici un drept să vorbesc.

DOCTORUL. Aveţi secrete?

OLGA. Secrete de dumneata, n'am avut niciodată, unchiule, Insă, uite... dacă unele lucruri ţi-au rămas necunoscute până acum... necunoscute zic, nu tăinuite... poate că ar fi bine să mai aşteptăm până să le afli.

DOCTORUL, privind lung pe Olga. Şi asta în limba voastră nu se numesc taine?

CUCOANA PROFIRA. Scarlate, dragă, eu mă jurasem pe cele sfinte... altfel ţi-aş fi spus!

DOCTORUL. Te-a jurat ea? Să nu-mi spui mie! Dar ce fel de lucruri pot fi alea pe care eu n'a trebuit să le știu?

OLGA. Trebuià! Nu că trebuià... dar erà mai bine, atunci când i-am cerut mamei să tacă pentru oricine. Pentrucă... pentrucă lucrurile s'ar fi putut întoarce cum nici eu nu m'aș fi așteptat și ar fi fost de prisos... Dar cum ne găsește ziua de astăzi!..

DOCTORUL, scurmându-i în ochi. Atunci?

OLGA, cucoanei Profira. Atunci... astăzi îi poți spune tot unchiului, mamă. Și după ce o află și altele dela mine, poate că o să-mi dea o povață...

CUCOANA PROFIRA. Polologhie multă nu e, Scarlate, Tu știi că ea a luat pe Amos spre a face pe placul lui tată-său, dar nu știi că omul acesta i-a jurat să-i fie ca un frate. Asta e!

DOCTORUL. Nu înțeleg!.. Ce fel de frate cu copilul în leagăn?

OLGA, strâmtorată. Nene Scarlate!

CUCOANA PROFIRA. Nu pricepi? Copilul, când s'au cununat ei... fusese... și când au plecat, după două luni, erà...

DOCTORUL, lovindu-și fruntea. A! a! a! Da! da! da!... Turburările alea timpurii, indispoziția și plecarea... Pricep acum... pricep! Care va să zică copilul Cărbuneanului; nevasta mea, nevasta dumnealui! Eu însurat, eu caraghios! Dar bine omul ăsta e bun de păruit. Auzi pehlivanul! Ce-i păsà lui? Averea, avere; traiu neneco cu banii bàbacăi. Păi asta am înțeles-o eu din capul locului... Eu nici nu vroi să-l văd!

OLGA, cu aprindere. Greșești unchiule, ești ne-

drept și-l judeci rău. Omul acesta, pe care l-a adus fatalitatea în casa noastră, pe când eu îmi frângeam mintea și inima, în clipa când trebuià să aleg între pustiu și moarte, omul acesta, inteligent subt aparența lui simplă...

DOCTORUL, întrerupând-o. Ceapcân, nu deștept.

OLGA, cu avânt. Te rog, te rog să asculți, unchiule... (Urmând.) fin, deși tăiat așà, cum vi se pare vouă, ca de o mână grosolană, simțitor și generos, numai din câteva cuvinte a înțeles toată nenorocirea mea și ca un preursit unor încercări de martir, a primit să-și întindă brațul, să mă ocrotească și... să mă scape...

DOCTORUL. Proastă ce ești! Pentru rang, pentru bani, ca să...

OLGA, contrariată. Omul acesta, ghicind din clipa întâia chiar cât are să-l coaste de mult mărinimia lui, măsurând tot răul ce aveà să se abată asupra-i...

CUCOANA PROFIRA, întrerupând-o. Cam ce rău?

OLGA. Dacă mă întrerupeți mereu!.. (Cu alt ton.) Dându-și seama de toată grozăvia primejdiei pe care o înfruntă, — dintr'un simțimânt înalt și mare, și-a părăsit colțul lui din umbră, și-a lăsat treburi, s'a desbrăcat de orice egoism, și mi-a întins mâna. Omul acesta... care s'a înfiorat de cum a deschis ochii asupră-mi, orbul acesta din a cărei curată existență lipsise femeea, a primit jertfa fiindcă m'a iubit.

DOCTORUL. Ce spui? Ce spui tu fată?

CUCOANA PROFIRA. Sărmanul de el!

OLGA. M'a iubit dragă mamă și unchiule, cum poate nici voi nu mă iubiți, cum nu m'a iubit încă

nimeni pe lume! M'a iubit și mă iubește cu o dragoste grozavă, unică... Omul acesta spre a mă păstrà întreagă simțimintelor mele, pentru a nu se atinge nici de o verigă a legăturei ce știà că am făcut, omul acesta s'a purtat ca un sfânt!

CUCOANA PROFIRA. Iaca - iaca!..

DOCTORUL, schimbându-și scaunul. Ia spune fată! Uite ce mi-a fost spițerul dela Huși!

OLGA. Da unchiule... Spițerul dela Huși, cum n'ai uitat să-i spui disprețuitor, s'a purtat cum nu-mi închipuiam vreodată că s'ar găsì un om pe pământ! Departe unul de altul trupește, dar apropiați sufletește, am fost mereu și pretutindeni, și mie mi se pare că eu am fost sădită de el, biet răsad răsărit fără de vreme, că el m'a crescut și n'am știut să ridic fruntea decât la umbra mărinimiei lui...

DOCTORUL, mișcat. Nenorocitul!

OLGA. Nenorocit da, într'adevăr... Unde însă, atinse culmea sublimului, fu în ziua când trebuì să... să vină copilul. Intr'un leșin auzisem, vag, pe doctori hotărînd: «Mama, căci copilul e pierdut». Am avut timp să aleg și am strigat din toate puterile mele: «Copilul! eu pot să mor». Voiam să rămână copilul pentru tata... și vream să dispar eu ca să mă jertfesc lui. In clipa aceea, nu cugetam decât cum să-l liberez mai iute dintr'o robie pe care n'o merità. El însă, minunat, și împotriva părerii tuturor doctorilor, a luat asupră-i și ne-a scăpat pe amândoi. Ar fi putut să piardă copilul, îi stà în mână; ar fi putut sfărâmà legătura ce mă silise să țin jurământul meu și să mă scape, ca să rămân a lui. I-aș fi rămas! O! sunt sigură: i-aș fi rămas! Dar el a vroit să-și ducă povara până la capăt și din clipa aceea eu a trebuit să mă păstrez credincioasă jurămân-

tului meu. Ne-am întors. El... nenorocit, eu... năucă. Dar vă întreb... vă întreb pe voi: mai am eu dreptul să joc această comedie, și, cu aceasta, nu batjocoresc cele mai curate simțiminte omenești? Spuneți-mi...

CUCOANA PROFIRA, uscându-și o lacrimă. Pe cât mă pricep eu Olgo, mamă, nu s'ar mai puteà.

DOCTORUL. De sigur... nenorocitul acesta e nobil întru toate. Tu, ținându-l încă, ai fi mai pre jos de el.

OLGA. Dar tata? Ce-o să zică tata?

DOCTORUL. O! el, cu nemintoșiile lui, el a împins lucrurile până acì!

OLGA. Eu nu mai pot... trebue să-l liberez din această tortură, trebue să isprăvesc, sau cădem amândoi împreună, — așà simt...

DOCTORUL. Ce putere de voință! Ce om fără seamăn!

CUCOANA PROFIRA. Trebue să spunem lui Fotin.

DOCTORUL. Așà nu mai poate merge. Să se aleagă într'un fel.

OLGA. Nu știu... nu știu. Nu văd ce ar fi mai chibzuit. Sunt covârșită. Atâta vă rog... nu faceți nimic ce l-ar puteà jignì pe el... și tata, spre a pricepe, trebue luat cu încetul.

DOCTORUL. O iau asupră-mi.

SCENA VI-a

CUCOANA PROFIRA, DOCTORUL, OLGA, BUJORESCU, AMOS

BUJORESCU, intrând din stânga, de braț cu Amos. E alb ca un caș! frumos ca un îngeraș și voinic ca

un elveţian! Şi cum gongone, şi ce drăguţ râde (Incet lui Amos.) Dar doiculiţa aia cine a ales-o? Prea e nostimă, ginere... bagă de seamă! (Olgăi.) Ia dă-te încoace, Olguţo... stai să te sărut odată să înţeleg şi eu, nu ca adineauri prin deschizătura uşii. (O sărută, o ia de guşă şi o priveşte cu nesaţiu.) Uuu! dar frumoasă mi te-ai făcut! Ia puneţi-vă alături să vă privesc împreună. (Amos se fereşte, Olga se codeşte. Ii ia de braţ şi-i aşează unul lângă altul, ţinându-i pe după mijloc). Uite-te ce mai pereche Profiro!.... (Sărutând fruntile tinerilor.) Nu mă mai satur de dragul vostru. Mi-aţi făcut o bucurie mare, nemăsurată... mi-aţi împlinit visul cel mai frumos... Nu ştiţi în ce stări eram până să primesc depeşea şi să aflu? Dar pe urmă, când a venit vestea şi că e băiat, întreabă-i pe ei ce chef am tras. Băiat!.. Bujoresc!.. Flăcău! Ei, nu ce stârpeşte aşă un neam boieresc! Dar, dragă Amos, cu asta nu te-ai plătit tu de mine... până la anul o să-mi mai faci o bucurie, încă un băiat, şi pe urmă o fi şi o fată! Aşă e Olguţo? (Olga tace.) Fată... n'auzi tu?

OLGA, desprinzându-se de lângă Amos. Cum o vrea Dumnezeu, tată!

BUJORESCU. Şi Dumnezeu... dar (Bătând pe umeri pe Amos.) şi ăsta!

DOCTORUL. Acum dă-le pace, frate...

BUJORESCU. Ăştia oameni, Profiro dragă, nu ca noi... adică, vroi să zic, ca tine, că din pricina ta n'am avut noi decât un băiat!

CUCOANA PROFIRA. Fericirea nu stă într'asta.

BUJORESCU. Ba şi într'asta. Nu e aşă ginere?.. Spune tu.

AMOS, tresărind. Eu... cucoane Fotine!..

BUJORESCU. Să nu te mai aud cu «cucoane», că mă fac foc Nu ți-e rușine? Bine, la început, până să te deprinzi, calea valea. Acum să faci bunătate să nu te mai aud. Poftim dumneata, voinicul care mi-a dăruit cea mai sănătoasă mlădiță de Bujoresc! Așà, ginere! (Il mângâie.) să-mi zici tată. (Doctorului și cucoanei Profira.) Dar voi de colo, ce-mi stați ca niște proști în colțuri? (Cucoanei Profira.) Tu, Profiro... ai uitat că ești bunică? Nu mergi să-ți vezi nepoțelul? (Doctorului.) Și tu, catidicsește și tu, să vezi cât de prost ai fost...

DOCTORUL. Da, da, bine zici... hai la copil!

CUCOANA PROFIRA. Hai...

BUJORESCU. Stați că merg și eu să-l mai pup odată. Să-l mai pup și să spun doicei ăleia... (Lui Amos, făcându-i cu degetul, încet.) berbantule!... (Tare.) să-i spun să-l aducă în casă. Ce atâta prin curte și în grădină! Ar puteà răcì! Hai să vedeți ce înger de copil.

Iese cu cucoana Profira și Doctorul, prin stânga.

SCENA VII-a

OLGA, AMOS

AMOS. Spune-mi te rog, duducă, mă înșel eu sau mama dumitale și doctorul cunosc situația mea?

OLGA. O cunosc... dar ei sunt prietenii mei; lor a trebuit să mă destăinuesc. Și fii sigur că aflând-o dumneata n'ai scăzut câtuș de puțin în gândul lor.

AMOS. Când le-ai spus? Astăzi?

OLGA. Nu... mama știà de atunci; unchiul a trebuit să afle acum... Am greșit?

AMOS. Dumneata nu greşeşti niciodată. Te-am întrebat, pentrucă am înţeles privirile lor compătimitoare, dinaintea cărora am roşit, cum roşesc la dovezile înflăcărate ale tatălui dumitale.

OLGA. Bietul meu... Amos!

AMOS, tresărind. Nu... să nu mă compătimeşti duducă, mi-e groază de milă, şi te rog să-mi spui «prietene» cum ne-am învoit, cum suntem deprinşi. Şi să nu mai vorbim de asta.

OLGA. Nu mă sili să tac şi să mint, dragul meu prieten. Ce ţi-am putut tăinui când eram departe, când te vedeam suferind, nu se mai poate din clipa aceasta. Acì suntem amândoi mai în siguranţă. Trebue să facem aşà fel ca dumneata să nu mai suferi.

AMOS. Eu nu sunt deloc suferind şi nu m'ai auzit plângându-mă nici odată. Am dat o făgăduinţă, am făcut un legământ pe care mi se pare că am ştiut să-l ţin, şi sunt în stare să-l ţin cât vei spune dumneata că mai trebue. Atât şi nimic mai mult...

OLGA. Deaceea şi trebue să vorbim. Cine ştie dacă îndatoririle dumitale nu se isprăvesc!..

AMOS, tresărind. Da? Pot să plec, aşadar...

Păşeşte spre ieşire.

OLGA, ţinându-l. Nu, n'am vroit să zic aceasta!...

AMOS. Atunci?

OLGA. Imi trebue o povaţă... Ţi-o cer dumitale şi ştiu că o să mi-o dai cinstit; eşti omul cel mai cinstit pe care îl cunosc...

AMOS. Nu ştiu dacă e vreun merit şi acesta!

OLGA. Amos!

AMOS, oprind-o, încet. Te-am rugat!

OLGA. Prietene... nu mă îngheță cu chipul dumitale de a-mi tăià cuvintele, sprijinește-mă și acum, fii bun...

AMOS. Fost-am eu rău?

OLGA. Nu, dar ai fost... ah! doamne, desleagă-mi limba... dumneata mă intimidezi... te rog...

AMOS. Bine... uite, ascult frumos și cuminte.

OLGA, învingându-și dorința de a-i apucà mâna. Iți mulțumesc prietene, vino-mi într'ajutor... eu nu-mi mai aparțin mie...

AMOS. Știu aceasta de mult, din ziua când am făcut pactul acela...

OLGA. Nu, te amăgești. In ziua aceea mă simțeam de tot stăpână pe mine și știam cum pot dispune de ființa mea, de mine întreagă. Astăzi nu mai sunt...

AMOS. De ce?

OLGA. Pentrucă, de doi ani aproape, sufletul meu a călătorit prin locuri necunoscute, neînchipuite... Când mi-ai răsărit în cale, vedeam în dumneata un om cum se cade, bun... aceasta am înțeles-o fără silință; dar, iartă-mă... un om. Capabil de ce ai făcut mă așteptam să fii, poate; dar capabil de a mă face pe mine să mă îndoiesc despre mine însămi, nu. Căci eu pe atunci nu mă cunoșteam. Și dumneata, fără nici un calcul, cu simplitatea aceea superioară a oamenilor rari, m'ai facut să bănuiesc întâia oară că una e inima și altul e sufletul. Dumneata printr'o admirabilă purtare de zile și de zile ai destrămat din jurul inimei mele învelișul sufletului și mi-ai lăsat inima goală... Acuma îmi simt inima de o parte, bătând neastâmpărată, dar jos, și-mi văd sufletul slab, desfăcându-se încetinel, ple-

când și sburând departe... unde nu știu! Dumneata mi-ai deschis o fereastră prin care nu mă uitasem niciodată... Și acuma mă întreb: trebue inima să urmeze sufletului, sau sufletul să se supună inimii? Nu mă simt capabilă să dau răspunsul și mă adresez dumitale. Ajută-mă să ies din acest impas greu...

AMOS. Te-ai grăbit prietena mea... Ți-ai pus prea de timpuriu o întrebare la care ai să știi foarte bine să răspunzi singură, dar... nu în clipa aceasta. Te-ai grăbit, sau ai zăbovit... Ce spui acuma, cred. Cuvintele dumitale sunt sincere. Sufletul ți-a fluturat pe lângă inimă, ca să nu zic că inima a gonit sufletul. Petreci vremea de încercare... Aceasta este numai o criză. Și la întrebarea aceea n'ai să poți aveà decât un singur răspuns; un răspuns bine simțit, bine analizat, și foarte prompt: da, sau nu... Da, da, da, — ai să-l dai pe dată... atunci când va trebuì. Imi pare rău că eu sunt întrucâtva de vină că treci acum prin această stare puțin turbure, — îmi pare foarte rău. Eu n'am dreptul să mă amestec cu ființa mea sufletească în împletiturile intime ale făpturii dumitale omenești...

OLGA. Nu... te înșeli. Intrebarea nu mi-o pun de astăzi, ci de mult, foarte de mult. Am crezut și eu că n'are să mai vină ziua când să fiu silită a-ți cere sfatul cu care te îngreunez acum. Dar și eu m'am înșelat... La mine aceste două întrebări au să steà de acum încolo totdeauna deosebite.

AMOS. Atunci... nimic mai lesne... răspunde.

OLGA. Mă trudesc, mă chinuesc... nu știu.

AMOS. Vezi... vezi că bine ți-am spus. Nu poți răspunde fiindcă voești, cauți, un răspuns logic

și în împrejurări de acestea logica n'are ce căută. Nu subordonà realitatea unei himere. Dă răspunsul dictat de simț, și atunci vei ști ce spui.

OLGA. Nu e adevărat, nu e logica... ca să-ți dovedesc...

Își pierde șirul vorbelor.

AMOS. Mă rog, te ascult, urmează.

OLGA, ameținд. In ciocnirea aceasta simt că moare ceva în mine.

AMOS. Nu... sboară.

OLGA, aiurită. Ce?

AMOS, cu intenție. Sufletul...

OLGA, isbucnind în plâns. Nu, nu vroi... Asta e tot ce am mai bun. Nu... (După o sforțare mare, pierzând puterile.) Moare ceva, moare și par'că... (Își apasă pe piept. După o tăcere, în care Amos a privit-o atent.) Prietene dragă nu mă lăsà să amețesc, smulge-mă din vâltoare, încă odată, scapă-mă definitiv...

AMOS. Sunt aici și te poți încrede mie. Dar de data aceasta nu mai atârnă de mine scăparea ce o ceri și, fii pe pace, nici răul nu e așà de mare, iar criza dumitale are să se sfârșească. Acuma, încă, te crezi nenorocită; peste câteva clipe însă, când... când îl vei vedeà, după ce-l vei vedeà, n'ai să-mi mai pui nici o întrebare... Și ai să fii vindecată.

OLGA. Cât de nenorocită sunt! Pentru ce nu m'ai lăsat să mor?

AMOS. Și asta ți se pare. Nu ești de loc nenorocită. Ești puțin slabă. Curând de tot ai să-ți recapeți curajul, și sufletul, care a scăpat din închisoarea lui, are să se întoarcă frumușel înlăuntrul cu care e deprins, supus, vesel, voios, și n'are să mai

ceară nici o clipă de libertate. După aceea poți lăsà ușa și deschisă: el nu mai pleacă.

Se ivesc din stânga Bujorescu între Cucoana Profira și Doctorul care stăruiesc de el să nu vorbească despre ce a aflat. Bujorescu îi respinge prin semne și e dârz.

SCENA VIII-a

OLGA, AMOS, BUJORESCU, CUCOANA PROFIRA, DOCTORUL

CUCOANA PROFIRA, în prag. Ei, ajunge... ajunge acum Fotine.

DOCTORUL, ținându-l. Poartă-te boierește... Ce ai să câștigi făcându-te că știi?

BUJORESCU, smucindu-se dintre ei. Nu vă mai răciți gurile de geaba... lăsați-mă în pace.

OLGA, lui Amos, încet, ștergându-și ochii. Prevăd că tata a aflat. Stăpânește-te.

AMOS, încet Olgăi. Fii sigură.

BUJORESCU, se apropie, măsoară lung pe Amos, cu mâinile în buzunar. Învățat ai fi... fason ai aveà... dar știu că-mi dogorișì obrazul!

CUCOANA PROFIRA, ținându-l de mână. Fotine!

DOCTORUL, încet. Lasă când îți fi singuri, măcar!

BUJORESCU, urmând. Om în toată firea ești dumneata, fârtate? Să-mi stai un an și zece luni lângă un boboc de fată, pe un loc cu ea, sub acelaș acoperământ... nesupărat de nimeni, bărbat, stăpân... să o ai în mână... pașă bre! și... drăcia dracului! Bine, neică, dar din ce aluat te-a făcut pe dumneata Dumnezeu?

OLGA, mijlocind cu aprindere. Pentru numele lui

Dumnezeu tată, atât alegi dumneata din fapta extraordinară, nobilă, a omului acestuia? Altceva nu mai vezi?

BUJORESCU. Nobilă! Asta nobleță numești dumneata?

DOCTORUL, încet lui Amos. Să nu bagi de seamă... nu-ți prinde mintea cu el!

Amos, prin semne, îl încredințează.

OLGA, cucoanei Profira, încet. Aș vrea să mă înghită pământul!

BUJORESCU. Și eu care dădeam zor, ca prostul, cu copilul, cu vița... cu strămoșii... cu Mihăiță Ceaușul! Păi de-ai lui Mihăiță Ceaușul ești dumneata?

AMOS, cu amărăciune. Eu nici nu caut să știu de unde sunt...

BUJORESCU. Păi caut eu, vroiu să știu eu. De ce m'ai amăgit?

AMOS. V'am amăgit eu?

BUJORESCU. M'ai înșelat.

OLGA. Tată... te rog... tată... mă omori... isprăvește odată...

BUJORESCU. Lasă că am eu și cu dumneata o răfuială... Care va să zică v'ați bătut joc de mine, toți?

CUCOANA PROFIRA. Ar trebui să-i mulțumești domnului Amos pentru ce a făcut, ca să te cruțe.

AMOS. Pentru doamna am făcut...

BUJORESCU. Mare scofală ai făcut, ce e drept!

OLGA. Tată dragă... dacă îți mai rămâne un strop de dragoste pentru mine... te rog... cruță

sufletul acestui om bun, care s'a jertfit spre a-ţi aduce liniştea în casă... spre a te lăsà să te legeni în visele dumitale... Te rog sileşte-te să distingi ce e frumos în purtarea lui şi nu te lăsà dus de necazul ce te fierbe fără cuvânt.

BUJORESCU. Necaz! Dar n'am nici un necaz!.. Mi-a trecut toată supărarea!... Zău că nici nu se puteà ceva mai comic!

AMOS. Mai aveţi ceva să-mi spuneţi, domnule dragă?

BUJORESCU, ridicând din umeri. Hm! Ce să-ţi mai spun! N'am ce-ţi mai spune... dar să râd ai să-mi dai voie! (Il umflă râsul. Doctorului.) Odată ştiu că ţi-a ieşit şi ţie dreptatea, Scarlate...

DOCTORUL. Ba să mă ierţi. Odată m'am înşelat şi eu. Imi recunosc greşeala şi-mi pare foarte rău. Dacă aş fi cunoscut mai bine pe domnul Amos, aş fi făcut tot ce mi-at fi stat în putinţă ca să dreg ceeace numai după urma ta s'a stricat.

CUCOANA PROFIRA. Şi eu tot aşà aş fi făcut.

BUJORESCU. Numai oameni deştepţi pe aici prin jurul meu, văd eu! (Se plimbă agitat. Lui Amos.) Şi acuma ce ai de gând... boierule?

AMOS. Eu nu depind de mine domnule... Şi cum aştept ca fiinţa care m'a făcut să întârziez pe aicea să-mi înapoieze cuvântul şi să-mi spună să plec, iată, — plec.

Vrea să plece.

OLGA, oprindu-l. In clipele acestea şi acum, mai puţin ca întotdeauna. Te rog prietene, aşteaptă...

BUJORESCU. Se înțelege! Bărbat nu-ți e? Copil n'ai?

FECIORUL, din pragul sălii. Domnul care a fost mai de vreme... domnul Iulius.

AMOS. Iulius!.. Urcă.

BUJORESCU. Și ăla tot însurat e? Și ăla tot astfel de copii are?

AMOS, cu o privire de dispreț. V'aș rugà domnule Bujorescu, acuma cel puțin să-mi dați voie să-mi primesc tovarășul în tihnă.

DOCTORUL. Abține-te Fotine, ce păcatele! Isprăvește... L-ai insultat destul.

BUJORESCU. Il insult, auzi!

O tăcere. Intră Iulius.

OLGA, căutând să-și ascundă turburarea, prezentându-l. Domnul Iulius Springher tovarășul... soțului meu!

Bujorescu spumează și se plimbă de colo până colo.

SCENA IX-a

OLGA, AMOS, BUJORESCU, CUCOANA PROFIRA, DOCTORUL, IULIUS, apoi FECIORUL

IULIUS. Scuzele mele! Veneam spre a sta cu prietenul meu înainte de a plecà acasă. (Lui Amos.) Am întârziat puțin.

Își pune pălăria și geanta pe masă și înaintează salutând respectuos.

AMOS, luându-l de braț. Cu ce nerăbdare te așteptam! Haide în altă odaie... O să putem fi singuri.

Iulius salută iară. Amos îl conduce spre odaia din stânga. Ies. Bujorescu se plimbă mereu agitat. Doctorul a luat pe Olga de mijloc și ea a plecat capul pe umărul lui. Cucoana Profira a rămas pe un scaun fără graiu. Se aude clopoțelul. Feciorul intră prin dreapta, și întinde o carte de vizită lui Bujorescu.

BUJORESCU, după ce a cetit-o, trecând-o doctorului. Poftim!

DOCTORUL, cetind-o, cu surprindere. Ofițerul!

Toți tac. Olga schimbă priviri rătăcite cu doctorul și cu mamă-sa. Clipă apăsătoare. In acelaș timp se întoarce Amos spre a luă geanta uitată de Iulius.

AMOS, în ușa din stânga, lui Iulius. Geanta? Iacăt-o.

Intră urmat de Iulius, pe la spatele Olgăi, care a încremenit cu ochii la fecior; se întinde spre a luă geanta de pe masă.

FECIORUL. Domnul locotenent e în salon.

Amos aude și tresare.

DOCTORUL. Bine.

Face semn servitorului să iasă.

OLGA, care n'a văzut pe Amos. Vai!

Se repede spre ușa salonului din dreapta, cu batista la gură, înnăbușindu-și hohotele de plâns. Pe la jumătatea scenei șovăie, se clatină, se încovoaie și înaintează cu greu, târându-se. Dela întoarcerea în scenă Amos a rămas cu mâna întinsă pe geantă, înlemnit, urmărind cu emoție mișcările Olgăi. Ajungând la ușa salonului, cu mâna pe clanță, Olga se întoarce instinctiv și încremenește. Ii cade mâna, stă în cumpănă, apoi ridică privirea și zărind pe Amos se avântă spre el cu brațele deschise; dar nehotărîtă, se răsucește în loc și se năruie pe un scaun. Amos și-a părăsit locul și ocolind masa, încet, măsurat, stăpânit, dar foarte turburat, vine până în dreptul Olgăi, stă și o privește o clipă, apoi o atinge ușor pe umăr. Olga, tresare și deschizând ochii mari asupră-i, se ridică și strigă: Amos!

Cade iară pe un scaun și își acoperă fața cu mâinile.

AMOS, blând. Curaj prietena mea. O clipă încă... și criza a trecut.

OLGA, sgrebulindu-se pe scaun. Prietene, mi-e frig... mi-e frig în inimă.

AMOS. O să vie sufletul și o să ți-o încălzească. Pune mâna pe piept și o să-l simți. Acolo e sufletul! Nu e așà? (Olga face sforțări disperate spre a se liberă, dar nu isbutește.) Am greșit? N'am avut dreptate. E vre-

mea să-ți pui întrebarea aceea mare. Uite cum vine răspunsul... Vezi! Acuma Amos e de prisos.

O L G A, se ridică, iară, și strigă în hohot de plâns. Amos! Nu... nu; nu astfel, nu așà! (Amos se oprește și o vede înaintând; dar înainte de a ajunge până la el, lovindu-se de o mobilă, cade iară pe o canapea tremurând.) Mi-e frig de nu mai pot, mi-e frig în inimă.

Clipă de tăcere. Doctorul și cucoana Profira își șterg câte o lacrimă. Bujorescu, își aprinde o țigară și, puțin mișcat, își întoarce capul.

A M O S, care a ajuns în pragul ușii din fund. Fiindcă sufletul a fost puțin pe afară și vine înghețat de pe munți. Dar acum s'a întors. Așà! Rămâi cu bine suflete!

In secunda când trece pragul salutând adânc, Olga, biruindu-și ultima slăbiciune, se ridică dreaptă și-l oprește c'o privire hotărîtă, apoi se asvârlă pe pieptul lui.

O L G A. Nu e adevărat... nu e adevărat. Inima însănătoșată vine lângă suflet. Și dacă el o primește: rămâi Amos.

Amos în repezeală dă colivia lui Iulius, și îmbrățișează pe Olga.

A M O S, strângând-o pe piept. Olga! Sunt eu vrednic?

O L G A. Dacă sufletele s'au recunoscut și se caută, cum să nu fii, Amos!

A M O S. Doamne, cât are să țină visul?

O L G A. Nu e vis, Amos. Sunt zorile vesele ale vieții noastre întregi. Mi-ai luat sufletul, ia-mi inima...

B U J O R E S C U, arătând ușa odăiei unde e Cărbuneanu, ironic. Și domnu?

O L G A, printre lacrimi, Doctorului. Du-te dumneata, unchiule dragă, du-te și spune-i... spune-i că...

D O C T O R U L. Că tinerii n'au venit... Nu e așà?

OLGA. Şi că nu se mai întorc...

Doctorul iese în dreapta.

CUCOANA PROFIRA, îmbrăţişându-şi copiii, lui Fotin. Tu nu-i săruţi, Fotine?

BUJORESCU. Nu! Pe veresie nu mai sărut. La anul... dacă mi-or aduce un Bujoresc veritabil: altă vorbă.

CORTINA

CVLTVRA
NATIONALA